

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ปริญญาณิพนธ์
ของ
อาจารย์ ช่างประดับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2550

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

บทคัดย่อ

ของ

อาจารย์ ช่างประดับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

มีนาคม 2550

อาจารย์ ช่างประดับ (2550). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.ปริญญาโท
กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์ , รองศาสตราจารย์เวณิ กริทอง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
องค์ประกอบที่ศึกษาแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ ทศนคติต่อการคบเพื่อน และสุขภาพจิต
องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพครอบครัว และสัมพันธ
ภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ สัมพันธ
ภาพระหว่างนักเรียนกับครู และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งกำลัง
ศึกษาอยู่ในโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวนทั้งสิ้น 267 คน เป็นนักเรียน
ชาย 127 คน และ นักเรียนหญิง 140 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random
Sampling) จากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1970 : 80 – 81) โดยใช้
ระดับชั้นและเพศเป็นชั้น (Strata) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถาม
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน
อินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า

1.องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (X_4) และสภาพ
ครอบครัว : บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (X_5)

1.2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ : หญิง (X_2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_3)

บุคลิกภาพ (X_8) อึดทนทาน (X_9) ทักษะคิดต่อการคบเพื่อน (X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{12}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน (X_{14})

2. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพครอบครัว : บิดามารดาหย่าร้างกัน (X_6) และสุขภาพจิต(X_{11})

2.2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ : ชาย (X_1)

3. องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีมี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพครอบครัว : บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม (X_7)

4. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุด ไปหาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ได้แก่ ทักษะคิดต่อการคบเพื่อน (X_{10}) อึดทนทาน (X_9) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{12}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน (X_{14}) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้ร้อยละ 51.40

5. สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = .369 + .397 X_{10} + .257 X_9 + .204X_{12} + .153X_{13} + .090X_{14}$$

5.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .319 X_{10} + .224 X_9 + .215X_{12} + .149X_{13} + .114X_{14}$$

FACTORS AFFECTING ON INTERPERSONAL RELATIONSHIP BETWEEN
STUDENTS AND THEIR PEER GROUPS OF THE THIRD LEVEL,
SECONDARY GRADES 1 – 3 STUDENTS OF INBURI SCHOOL
IN INBURI DISTRICT, SINGBURI PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
AJAREE CHANGPRADUB

Presented in Partial Fulfilment of the Requirements for the Master
of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University

March 2007

Ajaree Changpradub. (2007). *Factors Affecting on Interpersonal Relationship Between Students and Their Peer Groups of the Third Level, Secondary Grades 1- 3 Students of Inburi School in Inburi District , Singburi Province*. Master thesis, M.Ed.(Educational Psychology) . Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Instr. Dr. Pasana Chularut , Assoc.Prof. Waythanee Greethong.

The purpose of this research was to study the factors affecting on interpersonal relationship between students and their peer groups of the third level, secondary grades 1- 3 students of Inburi School in Inburi District , Singburi Province. The factors were divided into 3 dimensions , first of them was personal factors : gender, learning achievement, personality, self-concept, attitude towards friends and mental health, second of them was family factors : guardians' economic level, guardians' marital status and interpersonal relationship between students and their guardians and third of them was learning environment factors : interpersonal relationship between students and their teachers and physical learning environment.

The samples were 267 students of the third level, secondary grades 1-3 of Inburi school in Inburi District, Singburi Province. They were 127 males and 140 females in academic year of 2006. The instrument was a questionnaires of interpersonal relationship between students and their peer groups. The data was analyzed by using the Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were as follows :

1. There were significantly positive correlation among interpersonal relationship between students and their peer groups of the Third Level, Secondary Grades 1- 3 Students at Inburi School in Inburi District , Singburi Province and 2 factors : guardians' economic level (X_4) and guardians' marital status : couple (X_5) at .05 level. There were significantly positive correlation among interpersonal relationship between students and their peer groups of the Third Level, Secondary Grades 1- 3 Students at Inburi School in Inburi District , Singburi Province and 8

factors : gender : female (X_2), learning achievement (X_3), personality (X_8), self-concept (X_9), attitude towards friends (X_{10}), interpersonal relationship between students and their guardians (X_{12}), interpersonal relationship between students and their teachers (X_{13}), and physical learning environment (X_{14}) at .01 level .

2. There were significantly negative correlation among interpersonal relationship between students and their peer groups of the third level, secondary grades 1- 3 students of Inburi School in Inburi District , Singburi Province. and 2 factors : guardians' marital status : divorce (X_6) and mental health (X_{11}) at .05 level. There was significantly negative correlation between interpersonal relationship between students and their peer groups of students in Inburi School in Inburi District , Singburi Province. and 1 factors : gender : male (X_1) at .01 level .

3. There was no significantly correlation between Interpersonal Relationship between students and their peer groups of students of Inburi School in Inburi District , Singburi Province and 1 factors : guardians' marital status: parents pass away (X_7).

4. There were 5 factors significantly affecting on interpersonal relationship between students and their peer groups of the third level, secondary grades 1- 3 students of Inburi School in Inburi District , Singburi Province, ranking from the most affecter to the least affecter were attitude towards friends (X_{10}), self-concept (X_9), interpersonal relationship between students and their guardians (X_{12}), interpersonal relationship between students and their teachers (X_{13}) and physical learning environment (X_{14}) at .01 level . These 5 factors could predict interpersonal relationship between students and their peer groups of students about percentage of 51.40.

5. The predicted equation of interpersonal relationship between students and their peer groups of the third level, secondary grades 1- 3 Students of Inburi School in Inburi District , Singburi Province at .01 level were as follows :

5.1 In terms of raw scores was :

$$\hat{Y} = .369 + .397 X_{10} + .257 X_9 + .204X_{12} + .153X_{13} + .090X_{14}$$

5.2 In terms of standard scores was :

$$Z = .319 X_{10} + .224 X_9 + .215X_{12} + .149X_{13} + .114X_{14}$$

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
อาจารย์ ช่างประดับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วรินทร์ กรีทอง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ในครั้งนี้ด้วยความกรุณา จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง เรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ ที่กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ชีวิตแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์บำเหน็จ บุษบงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอินทร์บุรีที่ให้ความอนุเคราะห์ในการอนุญาตให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ และขอขอบคุณนักเรียนโรงเรียนอินทร์บุรีที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ เพื่อน ๆ สาขาจิตวิทยาการศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2548 ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจ รวมทั้งการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์แก่ผู้วิจัยด้วยดี จนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ คุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่เป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนบรรพชาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ ความรู้ให้กับผู้วิจัยตั้งแต่วินิจฉัยจนถึงปัจจุบัน

อาจารย์ ช่างประดับ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	9
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านส่วนตัว	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านครอบครัว	58
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน.....	62
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	74
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	74
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล	90
การวิเคราะห์ข้อมูล	90
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	91

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	93
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	101
ความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย	101
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	104
อภิปรายผลการวิจัย	105
ข้อเสนอแนะ	115
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	116
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	127
ประวัติย่อผู้วิจัย	148

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้น.....	75
2 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักเรียน.....	94
3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	95
4 แสดงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	97
5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	98
6 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	99

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เพราะมนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพื่อจะได้ร่วมกันสนองความต้องการและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต ซึ่งโดยปกติมนุษย์ทุกคนต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้าง ไม่มีใครสามารถอยู่คนเดียวได้โดยไม่เกี่ยวข้องกับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม (มาลินี อยู่โพธิ์. 2525:1 ; อ้างอิงจาก Gronlund. 1959) นอกจากนั้นการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นยังเป็นลักษณะจำเป็นที่สังคมทุกสังคมต้องการเสริมสร้างให้กับสมาชิกในสังคมของตนเพราะการมีสัมพันธภาพที่ดีของสมาชิก จะสามารถช่วยลดปัญหาของสังคมนั้นๆลงได้ (ชนนุช บุญสิทธิ์.2541:1 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1987)

สถานศึกษานับเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นแหล่งเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และเป็นสถานที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการอยู่ในสังคมร่วมกับบุคคลอื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีลักษณะนิสัยใจคอและบุคลิกภาพที่แตกต่างไปจากตนเอง (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2527) ซึ่งถ้านักเรียนในสถานศึกษานั้นรู้สึกมั่นคงในความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ก็จะเห็นว่าโลกนี้อบอุ่น เป็นสถานที่ที่น่าอยู่ มีความรู้สึกมั่นใจในตนเองและผู้อื่น และจะแสวงหาความเกี่ยวข้องกับเพื่อนอีกต่อไป อีกทั้งได้รับประสบการณ์จากกลุ่มเพื่อน ทำให้เขาสามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการสร้าง และรักษาความสัมพันธ์เมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่ (สุณีย์ ธีรดากร. 2526:178)

ในชีวิตวัยรุ่น เพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่ง เพราะวัยรุ่นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำตัวให้เพื่อนฝูงยอมรับนับถือ วัยรุ่นจะมีความเข้าใจดีว่าเพื่อนมีความรู้สึกต่อตนอย่างไร ถ้าวัยรุ่นได้รับความนิยมนอกจากเพื่อนฝูงมากเพียงใดย่อมทำให้เขามีลักษณะเป็นมิตร น่าคบ กล้าแสดงออกวางตัวในการเข้าสังคมเป็น และมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากเพียงนั้น ซึ่งลักษณะต่างๆของบุคลิกภาพดังกล่าวนี้ย่อมจะช่วยให้วัยรุ่นได้รับความนิยมนอกจากเพื่อนฝูง ตรงกันข้ามถ้าวัยรุ่นไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน มักจะสร้างเจตคติต่อตนเองในแง่ไม่ดีขึ้นมา โดยเฉพาะจะมีความรู้สึกแค้นเคืองและบางครั้งก็หวาดหวั่นใจ วัยรุ่นพยายามที่จะยอมรับและคล้อยตามความคิดเห็นการกระทำทุกอย่างของเพื่อน เพื่อเป็นที่รักใคร่และนิยมนอกจากกลุ่ม ทั้งๆที่บางครั้งอาจรู้สึกไม่เต็มใจก็ตามและบางครั้งจะพยายามแสดงตัวโอ้อวดเพื่อให้เพื่อนประทับใจในความสามารถของตน (สุพัตรา สุภาพ. 2529:141)

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญ เป็นช่วงของชีวิตระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เริ่มต้นและสิ้นสุดลงโดยการสังเกตจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจมากกว่าจะดูที่ช่วงอายุ (วิทยา นาควัชระ. 2544:194) โดยทั่วไป วัยรุ่นนับจากการเริ่มมีวุฒิภาวะทางเพศสามารถที่จะมีบุตรได้ แต่โดยที่มีความแตกต่างกันในด้านอายุของการมีวุฒิภาวะทางเพศ จึงเป็นการยากที่จะกำหนดอายุลงไปให้แน่นอนว่าวัยรุ่นเริ่มจากอายุเท่าใดแน่ (วิทยา นาควัชระ. 2544:195)

การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นดังกล่าว ไม่ได้เป็นกฎตายตัวเสมอไป ทั้งนี้เพราะภาวะการเป็นหนุ่มสาวอาจขึ้นอยู่กับสภาพของดินฟ้าอากาศ แบบแผนประเพณี และวัฒนธรรมด้วย สำหรับในประเทศที่กำลังพัฒนา และประเทศที่เด็กมีวุฒิภาวะช้านั้นได้กำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นไว้ ตั้งแต่ 13 – 25 ปี (วิทยา นาควัชระ. 2544:195) ซึ่งเด็กวัยนี้มีความต้องการที่จะมีความใกล้ชิดผูกพันกับเพื่อนวัยเดียวกันและมีความสัมพันธ์อย่างสนิทสนมเพื่อที่จะระบายความรู้สึก และความคิดต่างๆอย่างเปิดเผย (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2548:90 ; อ้างอิงจาก Sullivan.1953) เนื่องจากพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วจนทำให้เด็กวัยรุ่นเองตระหนักในการเปลี่ยนแปลง (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2548:86) นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายแล้ว ก็มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่นๆตามมาเช่น ด้านอารมณ์ ด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น สมรรถภาพทางสมอง ค่านิยม เจตคติ ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ฯลฯ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540:330) ซึ่งเป็นสาเหตุให้วัยรุ่นเกิดความวิตกกังวลจากการเปลี่ยนแปลง และนอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความต้องการเป็นอิสระ แต่มักขาดความมั่นใจในตนเอง ทำตามพวกพ้องมักมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมเกิดขึ้นได้บ่อย (พรณี ชูทัย เจนจิต.2538:255 – 257)

นักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 12 – 15 ปี จึงถือได้ว่าเป็นวัยรุ่นกลุ่ม ทำให้นักเรียนในช่วงชั้นนี้ เกิดความวิตกกังวลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่นๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540:330) และการเรียนในระดับช่วงชั้นนี้เริ่มยากขึ้น ต้องใช้ความรู้ความสามารถมากขึ้น ถ้านักเรียนมีผลการเรียนไม่ดี จะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกไม่ชอบโรงเรียน และอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมา (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2543:42)

เนื่องจากบุคคลส่วนมากเชื่อว่าผู้ที่สามารถประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียนและทางด้านการงานจะต้องมีเชาว์ปัญญาสูง มีความสามารถทางสมองดี มีความคิดความอ่านที่ปราดเปรื่องและประสบความสำเร็จทางการเรียน สามารถผ่านการทดสอบคัดเลือกเข้าไปทำงานในตำแหน่งที่ดีๆ ในองค์กรได้ แต่ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า คนที่ I.Q. สูงๆเหล่านี้จะประสบความสำเร็จในอาชีพเสมอไป บางคนล้มเหลวในการทำงานไม่อาจก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นไปได้ เนื่องจากมีปัญหาทางด้าน การควบคุมอารมณ์และด้านมนุษยสัมพันธ์ (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542:31)

การสร้างสัมพันธภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตให้ราบรื่น และการคบหาสมาคมมีความจำเป็นสำหรับบุคคลที่ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (ไพโรจน์ ทองอุไร. 2529:96)

การที่นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนก็จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกมั่นคงในจิตใจ มีความสามารถปรับตัว รู้สึกได้รับการยอมรับ และกล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตในวัยเรียนได้อย่างมีความสุข (ภัลลภา อนุศรี. 2543:2 ; อ้างอิงจาก กิติกร มีทรัพย์.2527) ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากนักเรียนไม่สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ จะเกิดความรู้สึกกังวล ไม่ไว้วางใจ สุขภาพจิตไม่ดี นำไปสู่ความขัดแย้งและปรับตัวไม่ได้ (ภัลลภา อนุศรี. 2543:2 ; อ้างอิงจาก Johnson.1972)

จากการที่ผู้วิจัยเคยสอนพิเศษวิชาคณิตศาสตร์ให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี ในช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อน เป็นเวลา3 ปี ได้สังเกตพบว่า นักเรียนมีปัญหาทางการเรียนเช่น คิดช้า ไม่ใส่ใจในการเรียน และด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน เช่น ไม่กล้าถามในสิ่งที่สงสัย และไม่กล้าคุยกับเพื่อนต่างห้องต่างๆที่มาจากโรงเรียนเดียวกัน จากปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี จำนวน 245 คน โดยใช้แบบสอบถามคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

ข้อที่ 1 ถามว่า “ขณะที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนแห่งนี้ นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง” ผลการสำรวจสรุปได้ว่า นักเรียนมีปัญหาทางด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 64.49 ได้แก่ เข้ากับเพื่อนไม่ได้จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.37 เพื่อนแกล้งจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.37 เพื่อนไม่จริงจังจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 15.51 และไม่มีเพื่อนสนิท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 12.24 ปัญหาทางการเรียน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 24.08 ได้แก่ เรียนไม่เข้าใจจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 เรียนไม่ทันเพื่อนจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.67 ทำการบ้านไม่ได้จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.27 ปัญหาครอบครัว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 7.35 ได้แก่ ฐานะทางครอบครัวไม่ดีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 ผู้ปกครองทำงานดึกไม่มีเวลาพบกันจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.63 และผู้ปกครองไม่เข้าใจนักเรียนจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.82 และปัญหาด้านสัมพันธภาพกับครูจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.08 ได้แก่ เกรงกลัวครูจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.86 ครูดุจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.81 และครูไม่ฟังเหตุผลจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.41

ข้อที่ 2 ถามว่า “ จากปัญหาในข้อ 1 นักเรียนคิดว่าเกิดจากสาเหตุใด” ผลการสำรวจสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนมีสาเหตุคือ เพื่อนไม่ให้การยอมรับเข้ากลุ่มตนเองไม่ชอบเข้ากลุ่ม นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนมีสาเหตุ คือ ไม่ตั้งใจเรียน ขี้เกียจในห้องเรียน นักเรียนที่มีปัญหาครอบครัวมีสาเหตุคือ พ่อแม่หย่าร้างกัน ขาดความอบอุ่น และนักเรียนที่มีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับครูมีสาเหตุคือ ประพฤติตัวผิดระเบียบของโรงเรียน และครูไม่มีเหตุผล

จากผลการสำรวจปัญหาเบื้องต้นพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี น่าจะมีปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เช่น เข้ากับเพื่อนไม่ได้ เพื่อนไม่จริงใจ เพื่อนแกล้ง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเรียน ดังที่ กรอนลันด์ (สุรัชย์ โกติยะกุล. 2526 : 32 ; อ้างอิงจาก Gronlund. 1969) กล่าวว่า นักเรียนที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และสภาพแวดล้อม มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิผล เกิดความเครียดและไม่มีความสุข ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา นั้นจะเป็นนักเรียนที่ปรับตัวได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ เดอคอสเตอร์ (ชนนุช บุญสิทธิ์. 2541 :3 ; อ้างอิงจาก Decoster. 1981 : 5789 – A) ได้ศึกษาตัวแปรต่างๆหลาย ประการที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนพบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับ ครู อาจารย์แนะแนว พ่อแม่และผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวางแผนพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวนทั้งสิ้น 805 คน เป็นนักเรียนชาย 384 คน และนักเรียนหญิง 421 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวนทั้งสิ้น 267 คน เป็นนักเรียนชาย 127 คน และนักเรียนหญิง 140 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane, 1970 : 80 – 81) โดยใช้ระดับชั้นและเพศเป็นชั้น (Strata)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่

- 1.1 เพศ
- 1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 1.3 บุคลิกภาพ
- 1.4 อึดทนโน้ตสน์
- 1.5 ทักษะติดต่อการคบเพื่อน
- 1.6 สุขภาพจิต

2. องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่

- 2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
- 2.2 สภาพครอบครัว
- 2.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่

- 3.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
- 3.2 ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน** หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนและเพื่อนที่มีต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านการเรียน การทำงาน และด้านส่วนตัว การรู้จักการให้และการยอมรับเคารพในสิทธิของเพื่อน สนใจในความรู้สึกเพื่อน การห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

2. **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน** หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านส่วนตัว องค์ประกอบด้านครอบครัว และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 **องค์ประกอบด้านส่วนตัว** ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ ทศนคติต่อการคบเพื่อน และสุขภาพจิต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 **เพศ** ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

2.1.2 **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง ความสามารถทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งวัดจากระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ของปีการศึกษา 2548

2.1.3 **บุคลิกภาพ** หมายถึง ลักษณะเฉพาะของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เผชิญ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งตามแบบสำรวจการกระทำกิจกรรมของเจนกินส์ (Jenkins' Activity Survey) โดยแบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่

2.1.3.1 **บุคลิกภาพแบบเอ** ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนที่รักความก้าวหน้า ชอบฝ่าฟันอุปสรรค มีความก้าวหน้า โกรธง่าย ชอบทำงานให้ประสบผลสำเร็จและสัมฤทธิ์ผล ชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว และไม่ชอบการรอคอย

2.1.3.2 **บุคลิกภาพแบบบี** ได้แก่ ลักษณะของนักเรียนที่ค่อนข้างเฉื่อยชา จิตใจเยือกเย็น ทำงานไปเรื่อยๆ ไม่ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ อดทนและรอคอยได้

2.1.4 **อัตมโนทัศน์** หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองของนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านความสามารถ และด้านสังคม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.4.1 **อัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกาย** ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อรูปร่างของตนเองในด้านรูปร่าง หน้าตา น้ำหนัก ส่วนสูง บุคลิกลักษณะท่าทางต่างๆ และการแต่งกายของตนเอง

2.1.4.2 **อัตมโนทัศน์ทางด้านความสามารถ** ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อความสามารถของตนเองในด้านการเรียน และการทำงาน

2.1.4.3 **อัตมโนทัศน์ทางด้านสังคม** ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการประเมินค่าของตนเอง ในด้านการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในการทำงาน และความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1.5 **ทัศนคติต่อการคบเพื่อน** หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการคบเพื่อน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1.5.1 **ทัศนคติด้านความคิด** ได้แก่ ความคิดเกี่ยวกับการพูดคุยกับเพื่อน การแสดงความห่วงใย และให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนในการเรียนและการทำงาน

2.1.5.2 **ทัศนคติด้านความรู้สึก** ได้แก่ ความพอใจ และความสนใจต่อการคบเพื่อน

2.1.5.3 **ทัศนคติด้านแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรม** ได้แก่ การพูดคุยกับเพื่อน และการแสดงออกเพื่อให้เพื่อนทราบว่าตนเองชื่นชมเพื่อน

2.1.6 **สุขภาพจิต** หมายถึง ภาวะความสมบูรณ์ทางจิตใจของนักเรียนที่มีต่อตนเองและผู้อื่น โดยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ โดยวัดจากแบบคัดกรองสุขภาพจิตไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ 60 : Thai General Health Questionnaires)

2.2 **องค์ประกอบด้านครอบครัว** ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 **ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว** หมายถึง สถานภาพทางการเงินของบิดามารดาของนักเรียน พิจารณาจากรายได้ประจำเดือนของบิดามารดาารวมกัน ในกรณีที่นักเรียนไม่มีบิดามารดาให้หมายถึง รายได้ของผู้ปกครองที่ได้รับในแต่ละเดือน

2.2.2 **สภาพครอบครัว** ได้แก่

2.2.2.1 บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

2.2.2.2 บิดามารดาหย่าร้างกัน

2.2.2.3 บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม

2.2.3 **สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง** หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง และการปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีต่อกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.3.1 **การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง** ได้แก่ การให้ความเคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน การประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบของผู้ปกครองและการช่วยเหลืองานต่างๆ

ในครอบครัว การขอคำแนะนำและการซักถามเมื่อมีข้อสงสัย การขอให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่างๆ ในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

2.2.3.2 **การปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน** ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การให้ความรัก ความอบอุ่น การให้คำปรึกษาทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องการเรียนรู้ การเอาใจใส่ต่อนักเรียน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทางการเรียนที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ให้ความสนใจในการทำกิจกรรมของนักเรียนกับเพื่อน การให้กำลังใจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียน หรือเพื่อการพัฒนาทางด้านความคิดของนักเรียน

2.3 **องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน** ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และ ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 **สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู** หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู และการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1.1 **การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู** ได้แก่ การให้ความเคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครู และการตั้งใจเรียน

2.3.1.2 **การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน** ได้แก่ การให้การอบรมสั่งสอนทั้งในเรื่องการเรียนรู้ และเรื่องส่วนตัว ความเมตตาปราณีต่อนักเรียน รวมทั้งการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนทั้งเรื่องการเรียนรู้และเรื่องส่วนตัว การให้ความรักความอบอุ่น การเอาใจใส่ ตั้งใจอบรมสั่งสอนนักเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นและให้ความเป็นกันเอง

2.3.2 **ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน** หมายถึง สภาพแวดล้อมทางการเรียน การสอนที่มีผลต่อนักเรียน ได้แก่ สถานที่เรียน และสื่ออุปกรณ์การเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.2.1 **สถานที่เรียน** ได้แก่ ห้องเรียนมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ภายในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเท เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปราศจากกลิ่นและเสียงรบกวน

2.3.2.2 **สื่ออุปกรณ์การเรียน** ได้แก่ ปริมาณของสื่ออุปกรณ์การเรียนมีเพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนครูและนักเรียน มีความทันสมัยและมีคุณภาพในการใช้งาน

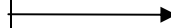
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

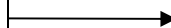
1. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่

- 1.1 เพศ
- 1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 1.3 บุคลิกภาพ
- 1.4 อัตมโนทัศน์
- 1.5 ทักษะคิดต่อการคบเพื่อน
- 1.6 สุขภาพจิต

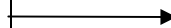
2. องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่

- 2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
- 2.2 สภาพครอบครัว
- 2.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่

- 3.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
- 3.2 ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน

สัมพันธภาพ
ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เกิดจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อการคบเพื่อน และสุขภาพจิต องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน ผู้วิจัยจึงขอตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
2. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

1.1.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ซิคเกอร์ริง (Chickering. 1969 : 94) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งการอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้แก่ ความสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ และการมีน้ำใจกว้าง การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน การให้และการรับ

ชัยพร วิชชาวุธ (2530 : 69) ได้ให้ความหมายของคำว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างบุคคล มนุษย์อยู่เป็นสังคม การกระทำของมนุษย์แต่ละคนจึงสัมพันธ์กับการกระทำของคนอื่นๆในสังคม เกิดขึ้นทันทีเมื่อการกระทำของคนหนึ่งมีผลกระทบต่อผลกรรมที่อีกคนหนึ่งจะได้รับ

สุลักษณ์ มีชูทรัพย์ (2539 : 162) ได้ให้ความหมายของคำว่าสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง กระบวนการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อทำความรู้จักกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันด้วยความเต็มใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน อาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ไม่จำกัดแน่นอน

แสงทอง ปุระสุวรรณ (2541 : 21) ได้ให้ความหมายของคำว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง กระบวนการติดต่อเกี่ยวข้องของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อทำความรู้จักกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้วยความเต็มใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

เกย์ (มณี ดีประสิทธิ์. 2541 : 7 ; อ้างอิงจาก Gay.1981) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในระหว่างบุคคล โดยกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นทีละเล็กละน้อยอย่างต่อเนื่อง และรวมเข้าด้วยกันเป็นองค์ประกอบของกระบวนการของความคุ้นเคยและบุคคลที่เกี่ยวข้องจะอยู่ในฐานะบุคคลอันเป็นที่รักของกันและกัน

จากความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง กระบวนการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อทำความรู้จักกัน เพื่อให้ได้มาซึ่ง ความรักใคร่ ความเข้าใจอันดีต่อกัน

1.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นผลรวมของการปฏิบัติความประพฤติระหว่างบุคคลซึ่งเกิดจากการที่บุคคลได้ร่วมกันทำกิจกรรม และมีส่วนร่วมในด้านการติดต่อสื่อความหมาย ความร่วมมือการเปลี่ยนแปลงการแก้ปัญหาและการจูงใจซึ่งกันและกัน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2539 : 115 – 117) แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นมีหลายทฤษฎี สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีสามมติของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (FIRO – Fundamental Interpersonal Relation Orientation) โดยวิลเลียม ชูลท์ (Schultz. 1966 : 59) ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงความต้องการระหว่างบุคคลทั้งในระดับพฤติกรรมและความรู้สึก ซึ่งจำแนกและเพียงพอที่จะอธิบายการแสดงออกของบุคคล เมื่อมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในกลุ่มได้โดยความต้องการระหว่างบุคคลในระดับพฤติกรรมประกอบด้วย 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 การเข้ากลุ่ม (Inclusion) เป็นมิติการเข้า – ออก (In-Out) หมายถึง ขอบเขตการติดต่อของมนุษย์บางคนชอบการเข้ากลุ่มมาก ชอบที่จะไปงานเลี้ยงต่างๆ และทำสิ่งต่างๆร่วมกับกลุ่ม ชอบที่จะเป็นผู้เริ่มต้นการสนทนากับคนแปลกหน้าก่อน ในขณะที่บางคนชอบที่จะอยู่คนเดียว ชอบความเป็นส่วนตัว และหลีกเลี่ยงงานต่างๆ ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ มีตั้งแต่ระดับ Over Social (สภาพที่บุคคลรู้สึกเป็นทุกข์เมื่ออยู่ตามลำพัง) จนถึง Under Social (สภาพที่บุคคลรู้สึกเป็นทุกข์เมื่อมีบุคคลอื่นปรากฏอยู่ด้วย)

มิติที่ 2 การควบคุม (Control) เป็นมิติของการอยู่เหนือกว่าหรืออยู่ใต้กว่า (Top-Bottom) หมายถึง ขอบเขตของอำนาจการควบคุมและมีอิทธิพล บางคนมีความสุขเมื่อเขาได้รับมอบหมายให้

ดูแลบุคคลอื่น ชอบที่จะเป็นเจ้านายเป็นผู้ให้คำสั่งหรือเป็นผู้ทำการตัดสินใจสำหรับตนเองและผู้อื่น แต่บางคนชอบที่จะไม่ต้องควบคุมหรืออยู่เหนือบุคคลอื่น พอใจที่จะไม่เคยบอกให้ใครทำอะไรและพยายามค้นหาสภาพที่ไม่ต้องรับผิดชอบอะไร มนุษย์มีความแตกต่างกันในความปรารถนาที่จะควบคุมบุคคลอื่น หรือเป็นอิสระจากการควบคุมบุคคลอื่นตั้งแต่ Autocratic (สภาพที่บุคคลรู้สึกเป็นทุกข์หรือไม่ได้เป็นผู้ควบคุม) จนถึง Abdicratic (สภาพที่บุคคลรู้สึกเป็นทุกข์ขณะที่ควบคุมบุคคลอื่น)

มิติที่ 3 ความรักใคร่ผูกพัน (Affection) เดิมชูลท์ ใช้คำว่า “Affection” ซึ่งแสดงถึงมิติของการอยู่ใกล้ – ไกล (Near-Far) หมายถึง ชอบเขตของการใกล้ชิดสนิทสนมกับบุคคลอื่น แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมาหลายที การใช้แบบวัดไฟโร-ปี แสดงให้เห็นว่าการใช้คำว่า Affection ทำให้ผู้ตอบสับสนแยกไม่ออกระหว่างความชอบพอที่เป็นความรู้สึกและความชอบที่เป็นพฤติกรรม ดังนั้นชูลท์ จึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า “Openness” แทนความเปิดเผย (Openness) เป็นมิติของการเปิด – ปิด (Open-Close) หมายถึงชอบเขตของการเปิดเผยของมนุษย์ บางคนได้รับความพอใจจากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งเขาสามารถพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึกของเขา ความลับและความคิดภายในตัวเขา ชอบที่จะมีคนที่เขาไว้วางใจได้หนึ่งหรือสองคนหรือมากกว่านั้น แต่บางคนพอใจกับการหลีกเลี่ยงจากการเปิดเผยกับบุคคลอื่นและค่อนข้างที่จะรักษาสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นให้อยู่ในระดับที่คุ้นเคยมากกว่าระดับการเป็นเพื่อนสนิท

ส่วนความต้องการระหว่างบุคคลในระดับความรู้สึกประกอบด้วย 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 ความสำคัญ (Significance) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่รู้สึกว่าตนเองนั้นมีความสำคัญกับบุคคลอื่นและรู้สึกว่าบุคคลอื่นนั้นมีความสำคัญมีความหมายกับตนเอง

มิติที่ 2 ความสามารถ (Competence) เป็นความรู้สึกถึงความสามารถของบุคคล เมื่อความสามารถคือการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ หรือแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยความสามารถของตนเอง

มิติที่ 3 ความน่าคบ (Likability) เป็นความรู้สึกถึงความน่าคบกับบุคคลอื่น บุคคลส่วนมากอาจจะมีความสามารถ มีความสำคัญ แต่ไม่น่าคบ เช่น อาชญากรที่ประสบความสำเร็จ หรือจอมเผด็จการผู้กดขี่

นอกจากนี้ ชูลท์ ยังได้แบ่งความเข้ากันได้ของบุคคล (Compatability) ออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. Atmosphere Compatability เป็นความเข้ากันได้ของบุคคลซึ่งเกิดจากความต้องการที่เหมือนกัน เช่น ชอบสังคมเหมือนกัน

2. Role Compatability เป็นความเข้ากันได้ของบุคคล ซึ่งเกิดจากความต้องการที่ต่างกันหรือตรงข้ามกัน เช่น บุคคลที่ต้องการควบคุมบุคคลอื่น จะเข้ากันได้กับบุคคลที่ต้องการให้บุคคลอื่นควบคุม บุคคลอื่นจะเข้ากันได้กับบุคคลที่ต้องการให้บุคคลอื่นควบคุมตนเอง

ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของซัลลิแวน ซึ่ง ฮอลล์ และลินเซย์

(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 55 – 57 ; อ้างอิงจาก Hall and Lindzey. 1963) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลโดยมีความเห็นว่า พฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์ เป็นผลมาจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล บุคคลไม่สามารถแยกความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้เลยนับตั้งแต่เกิด มนุษย์นั้นเป็นผลผลิตของการมีความสัมพันธ์กันทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาเป็นเครื่องบ่งชี้ความต้องการของบุคคลและบอกทิศทางของการเจริญเติบโต

1. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีความเชื่อว่ามนุษย์ มีความต้องการพื้นฐาน 2 ประการ คือ (ทัศนา บุญทอง. 2528 : 20-31)

1.1 ความต้องการความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นความต้องการทางสรีระวิทยา เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคง (Security) เป็นความต้องการด้านจิตสังคมรวมถึงความสบายใจ การมีความคิดและค่านิยม ที่อยู่ในกรอบกับการยอมรับของสังคม สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยที่บุคคลจะได้รับความอบอุ่นใจเพราะมีเพื่อน ซึ่งเพื่อนในที่นี้หมายถึง ผู้หนึ่งผู้ใดที่บุคคลนั้นสนิทสนมพอที่จะยอมรับทุกข้อได้ ไม่ว่าจะอยู่ในวัยเดียวกันหรือไม่ก็ตาม บุคคลที่มีเพื่อนแม้หนึ่งคนย่อมไม่เป็นโรคจิตประสาท (ปัลลิต อุณหเลขกะ. 2533 : 14 ; ประมวลคดีคินสัน. 2524)

2. โครงสร้างบุคลิกภาพ ซึ่งซัลลิแวนได้อธิบายว่า โครงสร้างของบุคลิกภาพมีหลากหลายเป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสามารถแบ่งได้อย่างหยابๆ 3 ประการคือ (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2539 : 66)

2.1 กระบวนการปรับเปลี่ยนพลังงาน (Dynamism) คือ พฤติกรรมที่เป็นความเคยชินในด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น เช่น ชอบรับใช้ช่วยเหลือบุคคล ชอบเอาเปรียบ ชอบปันเพื่อให้ใครๆ เห็นอกเห็นใจ ฯลฯ ศูนย์กลางของกระบวนการปรับเปลี่ยนพลังงาน คือ ระบบตัวตน (Self System) เป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากวิธีการป้องกันตนเอง เพื่อให้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นดำเนินไปอย่างราบรื่น

2.2 กระบวนการสร้างภาพบุคคล (Personification) คือ มโนภาพที่บุคคลวาดเป็นภาพตัวเอง เป็นภาพคนอื่นที่มีสัมพันธภาพกับตน โดยจะมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับความรู้สึก เจตคติ และความคิดที่บุคคลมีขึ้นเนื่องจากได้รับประสบการณ์ทางด้านความพึงพอใจและความวิตกกังวล และจะมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของบุคคลที่เคยได้รับจากบุคคลอ้างอิง และสร้างภาพบุคคลตามประสบการณ์ที่ได้รับได้ผลิต อันจะทำให้บุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและบุคคลอื่น นั่นก็คือ บุคคลสามารถที่จะประเมินตนได้ ดังนั้นภาพก็จะเกิดขึ้น

2.3 กระบวนการคิด (Cognitive Process) ชัลลิแวนเชื่อว่า กระบวนการคิดเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างบุคลิกภาพ ซึ่งมี 3 ลักษณะใหญ่ๆ

2.3.1 ประสบการณ์โปรโตแทกซิก (Prototaxic) เป็นประสบการณ์ที่ยังมิได้พัฒนาปรับปรุง เป็นความคิดระดับทารกเกี่ยวกับการรับรู้ด้านประสาทสัมผัส ความรู้สึก ซึ่งเกิดขึ้นทันทีทันใดโดยปราศจากการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมและในที่สุดบุคคลไม่สามารถรำลึกได้อีก

2.3.2 ประสบการณ์พาราแทกซิก (Parataxic) เป็นประสบการณ์ที่ต่อเนื่องจากประสบการณ์โปรโตแทกซิก บุคคลเริ่มเชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมให้มีความสัมพันธ์เป็นประสบการณ์ได้ แยกได้ว่าสิ่งใดคือตนเอง สิ่งใดไม่ใช่ตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะเข้าใจสัมพันธภาพระหว่างสิ่งต่างๆ

2.3.3 ประสบการณ์ซินแทกซิก (Syntactic) เป็นประสบการณ์ขั้นสูงสุดบุคคลเริ่มเรียนรู้ติดต่อโดยใช้ภาษา คำพูด สัญลักษณ์ มีผลให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างมั่นคง

สรุปได้ว่า ชัลลิแวน เน้นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม เพราะจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลมีพฤติกรรมเกิดขึ้น เขาเน้นความมั่นคงและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดี เพื่อสภาพจิตสังคมสมบูรณ์ การมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ไม่ดีจะก่อให้เกิดปัญหามากมาย อันเป็นผลมาจากขาดความพึงพอใจ (มณี ดีประสิทธิ์. 2541 : 28 ; อ้างอิงจาก Friberg. 1983)

นอกจากทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของไฟโรและชัลลิแวนแล้ว ยังมีทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของเพปพลาว ที่มีความเห็นสอดคล้องกัน โดยมีสาระสำคัญตอนหนึ่งที่เน้นในเรื่องบุคคลที่มีความเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนประกอบด้วยลักษณะ และความต้องการทางเคมี สรีระวิทยา และด้านสัมพันธภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลนี้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาของบุคลิกภาพตั้งแต่วัยทารกจนตลอดช่วงชีวิต พัฒนาการนี้เป็นไปเพื่อให้ชีวิตที่มีความสุขและมีประโยชน์ บุคคลทุกคนมีความต้องการเฉพาะตน เมื่อความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง เป็นผลให้เกิดความไม่พอใจ ความคับข้องใจ เครียดและกังวล ความรู้สึกเหล่านี้เกี่ยวข้องกับระดับของความปรารถนาที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ และเมื่อนั้นบุคคลจะต้องจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น และรู้สึกมั่นคงมากขึ้น

1.1.3 การสร้างสัมพันธภาพ

การสร้างสัมพันธภาพนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เริ่มมาตั้งแต่แรกเกิดถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต บุคคลจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวด้านต่างๆของชีวิตส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับด้านสัมพันธภาพ บางคนแม้จะมีความรู้ดีแต่มีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม

ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกัน ทำให้มีปัญหาในการดำรงชีวิต เกิดความอึดอัด ไม่สบายใจ ขาดความมั่นใจ จึงหลีกเลี่ยงจากสังคมหรือประสบกับความล้มเหลวในชีวิตได้ (ศิริรัตน์ ผุดผ่อง. 2540 : 24)

ดังที่ วนิดา เสนีเศรษฐ์ และ ชอบ อินทร์ประเสริฐกุล (พิสิทธิ ประทุมบาล.2532 : 3 ; อ้างอิงจาก วนิดา เสนีเศรษฐ์ และ ชอบ อินทร์ประเสริฐกุล. 2531) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการทำงาน คือ การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อนร่วมงานหรือการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพราะจะทำให้หน่วยงานนั้นดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะก่อให้เกิดผลดีดังนี้

1. สัมพันธภาพของบุคคลเป็นผลต่อสัมพันธภาพของกลุ่ม มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม หากแต่บุคคลในกลุ่มมีความรักใคร่กัน สัมผัสสามัคคี มีความผูกพันกันทางจิตใจ โดยน้ำใสใจจริงแล้ว ก็จะทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือกันและกัน และหากกลุ่มดังกล่าวนี้เป็นสถาบันหนึ่ง องค์การใดองค์การหนึ่ง โรงงานใดโรงงานหนึ่ง บริษัทใดบริษัทหนึ่งก็จะทำให้สถาบัน องค์การ โรงงาน และบริษัทนั้นๆอยู่กันด้วยความสุข อันเป็นผลต่อการเพิ่มผลผลิตของกลุ่มด้วย

2. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพื่อการอยู่ร่วมกัน การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมนุษย์จะต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ อย่างน้อยก็กล่าวได้ว่าทุกคนต้องมีเพื่อนฝูงและมีมิตรสหายด้วยกัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้น ไม่ว่าจะนับตั้งแต่สังคมหน่วยเล็กสุดไปจนถึงสถาบันองค์การหรือประเทศ หรือโลกก็ตาม ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดีเท่านั้น จึงจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

3. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำงาน หรือการสร้างผลผลิตนอกจากการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความสุขแล้ว มนุษย์จะต้องมีกิจกรรมหรือมีการทำงานร่วมกัน

การสร้างสัมพันธภาพ เป็นกระบวนการที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่าต่างแสดงพฤติกรรมต่อกัน และพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันนั้นมีทั้งการแสดงออกทางภาษาด้วยคำ เช่น การใช้ถ้อยคำ สุภาพ นุ่มนวลต่อกัน และการแสดงออกทางภาษาท่าทาง เช่น สีหน้า แววตา น้ำเสียง การเคลื่อนไหว ซึ่งพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงต่อกันแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลดังที่ วิจิตร อวระกุล (2526:20) กล่าวว่า บุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน มากบ้าง น้อยบ้าง จากดีที่สุด ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ เลว เลวน้อย เลวมาก เหล่านี้คละกันไป บุคคลจึงต้องเผชิญและสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น ในการอยู่ร่วมกัน บุคคลจะต้องมีความอดทนและต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่ง ชิคเกอร์ริง (Chickering. 1969 : 94) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและกล่าวว่าสัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับ

1. ความรู้สึกเกี่ยวกับความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น

2. คุณภาพของสัมพันธภาพ

1.1.4 ความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น

ความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นและมีใจกว้าง (Chickering. 1969 : 94) ซึ่งการยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

นอกจากนี้ วิจิตร อวระกุล (2526 : 20) กล่าวว่า บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง และการเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลจะทำให้บุคคลเข้าใจ และมีความอดทนในความสัมพันธ์ วิจิตร อวระกุล (2526 : 21 – 22) ได้กล่าวถึงความแตกต่างของบุคคล ดังนี้

1. รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง (Appearance) บุคคลย่อมเลือกเกิดไม่ได้ บางคนสูง บางคนดำ บางคนขาว บางคนหน้าตาดี บางคนพิการ เป็นต้น แต่มนุษย์เป็นคนเสมอกันหมด ดังนั้น ไม่ควรมีอคติในรูปร่าง ท่าทาง และการแต่งกายของบุคคลในการมีสัมพันธภาพ

2. อารมณ์ (Emotion) บุคคลมีอารมณ์ต่างกัน บางคนอารมณ์เย็น บางคนอารมณ์ร้อน โมโห ฉุนเฉียว โกรธง่าย การแสดงออกต่างกันทำให้บุคลิกลักษณะต่างกัน

3. นิสัย (Habit) บางคนนิสัยดี ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต แต่บางคนนิสัยใจคอร้าย ไร้ใจไม่ได้ คดโกง เป็นต้น

4. ทศนคติ (Attitude) หรือท่าทีความรู้สึกที่แสดงออกแตกต่างกัน เป็นรายบุคคลหรือหมู่เหล่า

5. พฤติกรรม (Behavior) ของมนุษย์ต่างกันสุดจะพรรณนา

6. ความถนัด (Aptitude) บุคคลมีความถนัดตามธรรมชาติต่างกัน ถ้าได้ทำงานที่ถนัดจะทำได้มากทำได้ดี แต่ถ้าให้ทำงานในสิ่งที่ไม่ถนัด นอกจากจะทำได้ไม่ได้หรือทำได้แต่ไม่ดี ผลงานจะเสียหนักใจ กลุ้มใจ

7. ความสามารถ (Ability) บุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน เช่น ด้านร่างกายแข็งแรงไม่เท่ากัน คนที่แข็งแรงย่อมทำงานหนักได้มากกว่าคนอ่อนแอ ผู้ชายแข็งแรงกว่าผู้หญิง ผู้หญิงทำงานละเอียดเรียบร้อย

8. สุขภาพ (Health) บุคคลย่อมมีสุขภาพแข็งแรงอ่อนแอไม่เท่ากัน บางคนผอมแห้งแรงน้อย บางคนมีโรคประจำตัว บางคนสมบูรณ์

9. รสนิยม (Taste) บุคคลมีรสนิยมต่างกัน ดังนั้น ไม่ควรดูถูกเหยียดหยาม ถากถางตำหนิติเตียน เพราะบุคคลมีพื้นฐานต่างกัน

10. สังคม (Social) สังคมของบุคคลนั้นจะแตกต่างกัน ทุกคนจะมีโลกของตน และสังคมของตนเอง

เดวิส (ชมบุช บุญสิทธิ. 2541 : 15 ; อ้างอิงจาก Davis.1967) กล่าวว่าบุคคลมีความแตกต่างกัน บุคคลโดยทั่วไปนั้น ถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าเหมือนกันหมด แต่ที่จริงแล้วบุคคลแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว นั่นคือแต่ละคนจะแตกต่างไปจากคนอื่นในเรื่องจิตใต้สติปัญญา เศรษฐกิจ ครอบครัว วัฒนธรรม เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเชื่อถือ ตลอดจนศาสนาที่นับถือ

ดังนั้น การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นจึงไม่ควรคาดหวังที่จะให้คนอื่นคิดและปฏิบัติเหมือนเรา ขณะเดียวกัน เราก็ไม่จำเป็นต้องคิดหรือปฏิบัติเหมือนคนอื่น เราต้องพยายามเข้าใจ เปิดใจกว้าง และระลึกว่าความเป็นคนของแต่ละบุคคลจะต้องได้รับความเคารพนับถือ ควรมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีความอดทนในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น

1.1.5 คุณภาพของสัมพันธภาพ

ซิคเกอร์ริง (Chickering. 1969 : 94) กล่าวว่า คุณภาพของสัมพันธภาพ หมายถึง ความรู้สึกจากการพึ่งตนเองหรือพึ่งบุคคลอื่นไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจ การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ตลอดจนการให้และการรับ ดังนั้นคุณภาพของสัมพันธภาพจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลมีความไว้วางใจ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สิ่งสำคัญก็คือ บุคคลจะต้องมีความจริงใจต่อกัน เปิดเผยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความไว้วางใจ มั่นใจในตัวบุคคลนั้น การไว้วางใจจะเกิดจากการยอมรับและการเปิดเผยต่อกันอย่างจริงใจ มีการช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ หากบุคคลมีการเปิดเผยตนเอง แต่ไม่ยอมรับบุคคลอื่น ความไว้วางใจก็จะไม่เกิดขึ้น (Jonhson.1972 : 43 – 46)

การสร้างสัมพันธภาพของบุคคลต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล โคลแมนและแฮมแมน (สุภาพรรณ โคตรจรัส. 2527 : 287 ; อ้างอิงจาก Coleman and Hammen. 1974) ได้กล่าวถึง ปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยในการสร้างสัมพันธภาพดังนี้

1.การมีวัตถุประสงค์ร่วมกันสัมพันธภาพจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้นสนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่ายได้ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการ เพื่อความรักการเป็นที่ยอมรับของสังคม ความรู้สึกมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ดังนั้น การมีวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกัน จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2.การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคล สัมพันธภาพอาจแตกร้างได้ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งล่วงล้ำสิทธิและไม่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่ง เป็นตัวของตัวเอง คนที่สนิทอาจเลิกคบกันได้

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพทางสังคม โดยทั่วไปมักมีโครงสร้างและลักษณะการติดต่อสื่อสารเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นที่ตกลงสอดคล้องต้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารจะขึ้นอยู่กับผู้ที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้นๆ เป็นรายๆ ไป เป็นส่วนใหญ่และสัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้งสองฝ่าย

4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่

4.1 ภูมิหลังและประสบการณ์แตกต่างกัน เช่น การศึกษาและฐานะเศรษฐกิจเดียวกัน มักมีภาษาที่สื่อสารระดับเดียวกัน

4.2 การเลือกรับรู้โดยให้ความสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้การตีความผิดพลาดได้

4.3 อารมณ์และความรู้สึกในขณะที่มีการรับรู้ปัจจัยในสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ความไม่มั่นใจ ความกลัว ความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดการรับรู้และตีความที่ผิดพลาดได้

4.4 ความไม่ไวในการรับรู้ส่วนใหญ่อารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อความต่างๆ มีความสำคัญยิ่งกว่าข้อความที่สื่อสารออกมา ความไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่อาจทำให้รับรู้และตีความที่ผิดพลาดได้

5. การรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง ได้แก่

5.1 การรับรู้ตนตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงตามความจริงจะนำไปสู่การยอมรับในตัวจริงของผู้อื่น

5.3 การรับรู้สัมพันธภาพตามความเป็นจริง ซึ่งสัมพันธภาพจะยืดหยุ่นได้ถ้าสนองความต้องการ และก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้นจึงต้องพยายามขจัดปัญหาในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น

6. การห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้อื่น ซึ่งอาจแสดงออกโดยการพูดหรือกระทำ อาจพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใย ให้ความช่วยเหลือจะช่วยสร้างสัมพันธภาพให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

7. การซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่นและตนเอง การเป็นตัวของตัวเอง และซื่อสัตย์ต่อความคิดเห็น และความเชื่อของตนเองนั้น เป็นสิ่งสำคัญ บุคคลไม่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้ง และควรมีการยอมรับนับถือด้วยว่า ผู้อื่นก็ย่อมกล้าเผชิญความจริง และหาทางแก้ไขปัญหาได้ในทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ความจริงที่พูดต้องแสดงให้เห็นถึงความเคารพ

ในความเป็นตัวของตัวเองและของผู้อื่น ควรคำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความห่วงใยและเป็นมิตรอย่างจริงใจด้วยความหวังดี

1.1.6 ลักษณะสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Key Features of Interpersonal Relationship)

ลักษณะสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีดังนี้

1. การพึ่งพากันและกัน (Interdependence) ทั้ง 2 ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน จะมีลักษณะการพึ่งพากันและกันในการที่จะสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ขึ้นมา เพื่อสนองตอบจุดมุ่งหมายของตัวเองและร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งนี้ โดยพฤติกรรมที่แสดงออกจะมีอิทธิพลและได้รับอิทธิพลจากทั้ง 2 ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน ในลักษณะการพึ่งพากันหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2. ความสัมพันธ์ที่ถาวร (Lasting Duration) ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่อดีต จวบจนถึงปัจจุบัน และมีแนวคิดที่จะสานความสัมพันธ์นั้นต่อไปจนถึงอนาคต

จึงสรุปได้ว่าการพึ่งพากันและกัน และการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ที่ถาวรต่อกันทั้ง 2 ฝ่าย นับว่าเป็นลักษณะเด่นของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากการสื่อสารประเภทอื่นๆ เพราะจะประกอบไปด้วยลักษณะเฉพาะที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

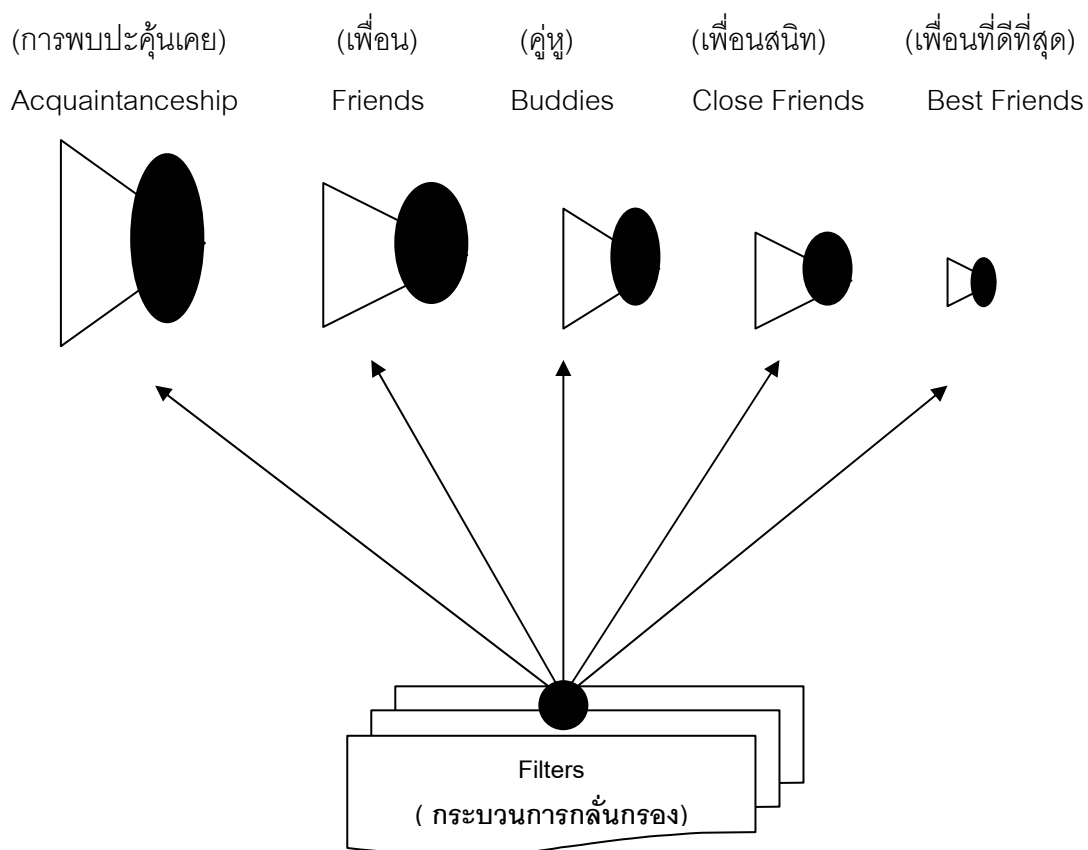
1. มีผู้เกี่ยวข้องเพียงไม่กี่คน
2. ผู้ที่เกี่ยวข้อง มักจะมีความใกล้ชิดต่อกัน (อาจเป็นทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตใจ หรือทั้ง 2 ด้าน)
3. ผู้สื่อสารสามารถเห็น ได้ยิน สัมผัส และได้กลิ่นซึ่งกันและกัน โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5
4. มีผลย้อนกลับหรือการตอบสนอง (Feedback) ทันทีทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทั้ง 2 ฝ่าย สามารถประเมินประสิทธิภาพหรือผลของการสื่อสารนั้นได้ทันที

1.1.7 พลวัตของความสัมพันธาระหว่างบุคคล (Dynamics of Relational Change and Interpersonal Communication)

พลวัตหรือการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมชาติของความสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ ที่อาจทำให้มนุษย์เกิดทั้งความรู้สึกที่ดี ปลาบปลื้มใจ หรือทำให้เกิดความรู้สึกคับข้องใจ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับสภาพการเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของความสัมพันธ์นั้นๆ

หลักการและกระบวนการในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์บนหลักการของเหตุผล โดยทั่วไปแล้ว จะประกอบด้วยขั้นตอนหลักที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ขั้นการเริ่มสร้างความสัมพันธ์ (Relationship Initiation) การเริ่มสร้างความสัมพันธ์นับว่าเป็นขั้นตอนที่หนึ่งที่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น จากนั้นความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเคลื่อนที่สู่ความสนิทสนมในระดับที่สูงขึ้นเรื่อยๆ โดยทั่วไปแล้ว ความสัมพันธ์จะเริ่มต้นที่ความสมัครใจ การคุ้นเคยกัน (Acquaintanceship) ดูกค์ (พรทิพย์ เย็นจะมก และกมลรัฐ อินทร์ทัศน์. 2541 : 159 ; อ้างอิงจาก Gouran, Wiethtf and Doelger. 1994) กล่าวว่า การสนิทสนมคุ้นเคยจะเริ่มก่อตัวและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อทั้ง 2 ฝ่าย ได้รับข้อมูลข่าวสารของกันและกันมากขึ้น เพราะข้อมูลข่าวสารของทั้ง 2 ฝ่าย ที่แลกเปลี่ยนกันจะเป็นตัวบอกถึงความเข้ากันได้ (Match) หรือการสนับสนุนซึ่งกันและกันได้ (Support) ซึ่งกระบวนการนี้ ดูกค์เรียกว่า “กระบวนการกลั่นกรอง” (A Filtering Process) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กระบวนการกลั่นกรอง (A Filtering Process)

ดุกค์ กล่าวว่า ในขั้นตอนแรกของการเริ่ม หรือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์นั้น บทบาทของการพูดคุยทั่วไป หรือการพูดคุยสัพเพเหระ (Small Talk) นับว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญ อีกบทบาทหนึ่งในการที่ทำให้ผู้สื่อสารทั้ง 2 ฝ่าย ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน โดยภาพรวมเร็ว ยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่เป็นมารยาทสังคมทั่วไป ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในขั้นต้น โดยทั่วไป อีกด้วย

2. ขั้นการรักษาความสัมพันธ์ให้ยืนยาว (Relationship Maintenance) ขั้นตอนของการรักษาความสัมพันธ์ให้ยืนยาวเป็นกระบวนการที่คาดหวัง ที่จะทำให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมีความยั่งยืนและสมบูรณ์แบบที่สุดซึ่งการรักษาความสัมพันธ์ดังกล่าวจะต้องใช้ทั้งทักษะและความพยายามที่หลากหลายดังต่อไปนี้ คือ

2.1 ทักษะในการสร้างความสมดุลระหว่างตัวตนของเราและผู้ที่เราสร้างสัมพันธ์ด้วย ความสัมพันธ์ต่างๆมักเกี่ยวข้องกับบทบาทที่อยู่ร่วมกันระหว่างสิ่งที่เป็นตรงกันข้าม ดังเช่น ความเป็นตัวตนของเราเอง และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ของผู้ที่เราร่วมสร้างความสัมพันธ์ด้วย ดังนั้นเมื่อทั้ง 2 ฝ่าย ต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์ขึ้น ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นให้ได้ เพราะแต่ละบุคคลต่างมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งความมีคุณค่าในตนเองของแต่ละคนนั้นจะมีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพราะทุกคนต่างต้องการความเป็นส่วนตัว

2.2 ทักษะในการเติมเต็มความคาดหวังซึ่งกันและกัน (Fulfilling Relational Expectations) ในการที่รักษาความสัมพันธ์ให้ยืนยาว อีกทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการรักษาความสัมพันธ์ให้ยืนยาว คือความรู้สึกคุณค่าที่ได้มีความสัมพันธ์กัน ความรู้สึกเป็นผู้ได้รับ ความรู้สึกในเชิงบวกที่ต่างฝ่ายต่างจะได้รับจากกันและกัน การเติมเต็มความต้องการหรือความคาดหวังให้กันและกัน สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ฝ่ายยืนยาว

3. ขั้นการหยุดหรือการเลิกความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน (Relationship Termination) การหยุดหรือการเลิกความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน นับว่าเป็นกระบวนการที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปสู่ความถดถอยในการที่จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ยุทธวิธีในการหยุดหรือการเลิกความสัมพันธ์ที่มีต่อกันจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ การบอกหยุดหรือบอกเลิกความสัมพันธ์นั้นโดยตรง (Directness) และการบอกโดยทางอ้อม (Indirectness) ซึ่งการบอกโดยทางอ้อมนี้นับว่าเป็นยุทธวิธีที่ทั้ง 2 ฝ่าย พยายามหลีกเลี่ยงการทำร้ายความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นวิธีการที่อ่อนโยนกว่า เช่น การไม่มีเวลาให้กันและกันเหมือนเคย การพูดคุยที่เริ่มลดน้อยลง ฯลฯ

1.1.8 การพัฒนาสัมพันธภาพ

แซสส์ (Sasse. 1975 : 115 – 117) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ สัมพันธภาพจะเจริญหรือมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับบุคคลและความสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้นการสร้าง

ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงเป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาความรู้สึกและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพัฒนาสัมพันธภาพประกอบด้วย

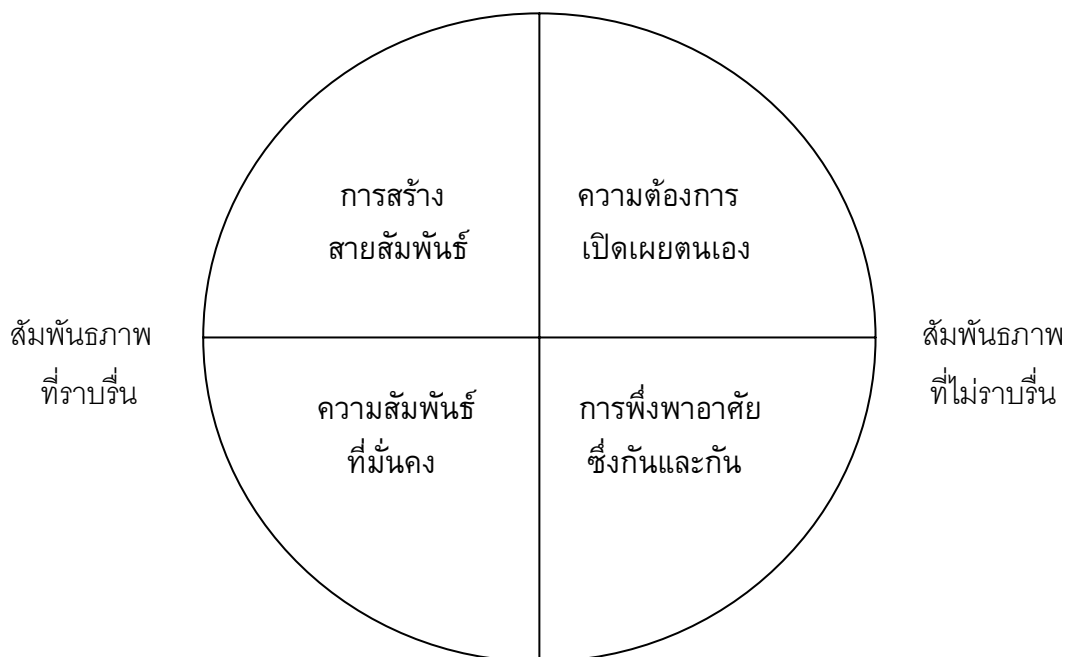
1.การสร้างสายสัมพันธ์ เป็นความรู้สึกที่ทำให้บุคคลอื่นสบายใจ การสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ในครั้งต่อไป ขณะที่พัฒนาสายสัมพันธ์ บุคคลจะรู้สึกสบายใจ ไม่ป้องกันตนเอง แต่จะเปิดเผยตนเองและเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น

2.การเล่าเกี่ยวกับตนเอง เมื่อบุคคลมีสายสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลมักชอบเล่าถึงความรู้สึก ประสบการณ์ และทัศนคติของตนเอง ทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น

3.การรู้จักฟังพียงซึ่งกันและกัน บุคคลจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทราบว่าผู้อื่นชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เพื่อจะได้ตอบสนองได้ถูกต้อง และทราบบว่าจะช่วยเหลือกันได้อย่างไร

4.ความต้องการสัมพันธ์ที่มั่นคง บุคคลจะเริ่มมีการเคารพซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น และมีความรักในสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นเพื่อให้สัมพันธภาพนั้นมั่นคงต่อไป

แซสส์ ยังกล่าวอีกว่า การพัฒนาทั้งสี่ขั้นเปรียบเหมือนสี่ล้อรวมทั้งหมดคือวงล้อ โดยสามารถหมุนไปข้างหน้าหรือข้างหลังได้ หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก วงล้อก็หมุนไปข้างหน้าและจะหมุนไปเรื่อยๆ เป็นความสัมพันธ์ที่มั่นคง แต่ถ้าการสร้างสายสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะการโต้เถียงเอาชนะกันในบรรยากาศที่ไม่ดี จะทำให้บุคคลเริ่มลดการเปิดเผยตนเอง และการสร้างสายสัมพันธ์จะลดลง การพบปะกันน้อยลง เปรียบเหมือนวงล้อที่หมุนไปข้างหลัง ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบ 2 วงล้อสัมพันธภาพ

นอกจากนี้ แซสส์ (Sasse. 1975 : 118 – 120) ยังกล่าวว่า การสร้างความคุ้นเคยเป็นสิ่งสำคัญซึ่งเปรียบเสมือนบันไดที่บุคคลต้องก้าวไปที่ละขั้น ดังนี้

1. ความใกล้ชิดทางปัญญา เมื่อบุคคลมาพบกันมักจะเริ่มความสัมพันธ์ด้วยคำพูดและความคิด เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับภาพยนตร์ ความเป็นไปของสังคม เป็นต้น ในขั้นนี้ต่างก็รักษาความรู้สึกที่แท้จริงในบางเรื่องของตนไว้และไม่แสดงออกเกินไป

2. ความใกล้ชิดทางร่างกาย บุคคลที่มาถึงขั้นนี้จะมีความสนิทสนมกันมากขึ้น มีการสัมผัสกัน เช่น การจับมือ การแตะไหล่ การโอบกอด เป็นต้น

3. ความใกล้ชิดทางอารมณ์ บุคคลที่มาถึงขั้นนี้จะมีความสนิทสนมกันมากขึ้นได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่เสแสร้ง ไม่ปกป้องตนเอง บุคคลจะสามารถเข้าใจ มีความรักและสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้สึกหรือความคิดส่วนตัวเนื่องด้วยความต้องการของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน บางคนต้องการหรือชอบมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพราะบุคคลนั้นมีความคิด และความสามารถทางปัญญา ส่วนบางคนอาจมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพราะมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในขณะที่สัมพันธ์ภาพกำลังพัฒนานั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาร่วมกัน คือ ลักษณะของบุคคล ได้แก่

1. ความไว้วางใจ ความสามารถในการไว้วางใจผู้อื่น เป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นว่าจะไม่มีใครปฏิเสธ หรือทำให้เราเสียความรู้สึก ความไว้วางใจในที่นี้ หมายถึง การที่เราคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะให้การยอมรับและสนับสนุน ความไว้วางใจจะเริ่มระหว่างสองระยะแรกของวงล้อสัมพันธ์ภาพ กล่าวคือ ขณะสร้างสายสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความไว้วางใจ จะมีส่วนสำคัญและเป็นตัวชี้ว่า วงล้อสัมพันธ์ภาพจะเดินไปทางใด

2. ความรักหรือความชอบ ความต้องการความรักความพอใจจะเป็นสิ่งสำคัญของสัมพันธ์ภาพ โดยเฉพาะจำนวนและปริมาณของความรักในสัมพันธ์ภาพเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยในการพัฒนา แต่ไม่จำเป็นว่าสัมพันธ์ภาพที่จะเกิดขึ้นจะต้องมีความรัก เช่นสัมพันธ์ภาพในทางธุรกิจ

3. พลังหรืออำนาจ เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล พลังหรืออำนาจจะเห็นได้ชัดในบางสัมพันธ์ภาพ เช่น พ่อแม่มีอำนาจลงโทษลูก ตำรวจมีอำนาจยึดใบขับขี่ เป็นต้น พลังหรืออำนาจมิได้มีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดังตัวอย่าง ลูกก็มีพลังหรืออำนาจที่จะแสดงออกได้หลายทาง เช่น บั๊สสาวะรดที่นอน เป็นต้น พลังหรืออำนาจมักเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อายุ การศึกษา การเงิน เพศ ทักษะหรือความสามารถ บุคลิกภาพ แต่พลังหรืออำนาจมักจะเป็นที่มาของความขัดแย้ง บางคนมีความต้องการอำนาจและมีความสุขที่ได้ใช้อำนาจ แต่บางคนต้องการเพียงเล็กน้อย บุคคลที่ต่อสู้เพื่ออำนาจจะมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นได้ไม่ยั่งยืน

คัมมิง (Cumming. 1949 : 145 – 146) กล่าวว่า สัมพันธ์ภาพจะเกิดได้ดีนั้นควรประกอบด้วย

1. ความใกล้ชิดทางกายภาพ (Physical Proximity) เช่น ระยะห่างของบ้าน ทิศทางของบ้าน เป็นต้น

2. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

3. การมีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน

4. การแลกเปลี่ยนความต้องการซึ่งกันและกัน ได้แก่ การยอมรับ ความเคารพนับถือ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการช่วยเหลือ

คาร์คัฟ และเบเรนสัน (Carkhuff and Berenson. 1977 : 203 – 207) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้

1. การเปิดเผยความรู้สึก การเปิดเผยความรู้สึกเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย เพื่อความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง

2. มีความรู้สึกร่วม หมายถึง สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคล

3. เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น หมายถึง ยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ไม่ประเมิณบุคคล เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

4. การยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วย หมายถึง การเป็นผู้ฟังที่ดีที่พยายามทำความเข้าใจโดยประเมิณบุคคลอื่นและให้ความสนใจบุคคลอื่น

นอกจากนี้ ชไนเดอร์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529 : 12 ; อ้างอิงจาก Schneider. 1976) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ดังนี้ คือ

1. ความพอใจร่วมมือ (Mutuality) หมายถึง การที่บุคคลคบหาสมาคมกันนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้สึก และความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นเบื้องต้น ต่างฝ่ายก็พอใจที่จะคบหาสมาคม ถ้าต่างฝ่ายต่างก็ไม่พอใจที่จะรู้จักหรือคบหาสมาคมกันแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็จะไม่ยืดยาวต่อไป อาจจะเป็นการรู้จักกันอย่างผิวเผินเท่านั้น

2. การรู้จักและไว้วางใจกัน (Knowledge and Trust) เมื่อบุคคลพอใจที่จะคบหาสมาคมกันแล้ว ก็ต้องทำความรู้จักกัน ต้องศึกษารายละเอียดและประวัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้าม หาโอกาสสนทนากัน แล้ววิเคราะห์ดูว่าบุคคลนั้นๆ ทัศนะหรือรสนิยมแบบเดียวกับตนหรือไม่ การที่จะทำให้ผู้อื่นไว้วางใจตนเองนั้น บางคนจะใช้วิธีเปิดเผยตัวเองแสดงความบริสุทธิ์ใจ เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักคุ้นเคยหรือไว้วางใจรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. ปทัสถานส่วนบุคคล (Personal Norms) สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ได้แก่ ปทัสถานส่วนตัวที่แต่ละบุคคลยึดมั่นและแสดงออกอันมีผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น การแสดงกริยามารยาท ความประพฤติส่วนตัว อุปนิสัยใจคอและบุคลิกภาพของบุคคล

นั้น เป็นต้น ถ้าบุคคลมีปทัสถานส่วนบุคคลดีก็เป็นเสน่ห์ของบุคคลนั้น ทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่และชื่นชอบของบุคคลอื่น อันจะเป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์หรือมิตรภาพที่ดีต่อกันได้

4. การลงทุนส่วนตัว (Self Investment) เมื่อบุคคลเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นใดก็ตาม บุคคลอาจจะได้กำไร หรือขาดทุน กำไรในที่นี้หมายถึง ความพอใจ ความสำเร็จ ความร่าเริงและความสุขใจ ส่วนขาดทุน หมายถึงความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ ความอับอายและความกระวนกระวายใจ คำว่าต้นทุนหมายถึง ทรัพย์สิน เงินทอง ชื่อเสียง โอกาส และเวลาที่เสียไปด้วย ดังนั้นการที่บุคคลจะคบกับใครนั้น แต่ละบุคคลจะต้องพิจารณาถึงกำไรและขาดทุนไว้อย่างถี่ถ้วน และยอมลงทุนโดยเสียบางส่วน เพื่อแลกกับบางอย่างที่พอใจ

จากข้อความดังกล่าว สัมพันธภาพจะพัฒนาและมั่นคงได้ ถ้าบุคคลคำนึงถึงความรู้สึกและความพอใจซึ่งกันและกัน มีปทัสถานส่วนบุคคลที่ดี มีการเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น อีกทั้งยังต้องพยายามที่จะรู้จักและเข้าใจในบุคคลอื่น

1.1.9 แนวทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

1.1.9.1 การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน

วิจิตร อวระกุล (2537 : 65 – 69) ได้กล่าวว่า วิธีปฏิบัติให้เพื่อนรักใคร่เห็นอกเห็นใจ ควรปฏิบัติดังนี้

1. เปิดฉากทักทายติดต่อกัน
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน
3. หลีกเลี่ยงการนินทาเพื่อน
4. อย่าขัดทอดความผิดให้เพื่อน
5. ยกย่องชมเชยเพื่อนในสิ่งที่สมควร
6. ให้ความร่วมมือในกิจการของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอ
7. ให้เพื่อนได้ทราบในเรื่องที่เขารับผิดชอบ หรือเกี่ยวข้อง
8. ฟังความเห็นของเพื่อนบ้าง
9. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือเพื่อน
10. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย
11. ใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนฝูง
12. ออกไปพบปะสังสรรค์กันกับเพื่อนบ้างตามสมควร
13. ให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนในยามทุกข์ร้อน

1.1.9.2 แนวทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

การที่จะทำให้วัยรุ่นสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันควรปฏิบัติดังนี้ (กันยา สุวรรณแสง.2533 : 61 – 65. ปราณี พรรณวิเชียร.2534 : 76 – 78)

1. แสดงกิริยายิ้มแย้มแจ่มใส เพราะรอยยิ้มเป็นการแสดงออกซึ่งความรักที่มีความหมายมากที่สุดแต่ลงทุนน้อยที่สุด

2. แสดงความสนใจกับบุคคลอื่น เช่น การทักทาย การไต่ถามทุกข์สุข

3. ตั้งใจฟังบุคคลอื่นพูด หากท่านกำลังทำงาน เมื่อมีบุคคลอื่นมาสนทนาด้วย ก็ควรจะเก็บงานที่ทำเอาไว้ชั่วคราวก่อน อย่าทำงานไปด้วยสนทนาไปด้วย เพราะเป็นกิริยาที่ไม่เหมาะสม อันแสดงถึงการไม่ให้ความสนใจกับบุคคลนั้น

4. แสดงกิริยารับฟังข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น

5. ทำตนให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี อย่าจ้องจับผิดบุคคลอื่น จะทำให้เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน หากบุคคลอื่นทำอะไรก็ให้มองในแง่ดีไว้ก่อน อย่าคอยจ้องแต่จะนินทา

6. แสดงความเกรงใจต่อบุคคลอื่น เนื่องจากความสนิทสนมเกินไป อาจทำให้เกิดความเกรงใจกัน

7. รู้จักรับอารมณ์ ในการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นนั้น อาจมีสิ่งทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นได้ ดังนั้น หากเราเกิดอารมณ์ก็ควรระงับอารมณ์เอาไว้บ้าง เพราะการเป็นคนเจ้าอารมณ์ไม่ได้ก่อให้เกิดอะไรดีขึ้นมาเลย นอกจากจะทำลายความสัมพันธ์ที่เคยมีมาก่อน

8. วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม ไม่แสดงกิริยาอาการโอ้อวด ยกตนข่มท่าน ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามไม่มีใครชื่นชมคนที่ข่มให้เขาต่ำลง

9. รู้จักปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลของผู้อื่น ด้วยการแสดงใบหน้าปกติ น้ำเสียงเรียบดังชัดเจน มองสบสายตาเพื่อน เพื่อแสดงให้เห็นความจริงใจที่ต้องการให้เพื่อนทราบความรู้สึกที่แท้จริง

10. จดจำข้อมูลเล็กๆน้อยๆของเพื่อนไว้ แสดงความเอาใจใส่ ความสนใจเพื่อน แสดงความยินดีในวาระสำคัญ แสดงความห่วงใยเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

นอกจากนี้ นพพร พานิชสุข (2522 : 68 – 70) ได้เสนอแนะวิธีการที่พึงปฏิบัติต่อกันในการทำงานร่วมกับเพื่อนดังนี้ คือ

1. ความเป็นผู้มีอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญและจำเป็นที่ต้องสร้างให้เกิดในการทำงานร่วมกัน ควรพูดคุยสนทนาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน นุ่มนวล และยิ้มแย้มแจ่มใส

2. ความสามัคคีของหมู่คณะหรือของเพื่อนร่วมงาน ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกแต่ละคนมีทัศนคติ และความรู้สึกอันดีต่อกัน เห็นความสำคัญของกันและกัน เห็นความสำคัญของกลุ่ม

3. ความเป็นผู้มีการยอมขอมหรือตกลงกันในการทำงานร่วมกันนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่สมาชิกแต่ละคนอาจมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน อย่างไรก็ตามในการทำงานร่วมกันนั้น สมาชิกแต่ละคนควรจะรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีเหตุผลเห็นอรรถและปราศจากอคติ

4. ความเป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตามความสามารถและตามโอกาส ทั้งนี้เพราะมนุษย์เราจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยกัน ดังคำโบราณว่า “น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า” เพราะชีวิตนั้นไม่แน่นอน วันหนึ่งข้างหน้าเราอาจจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน โดยไม่รู้ตัวจึงไม่ควรมองข้ามเห็นว่าไม่มีความสำคัญ สิ่งใดที่เราพอจะให้ความช่วยเหลือได้ ถ้าเรามีโอกาสก็ควรจะให้ช่วยเหลือกัน

5. ความมีอิสระ สมาชิกจะต้องมีความเป็นอิสระในการคิด การแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันทั้งตำแหน่ง สถานภาพ หรือบทบาท หรืออื่นๆ อาจจะทำให้มีการผูกขาดการใช้อำนาจหรือมีความเกรงใจกัน ซึ่งอาจจะทำให้สมาชิกที่ร่วมกันทำงานขาดอิสระในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งความคิดเห็นเหล่านั้นอาจจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มก็ได้ ดังนั้นสมาชิกที่ทำงานร่วมกันควรจะตระหนักว่าสมาชิกแต่ละคนต่างก็มีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น

6. เป็นผู้มีความจริงใจ คุณลักษณะข้อนี้ของสมาชิกจะก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เรื่องของความจริงใจในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ค่อนข้างหาได้ยาก แม้ว่าทุกคนต่างก็เรียกร้องหา เรามักพบแต่ความฉ้อฉลชิงชังแย่งชิงดีชิงเด่น เพราะมนุษย์นั้นมีกิเลส คือ โกรธ โลภ หลง อันเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดความจริงใจลดน้อยลง เพราะต่างคนต่างสวมหน้ากากและแสดงละครเข้าหากัน ด้วยเหตุนี้ความจริงใจจึงเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกัน

7. หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงาน การจะวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานสมาชิกทุกคนต้องระลึกว่า วันหนึ่งคำพูดจะต้องไปถึงหูของเพื่อนร่วมงาน และที่สำคัญไม่เป็นการยุติธรรมแก่เพื่อนร่วมงาน ถ้าเราด่วนวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกเพื่อนร่วมงานฝ่ายเดียวทั้งๆที่เราไม่รู้จักเขาดีพอ หรือได้ข้อมูลของเขามาผิดๆนอกจากนี้สมาชิกที่ทำงานร่วมกันไม่ควรจะนิทาทั้งนี้เพราะว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือแม้กระทั่งการนิทา มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความสามัคคีหรือการร่วมมือร่วมใจแต่ประการใด

8. ยกย่องชมเชยเพื่อนสมาชิกที่ร่วมงานด้วยกันเมื่อมีโอกาสอันควร พฤติกรรมเช่นนี้เป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของทุกคน แต่ก็ไม่ควรทำพร่ำเพรื่อจนเกินไป การยกย่องชมเชยทั้งต่อหน้าและลับหลังด้วย

ความภูมิใจ และมีเหตุผลต่อเพื่อนร่วมงานเป็นการสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ถูกชม การจะขอความร่วมมือจากเพื่อนสมาชิกในการทำกิจกรรมต่างๆก็สะดวกขึ้น

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนกับเพื่อนนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในวัยรุ่น เพราะตัววัยรุ่นปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้เกิดมีสัมพันธภาพที่ดี ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้น แนวทางความประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมกับเพื่อนคือ มีกิริยาเรียบร้อยแจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักระดับอารมณ์ วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม มีความจริงใจ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีทัศนคติและความรู้สึกที่ดีกับหมู่คณะ มีความเป็นอิสระในการเสนอความคิดเห็น แต่ถ้าหากว่าวัยรุ่นคนใดประพฤติปฏิบัติกับเพื่อนอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะทำให้เกิดปัญหขึ้นกับตนเอง เช่น มีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ไม่ดี เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้นกว่านักเรียนที่สอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รุจิราภา สิทธิปาน (2531 : 65 – 66) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม มีการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างเพศสูงขึ้น

สุรสิทธิ์ บุญสกุลณะ (2531 : 52) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัว ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้น

ยรรยง ผิวอ่อน (2535 : 69) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารีย์ ลีลา (2535 : 62) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ จังหวัด

อุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537 : 58) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้น

เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์ (2538 : 75) ได้ศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลังจากให้นักเรียนได้รับการฝึกวิเคราะห์การติดต่อ สัมพันธระหว่างบุคคล นักเรียนสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ดีขึ้น สามารถใช้ถ้อยคำ และภาษาท่าทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมในด้านต่างๆ

จากงานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะถ้าวัยรุ่นประพฤติปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ก็จะสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนและบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สมาร์ท (อารีย์ ลีลา. 2535 : 18 ; อ้างอิงจาก Smart. 1967.) ได้ทำการศึกษาเด็กที่ปรับตัวได้ดี จำนวน 400 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 5 – 20 ปี พบว่าเด็กที่ปรับตัวได้ดี เป็นเด็กที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ครู และสามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี

เดออสเตอร์ (Decoster.1981 : 5789 - A) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนมีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

อาห์มาดและฮูด (Ahmad and Hood.1984 : 498 – 502) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของมหาวิทยาลัยไอโอวา ปีการศึกษา 1977 – 1981 กลุ่มตัวอย่าง 1968 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสำรวจสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไมน์และเจนเซน (Mines – Jensen Interpersonal Relationships Inventory : Mjiri) แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ ความอดทนและคุณภาพของสัมพันธภาพ ผลปรากฏว่านักศึกษามีการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

แพนสินี (Pansini. 1997 : 36-83) ได้ศึกษาคุณภาพของรูปแบบสัมพันธภาพในสังคมของวัยรุ่น โดยการทดลองเชิงสำรวจเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ด้วยการสัมภาษณ์ เป็นผู้ขาย

จำนวน 5 คน และเป็นผู้หญิง 5 คน กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สัมพันธภาพเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีสัมพันธภาพที่คล้ายกัน ซึ่งพบว่า เพศชายมีการเปิดเผยเรื่องของ สัมพันธภาพกับเพื่อนทั้งด้านภาษา และอารมณ์ มากกว่าเพศหญิง และเพศหญิงจะร่วมกิจกรรมมากกว่าเพศชาย แต่อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังคมยอมรับในเรื่องการพูด ความรู้สึกไว้ใจกัน

จากงานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะจะทำให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ดี ซึ่งจะส่งผลให้มีแนวโน้มในการเรียนสูงขึ้น กว่าวัยรุ่นที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่อิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านส่วนตัว

2.1.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศ

กันยา สุวรรณแสง (2532 : 161) กล่าวว่า ความแตกต่างในเรื่องเพศเป็นสาเหตุให้คนเราแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ ความสนใจ และการแสดงพฤติกรรม และจากการค้นคว้าปรากฏว่า เพศหญิงหรือเพศชาย สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ทัดเทียมกัน แต่ชายและหญิงจะมีเจตคติหรือความสนใจที่แตกต่างกันยังเกิดปัญหาและความรู้สึกนึกคิด อุดมคติที่แตกต่างกัน องค์ประกอบด้านเพศจึงมีความสำคัญมากในการศึกษาค้นคว้า

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541 : 29) กล่าวว่า เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน เช่น สภาพทางสรีระ การถูกอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การปฏิบัติที่ได้รับจากสังคมรอบข้าง ทำให้ตัวแปรเพศมีอิทธิพลต่อลักษณะการแสดงออก ศักยภาพและพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ทั้งชีวิตส่วนตัว และการทำงาน

จากเอกสารดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า เพศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้เพศชายและเพศหญิงมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่แตกต่างกัน

2.1.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.1.2.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กู๊ด และคนอื่นๆ (Good and others.1973 : 7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ว่าหมายถึง ความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะ หรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic

Achievement) หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่างๆที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากการทดสอบของครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างรวมกัน

อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินท์ ชูชม (2530 : 10) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นขนาดความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ตัวที่บ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากระบวนการที่ไม่ต้องการอาศัยการทดสอบ (Nontesting Procedures) เช่น จากการสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้ที่โรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อน และช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนานหรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป (Published Achievement Tests) จะพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้กันทั่วไป มักอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียนเนื่องจากให้ผลที่เชื่อถือได้มากกว่า อย่างน้อยก่อนการประเมินผลการเรียนของนักเรียน ครูจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆอีกหลายด้าน จึงย่อมดีกว่าการแสดงขนาดความล้มเหลว หรือความสำเร็จทางการเรียน จากการทดสอบนักเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไปเพียงครั้งเดียว

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 9) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน และพัฒนางานจากการเรียนการสอนโดยตรง

นิภา เมธาวิชัย (2536 : 65) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้และทักษะที่ได้รับและพัฒนาจากการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ครูอาศัยเครื่องมือวัดผลช่วยในการศึกษาว่านักเรียนมีความรู้และทักษะมากน้อยเพียงใด

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมหรือความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

2.1.1.2.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เพรสคอตต์ (ศรีนทิพย์ พงษ์ศาสด์. 2546 : 38 ; อ้างอิงจาก Prescott. 1961) ได้สรุป องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนี้

1.องค์ประกอบด้านร่างกาย (Pysical Factors) ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพร่างกาย ขอบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะท่าทางของร่างกาย

2.องค์ประกอบด้านความรัก (Love Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูกๆ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว

3.องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสังคมประกิต (Cultural and Socialization Factors) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมเลี้ยงดู และฐานะทางเศรษฐกิจทางบ้าน

4. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน (Peer Group Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน ทั้งทางบ้านและโรงเรียน

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาตนเอง (Self – Development Factors) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ ทักษะการเรียนรู้

6. องค์ประกอบด้านการปรับตัว (Adjustment Factors) ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงทางอารมณ์

สุรัตน์ อังกูรวิโรจน์ (ทัศนวิจารณ์ ปานศิริอาษา. 2547 : 31 ; อ้างอิงจากสุรัตน์ อังกูรวิโรจน์.

2532) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงหรือต่ำไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว ยังมีองค์ประกอบอื่นๆที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบ จะเกิดขึ้นด้วยการที่บุคคลสำนึกถึงภาระหน้าที่ ว่าตนนั้นจะต้องรับผิดชอบ ต่อสังคม ต่อครอบครัว ต่อภาระหน้าที่ที่ตนเป็นอยู่ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม ทั้งนี้ เพราะว่าการที่บุคคลมีความรับผิดชอบย่อมจะช่วยให้การทำงานให้ประสบความสำเร็จก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานต่างๆ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป้าหมายของการศึกษา ต้องการให้นักเรียนมีการพัฒนาค่านิยมทางศีลธรรมและจิตใจ เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. ความวิตกกังวล เกิดจากความขัดแย้งระหว่างความต้องการทางสัญชาติญาณ กับความต้องการทางสังคม ความวิตกกังวลมีหลายระดับ ถ้ามีเพียงเล็กน้อยจะช่วยให้มีแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ถ้ามีมากเกินไปก็จะขัดความสามารถในการเรียนรู้ เพราะความวิตกกังวลทำให้เกิดความเหนื่อยล้าและขัดขวางต่อปฏิกิริยาของร่างกาย

3. อึดทนในทัศนัย พัฒนามาจากการที่บุคคลที่ปะทะสัมพันธ์กับกลุ่มคนในสังคมที่ใกล้ชิดกับบุคคลนั้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะค่อยๆพัฒนาต่อไปจนมีความคงตัวขึ้นเรื่อยๆ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์ใหม่ๆเกิดขึ้นตลอดเวลา อึดทนในทัศนัยจึงมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. สภาพของระบบโรงเรียน นักเรียนจะต้องอยู่ร่วมกันกับเพื่อนในโรงเรียน มีการทำงานหรือร่วมกิจกรรมเป็นหมู่คณะ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งนักเรียนอยู่ในวัยรุ่น สถานภาพทางสังคมมีต่อนักเรียนจึงมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. นิสัยและทัศนคติทางการเรียน มีอิทธิพลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อครู วิธีการสอนของครู โรงเรียนและกระบวนการเรียนการสอนยอมรับวัตถุประสงค์และคุณค่าของการศึกษาแล้ว ย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจ กำลังใจอันที่จะมีความขยัน เอาใจใส่ มานะพยายามตั้งใจเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ แต่หากว่านักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนแล้ว ย่อมเป็นเหตุให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย หดห่อกำลังใจเรียน ซึ่งทำให้ผลการเรียนตกต่ำไปด้วย

6.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้บุคคลต้องการความสำเร็จสูงขึ้น เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ก้าวหน้าขึ้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก

7.ความสนใจ เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกชอบพอ เป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำกิจกรรมใดๆ เพื่อความสำเร็จในการเรียน นอกจากนั้นความสนใจยังแสดงความโน้มเอียงในการที่บุคคลจะเลือกหรือทำสิ่งใดที่ตนชอบมากกว่าสิ่งอื่นๆ ความสนใจของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปในชนิดและปริมาณ และอาจจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของความพยายาม นักเรียนที่มีความสนใจกับการเรียนย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีตามไปด้วย

8.องค์ประกอบเกี่ยวกับทางบ้าน มีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อชีวิตของเด็กตั้งแต่เล็กจนโต เด็กจะเป็นคนที่สมบูรณ์เพียงใด มีบุคลิกภาพอย่างไร จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเพียงไร มีอิทธิพลมาจากทางบ้านทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางบ้านในด้านที่อยู่อาศัย เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

9.กระบวนการเรียนการสอนเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน โปรแกรมการเรียนการสอนตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน องค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี จึงจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะตัวผู้เรียนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเรียนการสอนไม่ว่าระดับใดก็ตามก็จะดำเนินไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อครูอาจารย์ได้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนเป็นอย่างดี

อัจฉรา สุขารมณ และอรพินทร ชูชม (2530 : 11 – 40) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านปัญหาสวนตัวของนักเรียน จำแนกเป็นส่วนย่อยๆดังนี้

- 1.1 ปัญหาส่วนตัวด้านสุขภาพร่างกาย
- 1.2 ปัญหาส่วนตัวด้านความสัมพันธ์กับบิดามารดา
- 1.3 ปัญหาส่วนตัวด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน
- 1.4 ปัญหาส่วนตัวด้านความสัมพันธ์กับครู
- 1.5 ปัญหาส่วนตัวด้านการปรับตัว
- 1.6 ปัญหาส่วนตัวด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง
2. องค์ประกอบด้านการเลี้ยงดูของบิดามารดา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระบบ
 - 2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล
 - 2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
 - 2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
3. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน แบ่งเป็น 4 ด้าน
 - 3.1 ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว
 - 3.2 ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ
 - 3.3 ด้านที่อยู่อาศัย
 - 3.4 ด้านความคาดหวังของบิดามารดา
4. องค์ประกอบด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ ซึ่งแบ่งออกเป็นปัจจัยใหญ่ๆ ได้ 4 ปัจจัย คือ

1. องค์ประกอบด้านปัญหาส่วนตัวของนักเรียน
2. องค์ประกอบด้านการเลี้ยงดูของบิดามารดา
3. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน และ 4. องค์ประกอบด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.1.1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

2.1.1.3.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

รุช (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 41 ; อ้างอิงจาก Ruch. 1953) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือตัวเราทั้งตัว หรืออัตตะที่แสดงพฤติกรรมต่างๆออกมาและพฤติกรรมต่างๆที่แสดงออกมานั้นเป็นกระจกเงาที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคลนั้นๆ

ฮิลการ์ดและแอตคินสัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 41 ; อ้างอิงจาก Hilgard and Atkinson. 1967) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะรวมของบุคคล และวิธีการแสดงออกของพฤติกรรมของเขา

อัลพอร์ท (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537 : 11 – 15 ; อ้างอิงจาก Allport. 1967) ได้อธิบายว่า บุคลิกภาพเป็นระบบการเคลื่อนไหวของอินทรีย์ที่อยู่ภายในจิตใจบุคคลและเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัย (Traits) ประจำตัวของบุคคลนั้นทั้งหมด

อนาสตาซี (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537 : 11 – 15 ; อ้างอิงจาก Anastasi. 1968) กล่าวว่า บุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมกับสิ่งแวดล้อม พันธุกรรมเดียวกันแต่อยู่ในสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือแม้แต่สภาพแวดล้อมและพันธุกรรมเดียวกัน อาจก่อให้เกิดบุคลิกภาพต่างกันได้

แคทเทล (Cattell. 1970 : 2 – 3) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ผลรวมของพฤติกรรมทั้งหมด มีทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้น

แซมมวล (Samuel. 1981 : 3) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทางจิตวิทยาเฉพาะตัวบุคคลแต่ละคน ซึ่งอาจแสดงออกให้เห็นทางพฤติกรรมและความคิด

มอริส (Morris. 1996 : 264) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกในสถานการณ์ต่างๆ

ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 216) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะโดดเด่นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งแสดงออกแบบนั้นอยู่เป็นประจำกับสถานการณ์เฉพาะอย่างจนเกิดเป็นนิสัย

จากความหมายของบุคลิกภาพดังกล่าว สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่แสดงออกอยู่เป็นประจำในสถานการณ์เฉพาะอย่าง ซึ่งอาจแสดงออกให้เห็นทางพฤติกรรมและความคิด

2.1.1.3.2 แนวคิดและทฤษฎีบุคลิกภาพ

ซัลลิแวน (ประนอม สโรชมาน. 2522 : 89 ; อ้างอิงจาก Sullivan. 1962) มีความคิดว่า ตลอดเวลาที่มนุษย์เราดำรงชีวิตอยู่ย่อมจะต้องมีสัมพันธภาพต่อกัน (Interpersonal Relation) กับสิ่งแวดล้อม การก่อรูปลักษณะของบุคลิกภาพนั้นเป็นไปในทำนองถ้อยที่ถ้อยอาศัยระหว่างบุคคลกับโลกภายนอก เขากล่าวว่าเป็น “กระบวนการเปลี่ยนแปลงพลัง” (Dynamism) ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งหมายความว่า พลังที่แสดงออกถึงท่าทีที่คนเราปฏิบัติต่อกันและกัน เขาย้ำว่าคนเราปรารถนา ความพอใจ และความปลอดภัยนั้น คือ มนุษย์เราปรารถนา ความอบอุ่นใจ จึงมีการสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขึ้น

ฮอลล์ และลินเชย์ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2539 : 27 ; อ้างอิงจาก Hall and Lindzey. 1978) ตามแนวคิดของจุไว้ว่า บุคคลมีลักษณะที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากมีแรงจูงใจที่จะมีความสัมพันธ์กับ

สภาพแวดล้อมในลักษณะที่ต่างกัน คนที่คิดถึงแต่ตนเองจะมีลักษณะเก็บตัว (Intraversion) ส่วนพวกที่ตรงข้ามคือ ใจกว้าง รักพวกพ้อง ชอบอยู่กับคนมากๆ ชอบสังคม จะมีลักษณะเป็นพวกแสดงตัว (Extraversion) ซึ่งความแตกต่าง 2 ประการนี้ มีอิทธิพลทำให้บุคคลจะมีความรู้สึกนึกคิด ความสนใจ ปลายทางแตกต่างกัน อันจะทำให้ความรู้สึกความต้องการที่อยู่ภายในจิตใจ และการแสดงออกของพฤติกรรมภายนอกของบุคคลมีความแตกต่างกันไปด้วย

2.1.1.3.3 ความสำคัญของบุคลิกภาพ

อาวี พันธมณี (2546 : 67) กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การดำเนินชีวิต การงานและสังคม ซึ่งมีผลต่อความเจริญก้าวหน้า คุณประโยชน์และความสำเร็จของบุคคลดังนี้

1. ความมั่นใจ บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะมีความรู้สึกมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้นกล้าแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำต่างๆ ได้ดีอีกด้วย

2. ความสำเร็จ บุคคลที่มีบุคลิกภาพดี สามารถสร้างศรัทธาแก่ผู้พบเห็นประกอบกับมีความเชื่อมั่นในตนเอง จึงสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ความเป็นตัวของตัวเอง

นอกจากนี้ยังมีคำกล่าวของนักจิตวิทยาหลายท่านสรุปได้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นจึงจะมีชีวิตรอด จะอยู่คนเดียวไม่ได้โดยไม่สัมพันธ์กับผู้อื่น คำว่าบุคลิกภาพก็จะมีไม่เกิดขึ้น มนุษย์มีความกลัว กลัวว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับ กลัวคนอื่น ไม่ชอบไม่พอใจ เมื่อได้รับรู้ภาพของตนเองหรือบุคลิกภาพของตนเองนั้น และเนื่องจากมนุษย์มีความต้องการความรัก การยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานหนึ่งใน 5 ประการ จากทฤษฎีความต้องการพื้นฐาน 5 ประการของมาสโลว์ จึงทำให้มนุษย์พยายามสร้างภาพให้ผู้อื่นเริ่มรู้ถึงบุคลิกภาพที่ดีของตนเอง (ณรงค์ สอนาม. 2537 : 5 – 6) ครู ซึ่งจะเป็นผู้นำนักเรียนได้นั้น ควรจะมีบุคลิกภาพที่ดีด้วย เพราะเป็นสิ่งที่มองเห็นคือบุคลิกภาพ การที่ครูมีบุคลิกภาพดีก็จะเป็นการช่วยเสริมสร้างศรัทธาให้เกิดแก่นักเรียนด้านหนึ่งด้วย คำว่า บุคลิกภาพ(Personality) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

บุญส่ง นิลแก้ว (2521 : 1) ให้ความเห็นว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เด่นประจำตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากหลายด้านเช่น ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประสมประสานรวมกัน เป็นพฤติกรรมที่มีระบบเป็นเอกลักษณ์ของบุคคลซึ่งคล้ายกับทักษะของวิทยาศาสตร์ (2520 : 1) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะจำเพาะของแต่ละบุคคลซึ่งแสดงออกทางท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ความเฉลียวฉลาด กิริยามารยาท ลักษณะนิสัย อุปนิสัย สอดคล้องกับใน

พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พุทธศักราช 2530 (2531 : 305) ได้อธิบายไว้ว่า บุคลิกภาพของคนไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับบุคคลนั้นทั้งหมด ยกเว้นเพียงรูปร่าง หน้าตาสัดส่วน สีผิวของร่างกายแล้วพวกนั้นจะเกิดจากการฝึกฝน การเรียนรู้ จากประสบการณ์ภายหลังทั้งสิ้น

ในการเรียน การทำงาน หรือการประกอบอาชีพ ความสำเร็จหรือล้มเหลวส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเป็นสำคัญ ครูอาจารย์ควรจะทำให้ความสนใจเรื่องบุคลิกภาพอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพจะมีผลกระทบโดยตรงต่อหน้าที่การงาน ชีวิตส่วนตัว และการอยู่ร่วมในสังคม บุคลิกภาพจะเป็นลักษณะอันดับแรกในการสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล (ธวัชชัย ไชยวงศ์. 2548 : 39)

จากความสำคัญของบุคลิกภาพดังกล่าวสรุปได้ว่า ถ้าบุคคลมีบุคลิกภาพที่ดีก็จะมีส่วนในการประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการทำงานมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพไม่ดี เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นตลอดเวลา บุคลิกภาพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เรามีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นดีหรือไม่ดีเมื่อได้พบเจอกันในครั้งแรก

2.1.1.3.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

อีริคสัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 42 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1959) เชื่อว่าการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์นั้น มิได้หยุดแคในวัยเด็ก แต่จะมีการพัฒนาลักษณะต่างๆของบุคลิกภาพอย่างเป็นลำดับตลอดชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล

ฉลอง ภิรมย์รัตน์ (2531 : 29 – 30) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ด้านใหญ่ๆคือ

1. องค์ประกอบทางด้านพันธุกรรม เป็นการถ่ายทอดทางยีนส์จากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน ได้แก่ ลักษณะทางด้านรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ผิวพรรณ อารมณ์ ตลอดจนระบบประสาทและเลือด เป็นลักษณะที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด

2. องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และสภาพวัฒนธรรมประเพณี กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆในสังคมที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ เป็นผลให้เกิดการเรียนรู้และปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้แก่ ลมฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย อาหาร ตลอดจนบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมนี้มีผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บุคลิกภาพของบุคคลแตกต่างกัน

กาญจนา คำสุวรรณ (2524 : 194 – 195) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพนั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรม เป็นประสบการณ์ที่มีผลให้บุคลิภาพแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ประเพณี และคำสอนของสังคมนั้นๆ

2. ประสบการณ์เฉพาะตัว เป็นอิทธิพลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ผู้ปกครองที่แตกต่างกัน มีผลให้บุคคลมีบุคลิภาพไม่เหมือนกัน

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2544 : 41 – 42) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาบุคลิภาพนั้น ประกอบด้วยพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล กล่าวคือ

1. พันธุกรรม สิ่งถ่ายทอดทางพันธุกรรม ซึ่งส่วนมากนั้นเน้นลักษณะทางกาย เช่น ความสูง ต่ำ ลักษณะเส้นผม สีของผิว ชนิดของโลหิต โรคภัยไข้เจ็บบางชนิด และข้อบกพร่องทางร่างกายบางชนิด เช่น ตาบอดสี ศีรษะล้าน นิ้วเกิน มือติดกัน ฯลฯ ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นอิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อบุคลิภาพของแต่ละบุคคลทั้งสิ้น

2. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของมนุษย์ ทั้งพัฒนาการทางกาย จิตใจและบุคลิภาพ สำหรับสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพัฒนาการของมนุษย์ก็คือ บุคคลอื่นๆรอบๆตัวเรา ครอบครัว กลุ่มคน และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์คนอื่นๆนี้ จะมีอิทธิพลอย่างมากมาต่อการพัฒนาทางบุคลิภาพ ทศนคติและพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์

3. ช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล แสดงถึงระดับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจอันเกิดจากอิทธิพลร่วมระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากข้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาบุคลิภาพนั้น ประกอบด้วยพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคลที่แต่ละคนได้เผชิญมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.1.1.3.5 ประเภทของบุคลิภาพ

การพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะที่แสดงออกทางกายภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะเค้าโครงหน้าหรือโครงสร้างต่างๆของร่างกายและบุคลิภาพ เป็นความเชื่อว่ามีมนุษย์เรานั้นมีลักษณะทางสรีระหลายแบบ และแต่ละแบบอาจเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคลิภาพหลายประเภท ดังนั้นจึงมีการแบ่งบุคลิภาพออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

เครซเมอร์ (Samuel. 1981 : 190 – 191 ; Citing Kretschmer. 1921) เห็นว่าบุคลิภาพของคนขึ้นอยู่กับรูปร่างลักษณะ จึงแบ่งบุคลิภาพของคนตามรูปร่างหรือโครงสร้างทางสรีระวิทยา สอดคล้องกัน 3 ประเภท คือ

1. ประเภทที่มีรูปร่างอ้วนเตี้ย คอโต รูปร่างมีไขมันมาก พุงยื่น (Pygmy หรือ Endomorphy) คนประเภทนี้เป็นคนชอบแสวงหาความสบาย ไม่รีบร้อน ชอบสังคม สนุกสนาน รื่นเริง โกรธง่ายหายเร็ว และกินจุ

2. ประเภทที่มีรูปร่างผอมสูง ตัวยาว แขนยาว คอแคบ (Ectomorphy) คนประเภทนี้มีลักษณะเคร่งขรึม เอาใจตัวเอง งาน มีความเครียดทางอารมณ์อยู่เป็นนิจ ชอบสันโดษ ไม่เข้าสังคม

3. ประเภทที่มีรูปร่างสูงใหญ่ แข็งแรง เต็มไปด้วยกล้ามเนื้อ รูปร่างแข็งแรง ชอบออกกำลังกาย (Atheletic หรือ Mesomorphy) คนประเภทนี้ชอบทำอะไรแปลกๆ ชื่นๆ ไม่ค่อยมีความทุกข์ร้อน ไม่เคยพูดถึงเรื่องความเป็นความตาย สนุกสนานอยู่เสมอ

ฟรีดแมน และโรสแมน (Friedman and Roesman. 1974 : 164) สรุปลักษณะของบุคลิกภาพแบบ เอ และบุคลิกภาพแบบ บี ไว้ดังนี้

บุคลิกภาพแบบ เอ (Type A Behavior Pattern Personality) หมายถึง บุคลิกภาพเร่งรีบ ชอบแข่งขันและก้าวร้าว ชอบทำงานให้ได้มากในเวลาอันน้อย มีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มีความมานะพยายามในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ ชอบฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว ทนไม่ได้ออกกำลังกายล่าช้า มีความต้องการพักผ่อนน้อยกว่าคนอื่น และถูกกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกโกรธและก้าวร้าวได้ง่าย

บุคลิกภาพแบบ บี (Type B Behavior Pattern Personality) หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ผ่อนคลาย ไม่รีบร้อนและไม่ก้าวร้าว มีลักษณะอื่นๆคือ ชอบการพักผ่อนและดำเนินชีวิตแบบง่ายๆ ไม่ชอบฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆในการทำงานและไม่ค่อยชอบทำงานในเวลาอันรีบด่วน

สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของบุคลิกภาพขึ้นอยู่กับว่ายึดเอาหลักการใดเป็นเกณฑ์ เช่นยึดเอาลักษณะทางกายภาพเป็นเกณฑ์ ก็เป็นคนอ้วน คนเตี้ย ถ้ายึดเอาลักษณะทางสังคมเป็นเกณฑ์ก็เป็นผู้มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและกล้าแสดงออก บุคลิกภาพแบบเฉื่อยชาหรือเร่งรีบ

2.1.1.3.6 ประวัติความเป็นมาของบุคลิกภาพแบบ เอ และบุคลิกภาพแบบ บี

บุคลิกภาพแบบ เอ เป็นบุคลิกภาพที่ค้นพบในราวปี คริสต์ศักราช 1960 อันเนื่องมาจากนายแพทย์ฟรีดแมน (Friedman) และนายแพทย์โรสแมน (Roseman) ได้เริ่มสังเกตผู้ป่วยโรคหัวใจว่ามีบุคลิกภาพบางอย่างที่แปลกไปจากผู้ป่วยโรคอื่นๆ จากการสังเกตเหตุการณ์บางอย่างในคลินิกโรคหัวใจของเขาพบว่า แก้วที่ผู้ป่วยโรคหัวใจมานั่งตรวจนั้นมีรอยลึกเฉพาะตรงขอบแก้วเท่านั้น แสดงว่าคนไข้ส่วนใหญ่ของเขานั่งแต่ตรงขอบแก้ว ซึ่งทำให้เขาคิดว่าคนเช่นนี้จะต้องเป็นคนที่มีรีบร้อน เพราะคนที่ทำอะไรรีบร้อน รีบเร่ง มักนั่งแก้วแต่ตรงขอบ เพื่อจะได้ลุกขึ้นได้รวดเร็วคล้ายกับเป็นลักษณะของความพร้อมที่จะเคลื่อนไหวทันที จากความคิดนี้ทำให้เขาคิดว่าน่าจะมีบุคลิกภาพ

บางอย่างที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตของเขาอีกว่า ผู้ป่วยโรคหัวใจบางคนนั้นไม่มีปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor) ที่เคยเชื่อกันว่าเป็นสาเหตุสำคัญของโรคหัวใจเลย แต่เดิมนั้นพบว่าการมีโคเลสเตอรอลสูง ความดันโลหิตสูง การสูบบุหรี่ การเป็นเบาหวาน และความอ้วน เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ ถ้าบุคคลใดมีปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ก็จะมีโอกาสเกิดโรคหัวใจมากกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้นเขาจึงใช้เวลาถึง 8 ปี ในการร่วมกันศึกษาและวิจัยบุคลิกภาพของผู้ป่วยโรคหัวใจ และในที่สุดพบว่าบุคลิกภาพชนิดหนึ่ง ซึ่งต่อมาเขาให้ชื่อว่า บุคลิกภาพแบบเอ และบุคคลที่มีบุคลิกภาพตรงข้าม เขาเรียกว่า เป็นบุคลิกภาพแบบ บี การค้นพบบุคลิกภาพแบบ เอ นั้น ถือว่าเป็นการค้นพบที่สำคัญ เพราะบุคลิกภาพแบบ เอ เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญกว่าปัจจัยทุกตัว ถ้าเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่เป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง หรือโรคไขมันในหลอดเลือดสูงกับคนที่มีบุคลิกภาพแบบ เอ แล้ว คนที่มีบุคลิกภาพแบบ เอ จะถือว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สูงที่สุดของการเกิดโรคหัวใจ (เกษมกลัดแพ. 2537 : 36 ; อ้างอิงจาก รังสิต ห่มระฤก.2532)

2.1.1.3.7 การวัดบุคลิกภาพแบบ เอ และบุคลิกภาพแบบ บี

ฟรیدแมน และโรสแมน (Friedman and Roseman. 1974 :.....) กล่าวถึง แบบวัดลักษณะบุคลิกภาพแบบ เอ และบี มี 3 แบบ คือ

แบบวัดที่1 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview : SI) ประกอบด้วยคำถาม 25 ข้อ เป็นการถามโดยให้ผู้ตอบรายงานพฤติกรรมตนเองในสถานการณ์ต่างๆที่ทำให้คนที่มีบุคลิกภาพแบบ เอ ไม่สามารถทนได้ เช่น สถานการณ์ที่ทำให้โกรธ สถานการณ์ที่มีการแข่งขันอย่างมาก แบบสัมภาษณ์นี้เป็นการวัดการแสดงออกทางด้านกายภาพ

แบบวัดที่2 มาตราวัดลักษณะบุคลิกภาพแบบ เอ ของเฟรมมิงแฮม (Framingham Type A Scales : FTAS) เป็นแบบวัดรายงานตนเอง เช่นเดียวกับแบบที่ 1 ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ วัดทางด้านความรู้สึกว่าเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วและการรับรู้ว่ามีความกดดันในการทำงาน

แบบวัดที่3 แบบสำรวจการกระทำของเจนกินส์ (Jenkins Activity Survey : JAS) เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ บุคคลที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้สูง เป็นคนที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบ เอ โดยกลุ่มบุคคลนี้รายงานว่า มีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว ทำงานด้วยความรีบเร่ง ไม่ย่อท้อต่อความอ่อนล้า หรือการทำงานที่ประสบความล้มเหลว นอกจากนี้ยังรายงานว่าตนเองทำงานหนักและมีความต้องการผลสัมฤทธิ์มากกว่า โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ รายงานว่ามีความต้องการความก้าวหน้าในอาชีพ มีความตั้งใจเพิ่มสถานภาพอาชีพให้สูงขึ้น

2.1.1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

2.1.1.4.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์ หรือตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Self – concept มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างมากมาย ดังนี้

แม็คเดวิด และฮารารี (พรณี ข. เจนจิต. 2534 : 180 ; อ้างอิงจาก Mc David & Harari. n. d.) ได้แยกและเปรียบเทียบความหมายระหว่างคำว่า “อัตต” กับ “อัตมโนทัศน์” ไว้ว่า อัตต คือ ส่วนรวมของบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และความรู้สึกต่างๆ ส่วนอัตมโนทัศน์ คือ โครงสร้างของการรับรู้ที่บุคคลมีต่อ “อัตต” อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ทิสนา เขมมณี (2536 : 26) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นผลมาจากการรับรู้ของตนที่มีต่อตนเอง เช่น การรับรู้ว่าเป็นคนอย่างไร มีความสามารถอะไร มีปัญหาหรือปมด้อยอะไร เป็นต้น ความเชื่อ ความรู้สึก และความคิดเห็นต่างๆเกี่ยวกับตนเองที่รวมกันนี้จะเป็นเครื่องบ่งชี้หรือตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น

รอเจอร์ส (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2539 : 123 ; อ้างอิงจาก Rogers. n. d.) กล่าวถึง Self – concept ในทฤษฎีตัวตนว่า หมายถึง ตนที่ตนมองเห็น คือภาพของตนที่เห็นเองว่าตนเป็นคนอย่างไร คือใคร มีความรู้ความสามารถลักษณะเฉพาะตนอย่างไร เช่น คนสวย คนเก่ง คนขี้อาย คนสร้อยเศร้า ฯลฯ โดยทั่วไปคนรับรู้มองเห็นตนเองหลายแง่มุมอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือภาพที่คนอื่นเห็น เช่น คนที่ชอบเอาวัดเอาเปรียบผู้อื่นอาจไม่นึกว่าตนเองเป็นบุคคลประเภทนั้น

ซิลเวอร์แมน (เสาวนีย์ บุญสูง. 2542 : 5 ; อ้างอิงจาก Silverman. 1971) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นการคิดเกี่ยวกับตนเองในลักษณะต่างๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เก่า เป็นสิ่งที่แสดงบุคลิกภาพว่าจะเป็นคนเช่นไร อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลสามารถที่จะเชื่อมโยงกับอัตมโนทัศน์ของบุคคลอื่นที่เหมือนกันได้ จึงทำให้บุคคลนั้นปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่อาศัยอยู่ได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดไม่สามารถเชื่อมโยงอัตมโนทัศน์ของตนเองให้เข้ากับบุคคลอื่นได้จะทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถปรับตัวได้

โรมี (เสาวนีย์ บุญสูง. 2542 : 8 ; อ้างอิงจาก มยุรี สิงโทรราช. 2536) ได้ให้ความหมายอัตมโนทัศน์ไว้ว่า เป็นการรับรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งถูกจัดให้เป็นระบบมากหรือน้อยเป็นผลมาจากการสังเกตตนเองทั้งในอดีตและปัจจุบัน มโนภาพแห่งตนเปรียบเหมือนแผนที่ที่บุคคลแต่ละคนใช้พิจารณาเพื่อเข้าใจตนเอง

กูต (สกุณา ถาวรกาญจน์. 2543 : 13 ; อ้างอิงจาก Good. 1973) อธิบายว่า อัตมโนทัศน์ คือ การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถ รูปร่างลักษณะ การกระทำกิจวัตรประจำวันของตนในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง

เกล (สกุณา ถาวรกาญจน์. 2543 : 13 ; อ้างอิงจาก Gale. 1975) กล่าวว่า
อัตมโนทัศน์เป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของบุคลิกภาพหรือหัวใจของบุคลิกภาพ ซึ่งประกอบด้วย
ความคิดหรือความรู้สึกที่ทำให้บุคคลมีความตระหนักในความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ก่อให้เกิด
การมองตนเอง ซึ่งเป็นการมองตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

เบิร์นส (สกุณา ถาวรกาญจน์. 2543 : 14 ; อ้างอิงจาก Burns. 1979) ให้ความหมาย
ไว้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง เจตคติส่วนบุคคลอันเกิดจากกระบวนการจิตวิทยาและสังคมวิทยาของแต่
ละบุคคล อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลประกอบด้วยอัตมโนทัศน์ 3 ส่วน คือ อัตมโนทัศน์ ตนเองที่คิด
ว่าตนเป็น (Cognised – self) อัตมโนทัศน์ ตนเองที่คิดว่าคนอื่นมอง (Others – self) และอัตมโน
ทัศน์อย่างที่ดีอยากจะเป็น (Ideal – self) อัตมโนทัศน์ที่ปกติ หมายถึงอัตมโนทัศน์ที่มีการรับรู้ของอัต
มโนทัศน์ทั้ง 3 ส่วน สอดคล้องกัน

เฮอร์ลิค (พรพนวดี จันทราช. 2544 : 11 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1964) ได้
กล่าวถึงอัตมโนทัศน์ว่า เป็นการรับรู้ตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกายรับรู้เกี่ยวกับ
รูปร่าง หน้าตา สุขภาพ ส่วนด้านจิตใจเป็นการรับรู้ความรู้สึกนึกคิด รับรู้การปรับตัว ความเชื่อมั่นใน
ตนเอง และอารมณ์ของตนเอง ซึ่งในแต่ละคนนั้นอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
ความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่เขาอยู่ด้วย

แมคโดแนล (ปริศนา เกตตรา. 2544 : 65 ; อ้างอิงจาก McDonald. 1962) กล่าวว่า อัต
มโนทัศน์เป็นกลุ่มของคุณลักษณะที่ตนเองสังเกตเห็นเอง หรือรู้สึกว่าเป็นอย่างนั้นใน
สถานการณ์ต่างๆกัน ดังนั้น บุคคลจะคิดว่าตนเองมีลักษณะเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับรากฐานของ
ประสบการณ์ และความสัมพันธ์ของตนกับสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความพอใจ และ
ความไม่พอใจในตนเองขึ้น อัตมโนทัศน์นี้จะเปลี่ยนแปลงไปได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการ
ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับคนอื่น

กล่าวโดยสรุป อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม หรือ
ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านต่างๆ เป็นการรับรู้ตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อันเป็น
ผลมาจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมสามารถเปลี่ยนแปลงได้
ตลอดเวลา มีทั้งอัตมโนทัศน์ที่ดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับการรับรู้ตนเองในสถานการณ์แต่ละขณะ ซึ่งจะมีผล
ต่อความสามารถในการปรับตัว พฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคลนั้น

2.1.1.4.2 ประเภทของอัตมโนทัศน์

ซูซีย์ สมิทธิไกร (2530 : 67) แบ่งอัตมโนทัศน์ตามทิศทางของความรู้สึกต่อตนเองเป็น
2 ลักษณะ คือ อัตมโนทัศน์ทางบวก และอัตมโนทัศน์ทางลบ

1. อัตมโนทัศน์ทางบวก (Positive Self – Concept) เป็นความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี เช่น คิดว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ ขยันขันแข็ง เป็นต้น

2. อัตมโนทัศน์ทางลบ (Negative Self – Concept) เป็นความรู้สึกต่อตนเองในทางไม่ดี เช่น คิดว่าตนเองเป็นคนไม่มีคุณค่า ไม่เป็นที่ต้องการและยอมรับของใครๆ มีสติปัญญาต่ำ เกียจคร้าน เป็นต้น

รอเจอร์ส (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2528 : 183 ; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) เสนอ ทฤษฎีของอัตมโนทัศน์ว่า แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เรียกว่า “I” เป็นส่วนของตัวบุคคลที่เป็นผู้กระทำ และส่วนที่ 2 เรียกว่า “Me” เป็นส่วนของบุคคลที่เป็นผู้ถูกกระทำ ซึ่งทำให้บุคคลประเมินตนเองเป็นอัตมโนทัศน์ 2 ลักษณะ คือ

1. Real Self – Concept เป็นอัตมโนทัศน์ที่บุคคลรับรู้ตนเองอย่างตรงตามสภาพความเป็นจริง คือ ตรงตามที่ตนเองเข้าใจ การรับรู้ของตนเองนี้เกิดจากการประเมินความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองและเกิดจากการประเมินการกระทำของตนเอง

2. Ideal Self – Concept เป็นอัตมโนทัศน์ที่บุคคลปรารถนาที่จะเป็นไปตามอุดมคติ รวมทั้งเป็นความรู้สึกที่อยากปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งเกิดจากความปรารถนาของตนเอง และเกิดจากความปรารถนาของผู้อื่นอยากให้เป็น

พิทท์ (ลำเนาวิ เรืองยศ. 2535 : 11 ; อ้างอิงจาก Fitt. n.d.) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ไว้เป็น 2 ประเภท และแต่ละประเภทจำแนกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. พิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

1.1 อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไร เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคำถามว่า “ฉันเป็นอะไร”

1.2 อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับการยอมรับในตนเอง เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคำถามที่ว่า “ฉันรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร”

1.3 อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ของตนเอง เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ด้านที่เกี่ยวกับคำถามว่า “ฉันประพฤติอย่างไร”

2. พิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

2.1 อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของร่างกาย เรื่องเพศ สุขภาพ ความสามารถ และทักษะ

2.2 อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีหรือคนเลว ความสัมพันธ์ที่มีต่อศาสนา ความพึงพอใจในศาสนาของตน

2.3 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง ประเมินค่าบุคลิกภาพของตน โดยไม่รวมลักษณะทางด้านร่างกายและความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.4 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกในคุณค่า ความพอใจ ในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เป็นการแสดงถึงการรับรู้ตนเองว่า ใกล้เคียงหรือห่างเหินจากครอบครัว

2.5 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความมั่นใจ และความเชื่อมั่นในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

จะเห็นได้ว่า มีนักการศึกษาแบ่งประเภทของอัตมโนทัศน์ไว้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละท่าน ซึ่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะแบ่งประเภทของอัตมโนทัศน์ เป็น 2 ลักษณะ คือ อัตมโนทัศน์ในทางบวก (Positive Self – Concept) และอัตมโนทัศน์ในทางลบ (Negative Self – Concept) ซึ่งได้จากการประเมินตนเองในด้านต่างๆ 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านความสามารถ และด้านสังคม

2.1.1.4.3 ความสำคัญของอัตมโนทัศน์

แมคแคนเลส (เลวลักษณะ ศรีดาเกษ. 2538 : 16 ; อ้างอิงจาก McCandless. 1967) กล่าวถึงความสำคัญของอัตมโนทัศน์ว่า คนที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะมีลักษณะอุปนิสัยที่พึงประสงค์ มีความวิตกกังวลต่ำ สามารถปรับตัวได้ดี มีความอยากรู้อยากเห็น และมีความสัมพันธ์ในกลุ่มดี จะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองมากกว่าบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบและจะใช้วิธีการป้องกันตนเองน้อย

พรพณี ชูทัย เจนจิต (2538 : 3) กล่าวว่า ถ้าบุคคลมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางบวก มองเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองในทางบวก เขาจะประพฤติปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างทัดเทียมกับตน เห็นคุณค่าในผู้อื่น เมื่อตนมีความรู้สึกเช่นนี้ให้กับผู้อื่น เขาก็จะได้รับการปฏิบัติตอบเช่นเดียวกัน ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในทางลบ มองเห็นตนเองต่ำต้อย ดูถูกตนเอง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เขาก็จะมีความรู้สึกเช่นเดียวกันนี้ให้กับผู้อื่น ผลที่ตามมาคือความขัดแย้งผู้อื่นไม่ชอบ การที่คนเราจะมีความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นที่ชอบพอของผู้อื่น มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ได้รับการยอมรับหรือประสบผลสำเร็จ สิ่งสำคัญคือ จากประสบการณ์ที่ได้รับจากผู้อื่น

พรธนี ชูทัย เจนจิต (2538 : 15) กล่าวถึงความสำคัญของอัตมโนทัศน์ต่อความสำเร็จในการเรียนว่า เด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก รู้ว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถ มักจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียน ในทางตรงกันข้าม เด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ มักเป็นผู้ที่ประสบความล้มเหลวในการเรียน ดังนั้น อัตมโนทัศน์จึงเป็นตัวที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียน

สุธีรพันธ์ กรลักษณ์ (แพ่งศรี ราชพรหมมา. 2541 : 7 ; อ้างอิงจาก สุธีรพันธ์ กรลักษณ์. 2528) กล่าวสรุปว่า การทำความรู้จักตนเองต้องหมั่นตรวจพิจารณาตนเองถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด การกระทำของตนเอง สนใจรับฟังความคิดเห็นและตรวจคำวิจารณ์ของบุคคลอื่นที่มีต่อตัวเราพอประมาณ แล้วหันกลับมาพิจารณาถึงตัวเราในแง่มุมเกี่ยวกับตัวเราที่เป็นจริงเป็นอย่างไร กับตัวเราที่ต้องการจะเป็น เป็นอย่างไร จะช่วยให้บุคคลเรียนรู้ตนเองได้ตามความเป็นจริงมากขึ้น ถ้ามองดูตนเองแล้วคิดว่าตนเองด้อยกว่าตัวตนที่เป็นอยู่ ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นคนที่มีปมด้อย แต่ถ้ามองดูตนเองแล้ว ประเมินค่าสูงกว่าตัวตนที่เป็นจริง ก็จะเป็นคนหลงตัวเองไปในที่สุด

สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์มีความสำคัญต่อพฤติกรรม ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น บุคลิกภาพ และความสำเร็จของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง และบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดี หรือมีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะเป็นบุคคลที่มีความสุข มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ สามารถปรับตัวอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมได้ดี

2.1.1.4.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

รอเจอร์ส (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2539 : 123 – 125 ; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) พูดถึงตัวตนของบุคคล (Self) ว่าเป็นประสบการณ์เฉพาะตนของบุคคลหนึ่งบุคคลใดผสมปนกันเข้าเป็น “ตัวตน” ของบุคคลนั้น (I หรือ Me หรือ Self) ซึ่งในทฤษฎีตัวตน (Self Theory) รอเจอร์ส กล่าวไว้ว่ามนุษย์ทุกคนมีตัวตน 3 แบบ ได้แก่

1. ตนที่ตนมองเห็น (Self Concept)
2. ตนตามที่เป็นจริง (Real Self)
3. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self)

ตน ที่ตนมองเห็น คือภาพของตนที่เห็นเองว่าตนเป็นคนอย่างไร คือใคร มีความรู้ความสามารถลักษณะเฉพาะตนอย่างไร เช่น คนสวย คนเก่ง คนร่าเริง คนมีชาติตระกูล คนต่ำต้อย วาสนา คนช่างพูด คนขี้อาย คนเก็บตัว คนเงียบ คนสรว้อยเศร้า ฯลฯ โดยทั่วไปคนรับรู้มองเห็นตนเองหลายแง่มุม อาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือภาพที่คนอื่นเห็น เช่น คนที่ชอบเอาวัดเอาเปรียบผู้อื่น อาจไม่เคยนึกเลยว่าตนเองเป็นบุคคลประเภทนั้น

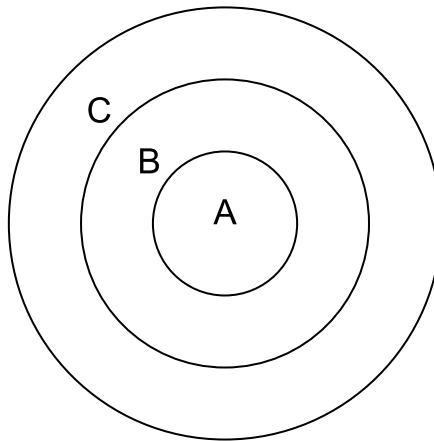
ตน ตามที่เป็นจริง คือลักษณะตัวตนที่เป็นไปตามข้อเท็จจริง บ่อยครั้งที่ตนมองไม่เห็น ข้อเท็จจริงของตน เพราะเป็นกรณีที่ทำให้รู้สึกเสียใจ เศร้าใจ ไม่เทียมหน้าเทียมตากับบุคคลอื่นๆ รู้สึก ผิดเป็นบาป ฯลฯ

ตน ตามอุดมคติ คือตนที่อยากมีอยากเป็น แต่ยังไม่มีไม่เป็นในสภาวะปัจจุบัน เช่น นาย ก เป็นคนขี้อวดรับจ้าง แต่นึกฝันอยากจะเป็นเศรษฐีมีคนขี้อวดให้ขี่ นาง ง ถูกสามีทอดทิ้งหวังจะมี ครอบครัวอบอุ่นพร้อมหน้าสามีและลูก นางสาววนิดา เป็นคนชอบเก็บตัวแต่ก็อยากเป็นคนเก่งสังคม เข้าคนง่าย เป็นต้น

ถ้าตนที่มองเห็นกับตนตามที่เป็นจริง มีความแตกต่างกันมากหรือมีข้อขัดแย้งกันมาก บุคคลนั้นก็มีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลก่อปัญหาให้แก่ตัวเองและผู้อื่น ในรายที่มีความแตกต่างกันรุนแรง เขาอาจเป็นโรคประสาท หรือ/และโรคจิตได้

การปรับตัวตามที่ตนมองเห็นให้ตรงกับตนตามที่ตรงกับความเป็นจริง และตนตาม อุดมคติในการดำเนินชีวิตประจำวัน อันได้แก่ ความมั่นคงของอารมณ์และบุคลิกภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสมรรถภาพสูงในการประกอบภารกิจตามหน้าที่ ไม่ค่อยมีความวิตกกังวล ไม่ค่อยใช้กลไก ในการป้องกันตนเอง บุคคลเหล่านี้มักพัฒนาบุคลิกภาพของเขาไปสู่ความวิวัฒนาการ นอกจากนั้นแล้ว บุคคลที่มองเห็นตนเองตรงกับตนตามความเป็นจริง มักมองเห็นตนตามอุดมคติที่ค่อนข้างเป็นไปได้ ทำให้การดำเนินชีวิตของเขาเป็นไปอย่างมีความมุ่งหวัง กระตือรือร้นและสนใจหวังอยู่เสมอ เขาจึงมีความ พึงพอใจในตนเองอยู่มาก ซึ่งมักจะนำไปสู่ความพึงพอใจในบุคคลอื่นอีกด้วย ส่วนบุคคลซึ่งสร้างภาพ ของตนตามอุดมคติห่างไกลตนตามที่เป็นจริงมักจะประสบความผิดหวังในตนเองและผู้อื่นอยู่เรื่อยไป ทำให้มองเห็นตนเองในแง่ลบ มีเพื่อนน้อย คบหาสมาคมกับใครๆยาก บุคคลประเภทนี้มักมีข้อสับสนและ ขัดแย้งในตนเองกับผู้อื่นเป็นนิจ (พรพรณวดี จันทราช. 2544 : 11 – 12 ; อ้างอิงจาก ธัญญะ บุญเวส และคณะ. 2534)

คอมป์และสติก(ปริศนา เกตรา. 2544 : 66 – 67 ; อ้างอิงจาก Combs and Snygg. 1959) อธิบายถึงความคิด การรับรู้ในความสามารถของบุคคล และทุกสิ่งเกี่ยวกับตน โดยมีความเชื่อ ว่า บุคคลพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จในการปรับตัวในทัศนคติเกี่ยวกับตน เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่ สมบูรณ์ บนพื้นฐานความต้องการนี้เอง การรับรู้เกี่ยวกับตนจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการอธิบายถึง พฤติกรรมของบุคคล โดยเชื่อว่าการแสดงออกของบุคคลในทุกสถานการณ์ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละ บุคคลที่มีต่อตนเอง โดยมีทัศนคติบนพื้นฐานของความรู้สึกนึกคิดของบุคคล และควบคุมการรับรู้ ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ทัศนคติจึงมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยบุคคลจะปฏิเสธหรือ บิดเบือนการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติแห่งตน แต่จะเลือกรับรู้และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้อง กับทัศนคติของตนเท่านั้น คอมป์และสติก อธิบายกระบวนการของทัศนคติตามแผนภูมิดังนี้

ภาพประกอบ 3 กระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนหรืออัตมโนทัศน์

วงกลม A เป็นบริเวณการรับรู้ในสิ่งที่สำคัญและเป็นแก่นแท้ของตน (Inner cell of The Self Concept) เช่น “ฉันเป็นแม่” “ฉันเป็นนายกรัฐมนตรี” เป็นต้น

วงกลม B รวมบริเวณวงกลม A เข้าไว้ด้วย เป็นบริเวณการรับรู้ปรากฏการณ์ทั้งสิ้นเกี่ยวกับตน (Phenomenal Self) หรือเป็นการรับรู้เกี่ยวกับ Physical Self ทั้งในขณะรู้ตัวและไม่รู้ตัว เช่น “ฉันเป็นผู้หญิง” “ตัวสูง/เตี้ย” “ฉันเป็นคนมีอารมณ์ขัน” เป็นต้น

วงกลม C เป็นการรับรู้ในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับตน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจความรู้สึกนึกคิด โดยรวมเอาการรับรู้ของวงกลม A และ B เข้าไว้ด้วย (Inner Cell and Phenomenal Cell) เช่น บุคคลรับรู้ว่า “ฉันมีความสามารถสูง” “ฉันมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตร” เป็นต้น นอกจากนี้ การรับรู้ในส่วนนี้ยังรวมถึงการรับรู้ที่บุคคลอื่นมีต่อตนอีกด้วย ซึ่งการรับรู้ในการกระทำ ความคาดหวังที่ผู้อื่นมีต่อตนมีผลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริม หรือคุกคามก็เป็นได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การกระทำ หรือความคาดหวังนั้นๆ

คอมป์และสไนก (Comb & Snygg. 19) อธิบายธรรมชาติของอัตมโนทัศน์ว่า

1. อัตมโนทัศน์มีผลต่อการรับรู้ของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ของตน และแสดงพฤติกรรมตามการรับรู้เหล่านั้นๆ
2. อัตมโนทัศน์ผันแปรไปตามความถูกต้องและชัดเจนของการรับรู้ของบุคคล ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะถูกต้องชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ (Knowledge) การจูงใจ (Motivation) และประสบการณ์หรือทักษะที่เคยมีมา (Skill)

3. บางครั้งการรับรู้เกี่ยวกับตนเองอาจปรากฏออกมามากกว่าที่บุคคลรับรู้อย่างแท้จริง เพราะบุคคลอาจต่อต้านตนเองตามการรับรู้ และพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปจากการรับรู้ นั่น

4. อัตมโนทัศน์ของบุคคลอาจมีความสม่ำเสมอคงที่ แต่ไม่ใช่สิ่งตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและบทบาทในแต่ละสังคม แต่จะไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นๆลงๆได้บ่อยๆ

2.1.1.4.5 ลักษณะของผู้ที่มีอัตมโนทัศน์

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (อภิญา สุทธิสิงห์. 2541 : 15 ; อ้างอิงจาก สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2514) ได้วิเคราะห์ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์สูง – ต่ำ ไว้ดังนี้

ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์สูง มีความรู้สึกและคิดว่าตนเองเป็นดังนี้

1. ด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล เผลยวฉลาด มีเหตุผล ทะเยอทะยาน ชอบเล่นเกมกีฬา เป็นสมาชิกคนสำคัญของครอบครัว ชยัน มีความสามัคคีกับพี่น้อง แบ่งเวลาได้ดี เป็นนักเรียนที่ดี เป็นลูกที่ดี คล่องแคล่วว่องไว มีพ่อแม่ที่รักกัน

2. ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ มีอารมณ์มั่นคง ระวัง สุขุมรอบคอบ ชอบผจญภัยเชื่อมั่นในตนเอง ไม่อิจฉาริษยา ชอบเผชิญหน้าคน มองโลกแง่ดี

3. ด้านการปรับตัวทางสังคม ชอบมีเพื่อน เข้ากับคนได้ทุกระดับ ชอบสังสรรค์ เข้าใจผู้อื่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อนฝูงรักใคร่

ลักษณะของบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ มีความรู้สึกและคิดว่าตนเองเป็นดังนี้

1. ด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล ทำงานช้า สติปัญญาต่ำ ไม่มีเหตุผล โดนรังแก ขี้เกียจ มักถูกตำหนิ พ่อแม่ทะเลาะกัน

2. ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ เศร้าหมอง อ่อนเพลียง่าย ก้าวร้าว รู้สึกว่าตัวเองไม่มีอะไรดี ท้อแท้ ขี้อาย ขี้อิจฉา ตื่นเต้นตกใจง่าย

3. ด้านการปรับตัวทางสังคม มองคนในแง่ร้าย ไม่ช่วยเหลือคนอื่น แสดงอาการไม่ชอบเพื่อนที่ได้ดีกว่า ดูถูกคนอื่น เห็นแก่ตัว ชอบยอมคนอื่น ฟังพาดำคัยไม่ได้

2.1.1.4.6 พัฒนาการของอัตมโนทัศน์

รอเจอร์ส โกลด์สไตน์ และมาสโลว์ (นิภา นิธิยานน. 2530 ; อ้างอิงจาก Rogers, Goldstein and Maslow. 1968) เชื่อว่ามนุษย์มีแรงจูงใจที่จะเป็นพลังพัฒนา “ตน” ให้เจริญงอกงามเต็มที่ ในเรื่องพัฒนาความเป็น “ตน” นี้ มาสโลว์ผู้เชื่อในระบบ “ตน” ว่าเป็นแกนกลางประจักษ์หัวใจของบุคลิกภาพได้อธิบายว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นลำดับขั้น 6 ขั้น ตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสูงสุด และแต่ละขั้นจะเป็นฐานรองรับให้ก้าวขึ้นสู่ขั้นต่อไปได้ เริ่มตั้งแต่ความต้องการทางสรีระ ความต้องการความ

ปลอดภัย ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการความรัก ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง จนถึงขั้นสุดท้าย คือ ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ (Self – Actualization) ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตที่ทำให้มนุษย์พัฒนา “ตน” ได้เต็มที่ตามกำลังศักยภาพที่มีอยู่

พรพรณี ชูทัย เจริญจิต (2538 : 597 – 605) กล่าวถึงอัตมโนทัศน์ว่า เริ่มมีการพัฒนาตั้งแต่วัยทารกถึงวัยรุ่น และมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การพัฒนาของอัตมโนทัศน์ในแต่ละวัยสรุปได้ดังนี้

วัยทารก (Infancy)

เป็นวัยที่เห็นว่าตนเองเป็นผู้ที่สำคัญที่สุด ทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการของตนเอง เป็นประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิต การปฏิบัติจากผู้ใหญ่ที่เด็กได้รับในช่วงนี้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ การที่เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถในการรักผู้อื่นได้นั้นขึ้นอยู่กับความรัก และความเอื้ออาทรที่เด็กได้รับ ซึ่งพ่อแม่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุด โดยเด็กจะพัฒนาอัตมโนทัศน์เมื่อรู้ตัวว่าเป็นที่ต้องการ มีคุณค่า หรือการที่คนอื่นเห็นว่าเขาเป็นเด็กดี เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และจะแทรกซึมเข้าสู่อัตมโนทัศน์ของเด็ก

วัยเด็ก (Childhood)

เมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่โรงเรียน บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็กในวัยนี้ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน ครู โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนจะเริ่มมีความสำคัญกับเด็กพอๆกับที่ครูมีความสำคัญ ในวัยนี้เด็กได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และเริ่มได้รับประสบการณ์นอกบ้านเป็นครั้งแรก เด็กจะเริ่มมีความรู้สึกว่าการให้เพื่อนยอมรับตนเอง โดยการทำงานหรือทำสิ่งใดๆให้สำเร็จ ซึ่งการที่เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียนจะก่อให้เกิดความมานะพากเพียรพยายาม สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ ส่วนเด็กที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนจะไม่มีเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กจะไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งจะทำให้พัฒนาความรู้สึกที่ช่วยตนเองไม่ได้ เกิดความรู้สึกต่ำต้อย

วัยรุ่น (Adolescence)

ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่จะแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอัตมโนทัศน์ทางลบ หรืออัตมโนทัศน์ทางบวกอย่างเด่นชัด การที่เด็กรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร ไม่ว่าจะทางบวกหรือทางลบ จะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในลักษณะต่างๆกัน เช่น เด็กที่เข้าโรงเรียนด้วยความคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ มีความสุข มักจะเป็นผู้อาสางาน มีความรับผิดชอบ ซึ่งความคาดหวังของเขาสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่มีต่อตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและด้านสังคม ในทางตรงข้าม เด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบมักจะมองตนเองว่าเป็นผู้ที่ไม่มี

ความสามารถ จึงไม่มีใครกระตือรือร้นที่จะรับอาสาทำสิ่งต่างๆ ไม่ค่อยรับผิดชอบ ซึ่งจะนำไปสู่ความล้มเหลว

วัยผู้ใหญ่และวัยชรา

สุชา จันทร์อม (2536 : 183 – 184) กล่าวถึงการพัฒนาอัตมโนทัศน์ในช่วงวัยผู้ใหญ่ (อายุ 18 – 60ปี) และวัยชรา (อายุ 60 ปีขึ้นไป) สรุปได้ว่า ในวัยนี้มีการปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตอย่างมีความสุข เช่น จะต้องปรับตัวในเรื่องชีวิตการแต่งงาน งานอาชีพ เศรษฐกิจ เริ่มรู้จักตนเองดีขึ้น เริ่มมองเห็นว่ามีความสามารถในงานที่ตนทำแค่นั้น จะวางแผนชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่าอัตมโนทัศน์ของบุคคลในแต่ละวัยจะมีความแตกต่างกัน และมีการพัฒนาได้ ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของบุคคล ซึ่งจะเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมขณะที่บุคคลนั้นเจริญเติบโต และหล่อหลอมให้บุคคลมีบุคลิกลักษณะแตกต่างกันออกไป

2.1.1.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการคบเพื่อน

2.1.1.5.1 ความหมายของทัศนคติ

คำว่าทัศนคติ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า แนวโน้มเอียง เหมาะสม มีผู้ใช้คำอื่นในภาษาไทยเดียวกันว่า เจตคติ ซึ่งมีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาให้นิยามหรือคำจำกัดความไว้หลายท่าน ดังนี้

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1967 : 583 – 584) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง พฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นครั้งแรกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิด หรือสถานการณ์ใดๆ ในทางเข้าใกล้ชิดหรือออกห่างและความพร้อมที่จะตอบสนองต่อไปในทางเอนเอียงลักษณะเดิม เมื่อพบกับสิ่งหรือสถานการณ์ดังกล่าวอีก

กูด (Good. 1973 : 417) ได้ให้คำจำกัดความของทัศนคติ ว่าเป็น ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใดๆ เช่น รักเกลียด หรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้น

อัลพอร์ต (Allport. 1967 : 156) ได้ให้ความหมายว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่เราได้รับ ซึ่งเป็นทั้งความรู้สึกทางบวก คือ ความพอใจ ชอบ เห็นด้วย และความรู้สึกทางลบ คือ ไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพอันประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์

อนาสตาซี (Anastasi. 1990 : 585) ได้ให้นิยามของทัศนคติว่า ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่า ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่างๆ เช่น เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือสถาบันต่างๆ เป็นต้น ทัศนคติไม่สามารถเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปสันนิษฐานจากพฤติกรรมภายนอกทั้งที่ต้องใช้ภาษาและไม่ต้องใช้ภาษา

สรวงศ์ โค้วตระกูล (2545 : 366) ได้ให้ความหมายว่า ทศนคติเป็นอักษณาสัย (Disposition) หรือแนวนั้มนั้ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่นองตอบตอสิ่งแวดลั้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็่นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด (Ideas) ทศนคติอาจจะเป็่นบวกหรือลบ ถ้าบุคคณมีทศนคติบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทศนคติลบก็จะหลั้กเลียง ทศนคติเป็่นสิ่งที่เรียนรู้ และเป็่นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อบุคคณ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 54) ได้ให้ค่านิยามทศนคติว่า หมายถึง ความรู้สึกเชื่อบ ัรวิทธาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนเกิดความพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมา ซึ่งอาจจะเป็่นไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ ทศนคดียังไม่เป็่นพฤติกรรมแต่เป็่นตัวการให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้นทศนคติจึงเป็่นคุณลักษณะของความรู้สึกช่อนเร้นอยู๋ภายในใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจณ์ (2543 : 237) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกเชื่อบังใจของบุคคณต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารู้หรือประเมินสิ่งนั้นๆ เราจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่าง ควบคู่ไปกับการรับรู้ นั้น

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทศนคติคือ ความรู้สึกเชื่อบ ความคิดเห็น ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมา ทศนคติอาจจะเป็่นบวกหรือลบ ทศนคดียังไม่เป็่นพฤติกรรมแต่เป็่นตัวการให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้นทศนคติจึงเป็่นคุณลักษณะของความรู้สึกช่อนเร้นอยู๋ภายในใจ

2.1.1.5.2 องค์ประกอบของทศนคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจณ์ (2543 : 237) อธิบายองค์ประกอบของทศนคติตามแนวคิดของ ไทรแอนดิส (Triandis. 1971 : 2) มีอยู๋ 3 ประการดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็่นการที่สมองของบุคคณได้รับรู้ และวินิจจัยข้อมูลต่างๆที่ได้รับ ทำให้เกิดแนวคิดที่แสดงออกไปว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

2. ความรู้สึก (Affective Component) เป็่นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคณที่คลั้อยตามความคิด ถ้าบุคคณมีความคิดในทางที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ทศนคติจะแสดงออกในรูปของความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ องค์ประกอบด้านความรู้สึกจะเป็่นตัวเร้าความคิดอีกทีหนึ่ง

3. พฤติกรรม (Behavioral Component) คือความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติหรือตอบส่นอง เป็่นผลเนื่อบมาจากความคิดความรู้สึกซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ

ลัวิน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 54) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันนักจิตวิทยามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของทัศนคติแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ

1. ทัศนคติมียองค์ประกอบเดียว ตามความคิดหรือแนวความเชื่อนี้พิจารณาได้จากนิยามทัศนคตินั้นเอง กลุ่มนี้จะมองทัศนคติเกิดจากการประเมินค่าของทัศนคติว่ารู้สึกชอบหรือไม่ชอบ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ ได้แก่ เฮอร์สโตน (Thurstone. 1931) แอลพอร์ต (Allport. 1935) และคนอื่นๆอีกหลายคน

2. ทัศนคติมียสององค์ประกอบ ตามแนวคิดนี้มองทัศนคติประกอบด้วย องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Cognitive) และด้านความรู้สึก (Affective) นักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งทัศนคติเป็น 2 องค์ประกอบได้แก่ แคทซ์ (Ketz. 1960)

3. ทัศนคติ 3 องค์ประกอบ แนวคิดนี้เชื่อว่าทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ด้านสติปัญญา (Cognitive Component) ประกอบด้วยความรู้คิด และความเชื่อที่ผู้นั้นมีต่อเป้าหมายทัศนคติ

2. ด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่คล้อยตามความคิดที่มีต่อเป้าหมายทัศนคติ ถ้าบุคคลมีความคิดในทางที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ทัศนคติจะแสดงออกในรูปของความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ

3. ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติหรือตอบสนองต่อเป้าหมายทัศนคติ เป็นผลเนื่องมาจากความคิดความรู้สึก

แนวคิดนี้เป็นของโรเซนเบิร์กและโฮฟแลนด์ (Rosenberg & Hovland. 1960)

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของทัศนคตินั้น นักจิตวิทยามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไป แต่ที่เป็นที่รับรู้กันทั่วไปมี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม

2.1.1.5.3 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติ

ชาดิชยา พัทธษณาคม (2544 : 97) กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติไว้ดังนี้

1. เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละคน โดยรวบรวมจากประสบการณ์ต่างๆในอดีต ประสบการณ์ที่เก็บสะสมได้ มนุษย์จะทำการจำแนกแยกแยะเป็น 2 ลักษณะ คือ ชอบ – ไม่ชอบ , ดี – ไม่ดี, สนใจ – ไม่สนใจ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่แต่ละคนเก็บสะสมมา เป็นตัวประเมินตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางของทัศนคติ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะถูกหล่อหลอมมาจากความเชื่อที่แตกต่างกัน

2. เกิดจากการรับทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน การรับทัศนคติของผู้อื่นมักเป็นกรณีที่บุคคลนั้นมีความสำคัญ น่าเชื่อถือ

3. เกิดจากประสบการณ์ที่ประทับใจมาก ประสบการณ์บางอย่างที่ประทับใจมากทั้งด้านดีและด้านไม่ดีเพียงครั้งเดียวก็อาจก่อให้เกิดทัศนคติได้อย่างรวดเร็ว

2.1.1.5.4 ลักษณะสำคัญของทัศนคติ

สวรงค์ ไคว์ตระกูล (2545 : 367) ได้อธิบายลักษณะที่สำคัญของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้
2. ทัศนคติเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ดังนั้นทัศนคติจึงมีทั้งบวกและลบ

3. ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) องค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavioral Component)

4. ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจจะเปลี่ยนจากบวกเป็นลบหรือจากลบเป็นบวก บางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทิศทางของทัศนคติ หรือการเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือความมากน้อย ทัศนคติบางอย่างอาจหยุดเลิกไปเลยก็ได้

5. ทัศนคติเปลี่ยนแปลงตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก

6. สังคมประกิต (Socialization) มีความสำคัญต่อพัฒนาการทัศนคติของเด็ก โดยเฉพาะทัศนคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรมปริยาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2543 : 242 – 245) กล่าวว่า ทัศนคติมีลักษณะดังนี้

1. ทัศนคติเกิดจากประสบการณ์สิ่งเร้าต่างๆรอบตัว บุคคล การอบรมเลี้ยงดู ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดทัศนคติ แม้ว่าประสบการณ์ที่เหมือนกัน ก็จะมีทัศนคติที่แตกต่างกันไปด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น

2. ทัศนคติเป็นความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่สังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วย

3. ทัศนคติมีทิศทางของการประเมิน คือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความรู้สึกหรือประเมินว่าชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็หมายความว่าทัศนคติทางบวก แต่ถ้าผลการประเมินออกมาในทางที่ไม่ดี ก็หมายความว่าทัศนคติทางลบ

4. ทัศนคติมีความเข้ม (Intensity) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมากน้อยแตกต่างกัน เช่น รักมาก รักน้อย โกรธมาก โกรธน้อย เป็นต้น

5. ทักษะมีความคงทน ทักษะเป็นสิ่งที่บุคคลมีความยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น การยึดมั่นทักษะใดสิ่งใดทำให้การเปลี่ยนทักษะต่อสิ่งนั้นกระทำได้อย่างยาก

6. ทักษะมีทั้งพฤติกรรมภายในและภายนอก พฤติกรรมภายในเป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งหากไม่แสดงออกก็ไม่สามารถรู้ได้ ส่วนพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเมื่อถูกกระตุ้น

7. ทักษะจะต้องมีสิ่งเร้า จึงจะเกิดการตอบสนอง แต่ก็ไม่จำเป็นว่า ทักษะที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะสอดคล้องกัน เพราะก่อนการแสดงออก บุคคลนั้นอาจปรับปรุงความรู้สึกที่จะกระทำให้เหมาะสมกับปทัสถานของสังคม แล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

สรุปได้ว่า ลักษณะที่สำคัญของทักษะ คือ เป็นสิ่งที่อาศัยการเรียนรู้ มีทั้งบวกและลบ เปลี่ยนแปลงได้ มีความเข้ม ความคงทน มีสิ่งเร้าจึงจะเกิดการตอบสนอง

2.1.1.5.5 การวัดทักษะ

เนื่องจากเจตคติค่อนข้างไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึก ความเชื่อของบุคคล ซึ่งการวัดเจตคติจึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกมาทางภาษา และวัดออกมาในรูปความคิดเห็น โดยอาจได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถามหรือแบบวัดเจตคติโดยตรง ซึ่งการวัดเจตคตินั้นจะมีข้อตกลงเบื้องต้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2521 : 215) ดังนี้

1. การศึกษาเจตคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่ไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง
2. เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง ดังนั้นการวัดเจตคติจึงเป็นการวัดทางอ้อมจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่
3. การศึกษาเจตคติของบุคคล มิใช่เป็นการศึกษาทิศทางเจตคติของบุคคลเท่านั้นแต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อยหรือความเข้มของเจตคตินั้นด้วย

2.1.1.5.6 ประโยชน์ของการวัดทักษะ

เรณู เจริญศรี (2528 : 18 – 19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดเจตคติดังนี้

1. วัดเพื่อกำหนดพฤติกรรม การมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลเป็นเครื่องแสดงว่าเขามีความรู้ทางด้านดี – ไม่ดี เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด มีความรู้สึกชอบ – ไม่ชอบต่อสิ่งนั้น

เพียงใด เจตคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นเป็นเครื่องทำนายว่า บุคคลมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปทำนองใด ดังนั้น การทราบเจตคติของบุคคล ย่อมช่วยให้สามารถทราบการกระทำของบุคคลนั้นได้

2. วัดเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไข โดยทั่วไป การที่บุคคลมีเจตคติต่อสิ่งใดอย่างหนึ่งนั้น เป็นสิทธิ์ของเขา แต่ละบุคคลมีเจตคติต่อเรื่องหนึ่งเรื่องใดแตกต่างกันไปในบางเรื่อง จึงจำเป็นจะต้องให้กลุ่มมีความคิดเห็นและเจตคติที่สอดคล้องกัน เพื่อป้องกันปัญหาข้อขัดแย้งในเรื่องต่างๆเพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขของสังคม และย่อมเป็นไปได้ถ้าพลเมืองมีเจตคติไปในแนวทางเดียวกัน ความร่วมมือย่อมเกิดขึ้นง่าย

3. วัดเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เจตคติ เปรียบเทียบสาเหตุภายในที่ผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งต่างๆแตกต่างกัน และสาเหตุภายในหรือเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลนี้อาจจะได้รับผลกระทบมาจากสาเหตุภายนอกอีกส่วนหนึ่ง ฉะนั้นการเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่างๆ ได้อย่างชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดเจตคติของบุคคลต่อสาเหตุภายนอกนั้นด้วย

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า ถ้าเราทราบเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เราสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ สามารถจะหาทางป้องกันและแก้ไขหรือลดข้อขัดแย้งในเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งเข้าใจสาเหตุและผลของพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล

2.1.1.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

2.1.1.6.1 ความหมายของสุขภาพจิต

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 6) ได้สรุปความหมายของสุขภาพจิตว่า หมายถึง ความสมบูรณ์ทางจิตใจของมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ปราศจากโรคจิต โรคประสาท มีความสามารถในการปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงทางจิตใจ มีสมรรถภาพในการทำงาน มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กองสุขภาพจิต (2532 : 1) ให้ความหมายสุขภาพจิตไว้ว่า คือ สภาพความสมบูรณ์ของจิตใจ สภาพของจิตใจจะมีความสมบูรณ์เพียงไร ดูได้จากสมรรถภาพของจิตใจ ซึ่งได้แก่ความสามารถในเรื่องการผูกมิตร และคงความเป็นมิตร การแก้ปัญหา และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ การทำใจให้ยอมรับในสิ่งที่อยากเป็น เท่าที่ได้เป็นอยู่จริง ได้ด้วยความพอใจ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization หรือ WHO) (दनัย ไชยโยธา. 2532 : 65) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า สุขภาพจิต (Mental Health) ไว้ว่า ความสามารถของบุคคลที่จะปรับปรุงตนให้มีความสุข และเข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น และ

สามารถดำรงชีวิตของตนเองได้โดยไม่เสียสุขภาพ ทำให้มีความสุขกาย สบายใจ รวมทั้งสามารถสนองความต้องการของตนเองในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นภายในจิตใจ สุขภาพจิตมิได้หมายความว่าเพียงปราศจากโรคทางจิต และประสาธน์นั้นแต่รวมถึงการปรับตัวเข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี

สมประสงค์ โอวาทกา และฉวีวรรณ สัตยธรรม (2539 : 42) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้ว่า เป็นภาวะที่บุคคลมีความพึงพอใจกับสภาพที่ตนเองได้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการกระทำต่างๆซึ่งทำให้ผู้ที่อยู่รอบตัวมีความสุข อบอุ่น ยอมรับผู้อื่นและเป็นตัวของตัวเอง พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหาต่างๆโดยไม่ท้อแท้ ใช้สติปัญญาอย่างสูงมเพื่อแก้ไขปัญหามากกว่าการใช้อารมณ์ คิดถึงประโยชน์ในระยะยาวมากกว่าเฉพาะหน้า

แคนแลน และคนอื่นๆ (Kaplan and others. 1980 : 285) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตไว้ว่า สุขภาพจิตหมายถึง ภาวะของอารมณ์ที่สมบูรณ์ของบุคคลที่สามารถปรับและอยู่อย่างเป็นสุขภายในสังคม มีความพึงพอใจในความเป็นตัวของตัวเองและความสำเร็จของตน

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า สุขภาพจิตหมายถึง ภาวะที่บุคคลมีความพึงพอใจกับสภาพที่ตนเองได้ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการกระทำต่างๆซึ่งทำให้ผู้ที่อยู่รอบตัวมีความสุข อบอุ่น ยอมรับผู้อื่นและเป็นตัวของตัวเอง และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้

2.1.1.6.2 ลักษณะของผู้มีสุขภาพจิตดี

สุขภาพจิตเป็นเรื่องของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ประจำวัน โดยมองในด้านความรู้สึกนึกคิดทั้งต่อตนเองและต่อคนอื่นๆในสังคม ความสามารถในการเผชิญต่อชีวิตและความสัมพันธ์กับสังคมได้อย่างราบรื่น จึงมีผู้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีสุขภาพจิตดีไว้ดังนี้

เอิกเบอร์ต (Agbert. 1980 : 11) ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักตัวเองสามารถพัฒนาบุคลิกภาพผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสมกับความเป็นจริง
2. เป็นผู้ที่ตั้งความหวังไปในทิศทางที่เป็นจริงได้
3. เข้าใจชีวิตและจุดมุ่งหมายในชีวิต
4. มีพลังในการดำรงชีวิต และก่อให้เกิดความหวังของชีวิต
5. มีความสามารถในการปรับความคิดพฤติกรรมตามประสบการณ์ของชีวิตแต่ละช่วงได้
6. สามารถเปิดเผยตนเอง และสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้

รอนเจอร์ส (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 66 ; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) บุคคลที่มีสุขภาพจิตดี คือ บุคคลที่

1. สามารถยอมรับตนเองตามสภาพความเป็นจริง
2. สามารถรับรู้ข้อมูลส่วนใหญ่หรือประสบการณ์ต่างๆอย่างรู้ตัวไม่บิดเบือน
3. มีความเป็นตัวของตัวเอง โดยปราศจากความกลัว
4. สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยเปิดตนเองให้กับประสบการณ์ มีชีวิตอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็เชื่อในการตัดสินใจและการเลือกของตนเอง โดยขึ้นอยู่กับความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบบุคคลอื่นน้อยมาก

สรุปได้ว่า ผู้มีสุขภาพจิตดี คือผู้ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1.2 เอกสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านครอบครัว

2.1.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

นุชนาฏ วรยศศรี (2544 : 23) ได้ให้ความหมายว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง ระดับฐานะของผู้ปกครองของนักเรียน อันได้แก่ รายได้ของบิดา รายได้ของมารดา ของแต่ละครอบครัว เป็นปัจจัยด้านสังคมประการหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะเมื่อฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน ย่อมส่งผลถึงค่าใช้จ่ายในการเรียน การอบรมเลี้ยงดูต่างกันย่อมส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

จอห์น และ ไฮเวิร์ด (ชนิกา จึงเจริญพานิชย์. 2546 : 28 ; อ้างอิงจาก John and Howard. 1975) มีความเห็นว่า ตั้งแต่เกิดมามนุษย์ต้องการสภาพฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การยอมรับในสังคม ซึ่งระดับชั้นในสังคมถือเกณฑ์จากขนาดของครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวกับรายได้และความคาดหวังของอาชีพ อันอาจรวมถึงการศึกษาที่ส่งผลถึงระดับของรายได้ด้วย

สมทรง สุวรรณเลิศ (ศรินทิพย์ พงษ์ศาสด. 2546 : 42 ; อ้างอิงจากสมทรง สุวรรณเลิศ. 2514) ได้กล่าวว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำหรือยากจนมักจะมีปัญหาทางทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจและนำไปสู่ปัญหาความประพฤติซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลต่อการเรียน และต่อปัญหาทางด้านอารมณ์

ดอคซิล เอ เพรสคอตต์ (วิชาม์ กุลเพิ่มทวีรัตน์. 2547 : 32 ; อ้างอิงจาก Doxial A Prescott. 1961 : 14-46) กล่าวว่า ความเป็นอยู่ทางบ้าน สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะทางบ้าน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่งผลต่อสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัว และยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรงด้วย

2.1.2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัว

ชบาภรณ์ ชีอรุ่งโรจน์ (2529 : 31-34) ได้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวแตกแยกว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไว้ดังนี้

1. ครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน การหย่าร้างกันของพ่อแม่ นับว่าเป็นผลร้ายต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจของเด็กมาก เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าเหว่ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่อยากอยู่บ้านชอบไปเล่นกับเพื่อนมากกว่า บางคนก็อาจเก็บตัว ซึมเศร้า บางรายอาจจะกลายเป็นเด็กก้าวร้าวชอบรุกรานผู้อื่นก็มี นอกจากนี้ เด็กจะเป็นคนที่ไม่มั่นคง ไม่รักใคร่จริง และไม่คิดว่าใครจะรักเขาจริง ทั้งนี้ เพราะไม่เคยเห็นใครเป็นแบบอย่างที่ดีมาตั้งแต่เด็กนั่นเอง

2. ครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกัน จะทำให้เด็กมีความวิตกกังวลสูง เด็กจะไม่เข้าใจว่าพ่อแม่ทะเลาะกันก็อาจจะดีกันได้ อาจจะถูกดุด่ากันเหมือนปกติ ในความเข้าใจของเด็ก โดยเฉพาะเด็กเล็กนั้น มักจะคิดว่านี่คือภาวะที่สที่สุดจะทนทานได้ บ่อยครั้งที่เด็กเล็กมักจะคิดว่าตนเองเป็นสาเหตุของการทะเลาะวิวาทของผู้ใหญ่ เพราะเด็กๆ ไม่อาจจะทำตัวเป็นคนกลาง ในการทะเลาะเบาะแว้งของพ่อแม่ เพราะในใจของเด็กจะเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผลของความรู้สึกอันนี้อาจจะเป็นอันตรายต่อการพัฒนาการนิสัยเป็นคนที่ชอบหาเรื่องผู้อื่น ชอบหาทางเล่นงานคู่สมรส ยกตนข่มท่านทำทุกวิถีทางเพื่อเอาชนะคู่ต่อสู้ ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีความซื่อสัตย์ และมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคประสาทได้

3. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่คนเดียว มีผลที่ทำให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาโดยไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร ความเศร้าโศกเสียใจของสามีภรรยา ความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการที่จะต้องปรับตัวของคู่สมรส และส่งผลกระทบมาถึงเด็กได้ทั้งสิ้น

วาสนา พัทธกษสาลี (2527 : 6) ได้จำแนกสภาพแวดล้อมทางบ้านออกเป็น 3 องค์ประกอบด้วยกันคือ

1. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กับเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา และมารดาเอง ความสัมพันธ์ระหว่างญาติผู้ใหญ่กับเด็ก ระหว่างพี่น้องกับเด็ก และสภาพทั่วไปของครอบครัว

2. องค์ประกอบด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ได้แก่ รายรับรายจ่ายของครอบครัว สถานภาพครอบครัว การเงินของนักเรียนที่จะใช้จ่ายเรื่องการศึกษาและส่วนตัวและความจำเป็นที่ต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินจากผู้อื่น

3. องค์ประกอบด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ สภาพของบ้าน ที่ตั้งของบ้าน สิ่งแวดล้อมในบริเวณบ้าน ตลอดจนอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเป็นอยู่ของสังคมละแวกนั้น

เมื่อพิจารณาถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านสภาพที่ตั้งของบ้าน จะอำนวยความสะดวกช่วยเสริมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนยิ่งขึ้น

อัสรา อวรณ์ (2540 : 40) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้ได้รับความรัก การดูแลอย่างดีในครอบครัว มีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยมั่นใจในตนเองถึงความสัมพันธ์กับผู้อื่นในบ้าน ดังนั้นสัมพันธภาพในครอบครัวจึงมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม ถ้าครอบครัวสมบูรณ์ด้วยระเบียบและคุณธรรมอันดีทุกประการแล้ว สมาชิกทุกคนก็จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สัมพันธภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัวขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกแต่ละคน เพราะความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในครอบครัว จะช่วยให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวราบรื่น และทุกคนมีความสุขทางกายสบายใจ และมีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ อัญมณี สมตัว (2544 : 28) กล่าวว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เป็นความสัมพันธ์ที่ราบรื่นระหว่างบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ผู้ปกครอง ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจกัน รักใคร่ผูกพันกัน มีเวลาให้แก่กัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนรวมทั้งอบรมสั่งสอน ขัดเกลาลูกหลานให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ และประพฤติตนเป็นคนดี

สภาพครอบครัวแตกแยก ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาหรือมารดา เพียงคนเดียว หรือไม่มีทั้งมารดาและบิดา ก็ก่อให้เกิดความเจ็บปวดและปัญหาตามมา คือเด็กจะมีความเจ็บปวดทางอารมณ์ยาวนาน เด็กจะมีอารมณ์อ่อนไหวมากกว่าคนอื่น เมื่อต้องเผชิญกับความกดดันที่เท่ากัน (Mavis E. 1979 : 881) และยังทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพกายและปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาด้านการเรียน ความประพฤติ เป็นต้น

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า สภาพครอบครัวส่งผลโดยตรงกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของเด็ก เด็กที่มาจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก จะมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นที่ไม่ดีนอกจากนี้ยังส่งผลให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำด้วย

2.1.2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

คอกซ์ และลีเกอร์ (อดิเทพ ศรีสุอารักษ์. 2545 : 18 ; อ้างอิงจาก Cox and Leager.1961) ได้อธิบายเรื่องของความรักที่พ่อแม่มีต่อบุตรไว้ว่า มีลักษณะพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. การให้ความสำคัญกับบุตรเป็นอันดับแรก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู โดยการให้สิ่งที่บุตรต้องการจริงๆ พอกับการให้โดยที่พ่อแม่คิดว่าบุตรต้องการ และพ่อแม่หวังว่าบุตรอาจมีความต้องการ

2. การให้ตรงตามพัฒนาการ ได้แก่ พ่อแม่ตั้งความมุ่งหมายการเรียกร้องไว้เหมาะสมกับความสามารถทางอารมณ์ สังคม ร่างกาย และทักษะของบุตรที่พึงมีได้ตามขั้นตอนของการพัฒนาการ

3. การยอมรับและยกย่องบุตร ได้แก่ การแสดงออกโดยพ่อแม่แสดงความรักแก่บุตร และยอมรับบุตรแต่ละคนตามความสามารถ และขีดจำกัดของสมอง อารมณ์และร่างกาย

โกลด์เนอร์ และโกลด์เนอร์ (Gouldner and Goulder. 1963 : 52) พบว่า ผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กจะอธิบายลักษณะของเด็กหลายๆลักษณะตามที่รับเอาเอกลักษณ์ของสังคมไว้และคาดหวังว่าเด็กจะประพฤติตัวให้เป็นไปตามลักษณะที่กำหนดให้และจะประมาณค่าเด็กตามลักษณะที่กำหนดให้ด้วย บุคคลเหล่านี้จะสอนเด็กให้รู้จักตัดสินตนเองตามค่านิยม เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความสะอาดและความสำเร็จในการเรียน สิ่งเหล่านี้ต่อมาจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมบุคคล

กุหลาบ รัตนสังธรรม และคนอื่นๆ (2540 : 13 – 15) ได้สรุปแนวคิดของสัมพันธภาพในครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงความรักและความผูกพันกันในลักษณะต่อไปนี้

1. ต้องการเอาใจใส่ดูแลและเอื้ออาทรต่อกัน หมายถึง การดูแลสุขภาพของกันและกัน อาหารการกิน การเล่าเรียนของบุตร ความทุกข์และความสุขที่ต้องการระบาย เป็นต้น

2. ต้องรู้จักคนที่เรารัก สำหรับบุตร บิดามารดา ก็ต้องเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับบุตร อุปนิสัยบุตร จุดเด่นจุดด้อยเป็นอย่างไร

3. ต้องเคารพซึ่งกันและกัน หมายถึง การเคารพที่มาจากใจ ซึ่งมีพฤติกรรมการแสดงออกหลายอย่าง เช่น การฟังกัน การเกรงใจกัน การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เป็นต้น

4. ต้องมีความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับความผิดหรือความชอบ

5. ต้องมีความไว้วางใจกัน ควรมีต่อทั้งทางกายและทางใจ

6. ต้องให้กำลังใจกันและกัน อาจเป็นคำพูดหรือท่าทางที่ให้การสนับสนุน

7. ต้องให้อภัยกันและกัน ถ้ามีความรักอยู่ก็อภัยกันยกโทษให้กัน

8. ต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัว ควรใช้ปิยะวาจา ระหว่างบิดามารดากับบุตร

9. ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและคุณภาพ มีกิจกรรมร่วมกัน ช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่มี

10. ต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว

11. ต้องรู้จักภาระหน้าที่ในครอบครัวและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การอยู่ด้วยกันทุกคนต้องมีบทบาทหน้าที่ทั้งต่อตนเองและต่อสมาชิกในครอบครัว

12. มีความใกล้ชิดทางสัมผัส การสัมผัส เช่นการโอบกอดกันบ้างเป็นการแสดงความรักความอบอุ่นตามธรรมชาติ

จากเอกสารข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ที่แสดงออกในรูปแบบความรัก ความเข้าใจ มีอิทธิพลต่อความสามารถและมีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนเป็นอย่างมาก

2.1.3 เอกสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

2.1.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

การเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ผู้สอน ผู้เรียน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะจะเป็นผู้กำหนดบรรยากาศเกี่ยวกับการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะให้เป็นไปในทิศทางใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นผู้บ่งชี้ทั้งสิ้น ดังมีนักจิตวิทยา และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

ยี (อริศรา จารุรัตน์. 2547 : 73 ; อ้างอิงจาก Yee. 1971) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นองค์ประกอบทางสังคมอย่างหนึ่ง เมื่อเป็นองค์ประกอบทางสังคมก็เป็นระบบปฏิสัมพันธ์ของคนในองค์การนั้น นั่นคือ ในโรงเรียนจะมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับตัวแทนอื่นๆ โดยเฉพาะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นมีอิทธิพลมาก ถ้ามีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกก็จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และการปรับตัวที่ดี แต่ถ้ามีการปฏิสัมพันธ์ในทางลบก็จะทำให้นักเรียนเกิดความคับข้องใจ วิตกกังวลปรับตัวไม่ได้

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2527 : 46 – 48) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนว่า ผู้สอนไม่ควรสร้างบรรยากาศแห่งความกลัวให้เกิดขึ้น การเรียนรู้มิใช่เกิดในชั้นเรียนเสมอไป ดังนั้นการพบปะ ชักถามนอกชั้นเรียนจะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรได้ง่ายขึ้น อย่าทำให้เกิดการเสียหน้าและควรฟังความคิดเห็นจากนักเรียนบ้าง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538 : 83 – 87) ได้กล่าวถึงพื้นฐานที่จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนนั้น ได้แก่

1. การยอมรับผู้เรียนในฐานะบุคคล (Respect as a Person) คือการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความจริงใจระหว่างครูและศิษย์ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ ถ้า

บรรยากาศในห้องเรียนมีแต่ความก้าวร้าว แข่งขัน ความกดดัน อคติ เอาัดเอาเปรียบยอมไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์

2. การสื่อสารแบบเปิด (Open Communication) การสื่อสารแบบเปิดที่อยู่ในบรรยากาศของการยอมรับเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล อารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม พฤติกรรม แนวคิดของแต่ละคนที่มีภูมิหลังที่ต่างกันไป รวมทั้งการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ บรรยากาศในชั้นเรียนที่ตอบสนอง การปฏิบัติด้านความรู้สึก คุณลักษณะ ค่านิยม การแสวงหาความเป็นตัวของตัวเองจะเกิดขึ้นมาจากเนื้อหา กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า สามารถพัฒนาช่วยเหลือตนเองได้ และพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

จากเอกสารที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้คือ ในส่วนการเรียนการสอนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน จะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ซึ่งผู้สอนจะต้องมีวิธีการสอนที่เป็นกันเอง เข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้เรียน ยอมรับว่าผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม พฤติกรรม และภูมิหลังของแต่ละคน จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า สามารถพัฒนาช่วยเหลือตนเองได้ และพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

2.1.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน

รอเจอร์ส (Rogers. 1969 : 157 – 164) มีความเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนว่าควรคำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคิด ความรู้สึก ท่าที เจตคติ ค่านิยม และความเชื่อ ควรได้รับความสนใจและให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเน้นทางวิชาการและสติปัญญา เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศไม่ตึงเครียดเป็นการเสริมความอบอุ่นมั่นใจ และเชื่อถือว่าระหว่างครูกับนักเรียน

ลอเรนซ์ (Lawrences. 1976 : 418) กล่าวว่า บรรยากาศในการเรียนการสอนนั้น เป็นสภาพทางจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ถ้าผู้เรียนมีสภาพจิตใจ อารมณ์แจ่มใส รู้สึกดีตัว กระฉับกระเฉง ก็จะมี ความสนใจในการเรียนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

แอนเดอร์สัน (ครินทิพย์ พงษ์ศาสตร์. 2546 : 46 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1970) ได้ศึกษาผลของบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีต่อผู้เรียน โดยได้ระบุถึงลักษณะบรรยากาศที่มีอิทธิพลและส่งเสริมต่อความรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ความเป็นกันเอง ความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม ความคุ้นเคยของสมาชิกในกลุ่มผู้เรียน

2. การแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
 3. การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีรูปแบบที่สามารถปฏิบัติได้และให้ประโยชน์
 4. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน ไม่ล่าช้า และมีความสอดคล้องเหมาะสม
 5. การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น หนังสือ เครื่องมือ วัสดุที่พร้อมจะใช้ได้ตลอดเวลา
 6. การส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน และมีความพยายามที่จะลดความขัดแย้งระหว่างกัน
 7. ผู้สอนและผู้เรียนทราบจุดประสงค์และความคาดหวังในการเรียนอย่างชัดเจน
 8. สร้างความเป็นธรรมชาติไม่เลือกที่รักมักที่ชังของครู ซึ่งยังผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมชาติ
 9. ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถอยู่เสมอ
 10. สร้างความตื่นตัวและจัดความเฉื่อยชาอันเป็นสาเหตุของความเบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอน
 11. การตัดสินใจ ในการทำกิจกรรมต่างๆมาจากผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่
 12. ไม่ส่งเสริมการแบ่งพรรค แบ่งพวกในหมู่ นิสิต นักศึกษา
 13. ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน
 14. เสรีภาพมีขอบเขต ไม่ปล่อยปละละเลยจนขาดระเบียบและขาดความรับผิดชอบ
- สุพิชญา ธีระกุล และคนอื่นๆ (2524 : 182 – 187) ได้เสนอแนวทางการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. สภาพโรงเรียนและห้องเรียน โรงเรียนจัดอาคารสถานที่ถูกหลักวิชาการ เช่น การวางแผนแนวอาคารถูกทิศทาง ได้รับแสงสว่างอย่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทดี ไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไป ไม่มีเสียงดังรบกวน ภายในตกแต่งด้วยสิ่งสวยงามเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้บรรยากาศร่มรื่น น่าเรียน สภาพห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา บริเวณควรสะอาด โต๊ะ เก้าอี้ มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน และขนาดต้องเหมาะสมกับผู้เรียน
2. หลักสูตร คือ แนวทางที่โรงเรียนจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก หรือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดให้ตรงกับความมุ่งหมายทางการศึกษาและตรงกับความต้องการของเด็กแต่ละวัย

3. แบบเรียนและบทเรียน แบบเรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และถือว่าเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่โรงเรียนจะขาดเสียมิได้ สิ่งที่คุณครูควรพิจารณาคือ การจัดบทเรียนที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับวัย ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และเหมาะสมกับท้องถิ่น

4. สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา เป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และง่ายขึ้น

5. กิจกรรมต่างๆ ในการเรียนการสอน คือ พฤติกรรมที่แสดงออกแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำนั้นตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ กิจกรรมที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำแล้วเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีมากมายที่คุณครูสามารถจัดให้เด็กได้ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด การเขียน การแสดง และการประดิษฐ์ เป็นต้น

6. เวลาและโอกาส การเรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับเวลาเช่นกัน คุณครูจะต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับวิชาและเนื้อหาที่จะสอน เวลาควรมีการยืดหยุ่นไปตามเนื้อหาหรือวิชา ไม่ควรมีกฎเกณฑ์ตายตัว

7. สถานที่ สถานที่ที่ใช้ในการเรียนนั้น อาจไม่ได้หมายถึงห้องเรียนเพียงอย่างเดียว บางครั้งอาจเป็นสนามโรงเรียนหรือสถานที่ที่ทัศนศึกษาด้วย สถานที่จึงมีส่วนช่วยสร้างความรู้สึกและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเล่าเรียน การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สถานที่ที่จะใช้เรียนต้องไม่มีเสียงรบกวน ผู้เรียนจะต้องไม่วิเวกวังเวง หรือรู้สึกลึกลับจนน่ากลัว ไม่เสี่ยงภัยหรือใกล้สิ่งที่เป็นอันตรายหรือสกปรก และสถานที่นั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนโดยตรง

8. ผู้เรียน การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้และเป็นผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม มีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้และรับรู้ คุณครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนหรือเมื่อผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียน ก็ควรให้โอกาสแก่ผู้เรียนทันที ครูผู้สอนจะต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน หากแสดงว่ามีความวิตกกังวล มีความคับข้องใจ ครูจะต้องช่วยลดความรู้สึกนั้นๆเสียก่อน และพยายามสร้างบรรยากาศที่จะเรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

9. ผู้สอน และวิธีสอน ครูถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลดี นักการศึกษาต่างประเทศและการวิจัยการศึกษาได้ระบุไว้แน่ชัดว่า ยังไม่มีอุปกรณ์การสอนใดๆในโลกนี้ จะใช้แทนครูที่มีความสามารถทางการสอนได้

สิริวรรณ ศรีพหล (2526 : 172 – 174) ได้สรุปแนวทางการจัดบรรยากาศในห้องเรียนไว้ดังนี้ คือ

1.ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีพัฒนาการทางสติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมอย่างเต็มที่ ฝึกฝนการใช้สติปัญญาคือ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล การมีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น

2.ส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติในการควบคุมตนเองและรับผิดชอบตัวเอง โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด

3.ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีความคิดและแนวการปฏิบัติแบบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และยอมรับมติของกลุ่ม

จากเอกสารข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะทางกายภาพของการเรียนที่ดีประกอบด้วยวิธีการสอนของครูที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสซักถาม มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย ตลอดจนมีการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจ และเอาใจใส่ในการเรียนมากยิ่งขึ้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่อิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

2.2.1.1 งานวิจัยในประเทศ

จิราภรณ์ สุทธิสานนท์. (2529 : 81) ศึกษาพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า สังคมได้มีค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงให้มีกิจกรรมยามว่างเรียบร้อย มีความประพฤติดี และต้องอยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณีมากกว่าเด็กชาย จึงทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กชายไม่เคร่งครัดมากนัก

2.2.1.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แพนสินี (Pansini. 1997 : 3683) ได้ศึกษาคุณภาพของรูปแบบสัมพันธภาพในสังคมของวัยรุ่น โดยการทดลองเชิงสำรวจเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ด้วยการสัมภาษณ์ เป็นผู้ชายจำนวน 5 คน และเป็นผู้หญิง 5 คน กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สัมพันธภาพเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีสัมพันธภาพที่คล้ายกัน ซึ่งพบว่า เพศชายมีการเปิดเผยเรื่องของ สัมพันธภาพกับเพื่อนทั้งด้านภาษา และอารมณ์มากกว่าเพศหญิง และเพศหญิงจะร่วมกิจกรรมมากกว่าเพศชาย แต่อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังคมยอมรับในเรื่องการพูด ความรู้สึก ไว้วางใจกัน

เบคเคน และโรมิง (พิสิทธิ ประทุมบาล. 2533 : 9 ; อ้างอิงจาก Bakken and Roming. 1992) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมความต้องการทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของวัยรุ่นตอนกลางจำนวน 207 คน เป็นเพศชาย 70 คน เพศหญิง 137 คน โดยใช้แบบวัดไฟโร ในส่วนที่วัดพฤติกรรม พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมทางด้านความต้องการเข้ากลุ่มการควบคุม

และความชอบพอแตกต่างจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเข้ากลุ่มการควบคุม และความชอบพอ และมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเข้ากลุ่มและความต้องการเข้ากลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เพศมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และเพศชายและเพศหญิงมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่คล้ายคลึงกัน

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2.1 งานวิจัยในประเทศ

จุไร ชุมชุม (2526 : 176) ศึกษาสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

2.2.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เดอคอสเตอร์ (Decoster. 1981 – A) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ซึ่งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนสูงด้วย

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

2.2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

จิตริยา ไชยศรีพรหม (2529 : 58) ได้ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพ การปรับตัวของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6) พบว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว การปรับตัวในชั้นเรียนจะดีกว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว

ชมนุช บุญสิทธิ์ (2541 : 122 – 123) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทริุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร พบว่าตัวแปรที่มีความสำคัญกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ดีที่สุด ตามลำดับความสำคัญ คือ บุคลิกภาพ รองลงมาคือ บรรยายากาสทางการเรียนการสอน บรรยายากาสภายในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 4 สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนได้ร้อยละ 39.97

2.2.3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สตรอม (Strom. 1969 : 387 – 389) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของผู้ที่ได้รับปริญญาทางการเรียนจากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย จำนวน 125 คน เป็นชาย 83.6% และหญิง 16.4% มีอายุตั้งแต่ 26 – 60 ปี ผลปรากฏว่าผู้ได้รับปริญญาเอกทางการศึกษากลุ่มนี้ ประกอบด้วยบุคคลมีอารมณ์ดีมาก คะแนนของกลุ่มแสดงความโน้มเอียงชัดเจนมากในการที่จะเป็นผู้มีการแสดงออกสูง มีความมั่นใจในตนเองในทางที่ดี มีการปรับตัวตามสภาวะแวดล้อมได้ดีมาก ชอบสมาคม ชอบอยู่ในกลุ่ม

อายแซงค์ (Eysenck. 1970 : 114 – 131) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก โดยศึกษาเด็กชายอายุ 11 – 12 ปี ใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่น (Junior Eysenck Personality Inventory) แล้วหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับขนาดครอบครัว อาชีพของพ่อแม่ ลำดับการเกิด และความสนใจของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ผลการศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่มีระดับอาชีพสูงจำนวนมากเป็นพ่อแม่ของเด็กที่แสดงตัว และอารมณ์มั่นคง ส่วนในด้านความสนใจของพ่อแม่ที่มีต่อลูก พบว่า เด็กผู้หญิงได้รับความสนใจจากพ่อแม่มากกว่าเด็กผู้ชาย และการที่เด็กได้รับความสนใจจากพ่อแม่ นั้นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวของเด็กด้วย

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

คอนเนอร์ (Conner. 1968 : 477 – A) ได้ศึกษาการพัฒนาคำเข้าใจในตนเอง และผู้อื่นของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการทดลองโดยใช้โปรแกรมซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม แบบฝึกหัด และการสอน มีการพัฒนาตนเองและผู้อื่นมากขึ้น

2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

2.2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

สุรีย์ โกลากุล และคนอื่นๆ (2529 : 23 – 24) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดี จะต้องประกอบด้วย ปัจจัย 3 ประการ คือ สุขภาพร่างกายดี สัมพันธภาพในครอบครัวดี และสัมพันธภาพนอกครอบครัวดี

2.2.5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

กรอนลันด์ (สุรัชย์ โกศิตะกุล. 2526 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Gronlund. 1969) กล่าวว่า นักเรียนที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม มีปัญหาด้านสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิผล เกิดความเครียดและไม่มีความสุข ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้นจะเป็นนักเรียนที่ปรับตัวได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

แคพแลน (Kaplan. 1956 :56) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของเด็กในโรงเรียนมัธยมจำนวน 180 คน โดยศูนย์สุขภาพจิตปริ้นซ์จอร์จในแมรีแลนด์ (Prince George Country Mental Health Clinic) พบว่านักเรียนพวกที่ปรับตัวได้ดี คือพวกที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลดีเหมาะสมกับอายุ ซึ่งมีจำนวนประมาณร้อยละ 69.6

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี สามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีจะต้องประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ สุขภาพร่างกายดี สัมพันธภาพในครอบครัวดี และสัมพันธภาพนอกครอบครัวดี

2.2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2.2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

อรพินทร์ ชุชมและคณะ (2536 : 37) ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

2.2.6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

วัตสัน และลินด์เจน (Watson and Lindgren. 1973 : 326 – 327) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ผู้ใช้แรงงาน มีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างต่ำจะเน้นให้ลูกเชื่อฟัง ใช้อำนาจบังคับตามคำสั่งและมีการทำโทษอย่างรุนแรงเมื่อเด็กทำผิด ในขณะที่พ่อแม่ชนชั้นกลางจะเน้นการอบรมลูกในเรื่องความเป็นอิสระ ความสามารถพึ่งตนเองได้ การมีเหตุผล และการมีทักษะทางสังคม นอกจากนี้ในสถานการณ์แก้ปัญหา แม่ที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ จะมีการวิพากษ์วิจารณ์ และเข้มงวดกับการทำงานของเด็กมาก และมีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหาให้กับเด็กเอง ส่วนแม่ชนชั้นกลางจะมีการชมเชยและสนับสนุนทำให้เด็กเกิดกำลังใจที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง สำหรับพ่อแม่ในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงหรือรายได้ดี โดยทั่วไปมักจะมีความรู้ความเข้าใจในการที่จะอบรมสั่งสอนบุตร มีการตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา และมีการตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมบุตรให้มีพัฒนาการในด้านต่างๆ

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน นักเรียนที่มี

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดี จะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

2.2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัว

วัชร ทรัพย์มี ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า สาเหตุการปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ของนักเรียนวัยรุ่นมีสาเหตุใหญ่มาจากปัญหาเกี่ยวกับสภาพจิตใจ โดยมีปมด้อยหรือความไม่สบายใจในเรื่องต่างๆ เป็นต้นว่า สภาพครอบครัวแตกแยก บิดามารดาด้อยการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีผลต่อการปรับตัวและนำไปสู่ปัญหาความประพฤติที่ขัดต่อสังคมและปัญหาทางด้านอารมณ์

2.2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

2.2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526 : 58) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพภายในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน ผลปรากฏว่าสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว โดยมีค่าสหสัมพันธ์ .4534 นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีก็จะมี การปรับตัวดี แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ก็จะไม่ปรับตัวได้ดีไปด้วย

2.2.8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

มูเลส และคองเกอร์ (Musses and Conger. 1965 : 250) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อพัฒนาการของเด็กพบว่าพื้นฐานพฤติกรรมเด็ก ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นเนื่องจากบรรยากาศทางบ้าน ถ้าทุกคนในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันก็จะแสดงพฤติกรรมที่ดีเป็นมิตร สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นด้วย

กรีนเบิร์ก ไฮเกิลและไลท์ (ละอองทิพย์ พลาณภาพ. 2532 : 24 ; อ้างอิงจาก Greenberg Siegel and Leitch.1983) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนกับบิดามารดา ที่มีต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่นในด้านการมองเห็นคุณค่าในตนเองและความพึงพอใจในชีวิตในระดับชั้นมัธยมศึกษา ชอบว่าวัยรุ่นที่มีความใกล้ชิดกับมารดาและกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการมองเห็นคุณค่าในตนเองและความพึงพอใจในชีวิต

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เนื่องจากถ้าทุกคนในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ก็จะแสดงพฤติกรรมที่ดี และเป็นมิตร ทำให้นักเรียนเห็นเป็นแบบอย่าง และสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นด้วย

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

3.1 ประวัติโรงเรียนอินทร์บุรี

โรงเรียนอินทร์บุรี เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2495 โดยพระคุณเจ้าท่าน พระครูวิสุทธิธรรมภาณ (ฝั้น บัวสรวง) ต่อมาได้พระราชทาน สมณศักดิ์ เป็นพระเทพสุทธิโมลี เจ้าอาวาสวัดโบสถ์ ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี- อุทัยธานี (ธ.) เจ้าคุณเป็นผู้ดำเนินการติดต่อกับ กระทรวงศึกษาธิการ ขอเปิดเป็นโรงเรียนรัฐบาลมัธยมประจำอำเภออินทร์บุรี ในปีแรกอาคารเรียนยังไม่มี ต้องขออาศัยโรงเรียนวัดโบสถ์เป็น สถานที่เรียนและทำงานของครู โดยเปิด ชั้นมัธยมปีที่ 1 (ม.1)จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียน 36 คน เป็นชาย 31 คน เป็นหญิง 5 คน ครู 2 คน คือ นาย ยงยุทธ โคตมะ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่และนายอิสระ ธรรมานุกุล

ปีการศึกษา 2500 มีนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 (ม.6) สำเร็จการศึกษา เป็นรุ่นแรก จำนวน 41 คน เป็นชาย 37 คน หญิง 4 คน

ปีการศึกษา 2504 ได้เริ่มดำเนินการสอนตามหลักสูตรของแผน การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ทำการสอนตามหลักสูตรใหม่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่1(ม.ศ.1)

วันที่ 26 มิถุนายน 2508 ม.ล.ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการมา เป็น ประธาน ในการเปิดและให้ชื่ออาคารว่า "ตึกสิงห์บุรจารย์อนุสรณ์"

ปัจจุบันนี้กรมศิลปากร ได้ขออนุญาตใช้เป็นที่ทำกาของสาขา หอสมุดแห่งชาติ อินทร์บุรี เพราะโรงเรียนเล็กใช้เนื่องจากสภาพทรุดโทรมมาก

ปีการศึกษา 2511 ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมัธยมแบบ ประสมแบบ 2 (โครงการค.ม.ส.2)

ปีการศึกษา 2520 โรงเรียนได้รับอนุมัติจากกรมสามัญศึกษา ขยายชั้นเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ม.ศ.4) จำนวน 3 ห้องเรียน มีห้องเรียน 32 ห้อง จำนวน นักเรียน 1,322 คน ครู 55 คน

ปีการศึกษา 2521 โรงเรียนได้รับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 (ม.1) จำนวน 10 ห้อง มีนักเรียน 1,789คนครู79คน

ปีการศึกษา 2524 โรงเรียนได้เปิดรับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 4 (ม. 4) จำนวน 6 ห้อง มีนักเรียน 1,457คนครู104คน

ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนได้เข้าโครงการขยายโอกาสทาง การศึกษา โดยยกเว้น เงินบำรุง การศึกษาสำหรับนักเรียนชั้น ม.1 พร้อมทั้งให้หอสมุดหนังสือเรียนและ แจกเครื่องแบบนักเรียนให้กับ นักเรียนที่ขาดแคลน

ปีการศึกษา 2536 นักเรียนชั้น ม.1 และชั้น ม.2 ได้รับการยกเว้น เงินบำรุงการศึกษา พร้อมทั้ง

ให้ขอยืมหนังสือเรียนและแจกเครื่องแบบนักเรียนให้กับนักเรียน ที่ขาดแคลน

ปีการศึกษา 2537 นักเรียนชั้น ม.1 ชั้น ม.2 และชั้น ม.3 ได้รับ การยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา พร้อมทั้งให้ขอยืมหนังสือเรียนและแจกเครื่องแบบนักเรียนให้กับนักเรียนที่ขาดแคลน

ปีการศึกษา 2538 กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้โรงเรียนเปิดสอนวิชาชีพ หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปีการศึกษา 2539 ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน ประเภท โรงเรียนมัธยมขนาดกลาง

ปัจจุบันโรงเรียนมีครู-อาจารย์ จำนวน 79 คน นักเรียน 1,502 คน นักการภารโรง 8คนยาม2

คน

โรงเรียนตั้งอยู่ติดกับวัดโบสถ์ริมถนน สายสิงห์บุรี-ชัยนาท อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อยู่ห่างจากตัวเมือง สิงห์บุรีไปทางทิศเหนือประมาณ 15 กิโลเมตร รหัสไปรษณีย์ 16110 หมายเลข

โทรศัพท์ (036) 581528

3.2 วันก่อตั้งโรงเรียน 17 พฤษภาคม 2495

3.3 ปรัชญา มั่นคุณธรรม ล้ำเลิศวิชา รู้หน้าที่ มีน้ำใจ

3.4 ผู้ก่อตั้งโรงเรียน พระเทพสุทธิโมลี (ฝิ่ง บัวสรวง)

3.5 อักษรย่อ อ.บ.

3.6 ดอกไม้ประจำโรงเรียน ดอกคูณ

3.7 สีประจำโรงเรียน เขียว เหลือง

3.8 สัญลักษณ์ พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ พระหัตถ์ขวาทรงวัชร (ตรีศูล) พระหัตถ์ซ้าย ทรงพระขรรค์ พระอินทร์เป็นเจ้าแห่งสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ คอยสอดส่องดูแลความทุกข์สุขของมนุษย์เมื่อผู้ใดที่เป็นคนดี ตกทุกข์ได้ยากก็จะเสด็จมาช่วยเหลือ

3.9 วิสัยทัศน์ โรงเรียนอินทร์บุรี เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำในด้านวิชาการและเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาคนในชุมชนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต ส่งเสริมสุขภาพ และการออกกำลังกาย มีความรู้คู่คุณธรรม อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และพึงตนเองได้อย่างยั่งยืน

3.10 พันธกิจ

1. พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาไทย
2. ยึดหลักการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) ที่ส่งผลต่อคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

3. ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มาสร้างองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดต่อผู้เรียน ทั้งด้านทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิต

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามหลักการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

5. เสริมสร้างนิสัยรักการออกกำลังกาย เพื่อให้สุขภาพแข็งแรง จิตใจเบิกบาน จัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้สวยงาม น่าเรียน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 805 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 253 คน เป็นนักเรียนชาย 118 คน และนักเรียนหญิง 135 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 287 คน เป็นนักเรียนชาย 137 คน และนักเรียนหญิง 150 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 265 คน เป็นนักเรียนชาย 129 คน และนักเรียนหญิง 136 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 267 คน เป็นนักเรียนชาย 127 คน และนักเรียนหญิง 140 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1970 : 80 – 81) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นและเพศเป็นชั้น (Strata) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยจำแนกประชากรออกเป็น 3 ระดับชั้น คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีนักเรียนจำนวน 253 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีนักเรียนจำนวน 287 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 265 คน
 2. ผู้วิจัยจำแนกประชากรแต่ละระดับชั้นในข้อ 1. ตามเพศ ดังนี้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 253 คน เป็นนักเรียนชาย 118 คน และนักเรียนหญิง 135 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 287 คน เป็นนักเรียนชาย 137 คน และนักเรียนหญิง 150 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 265 คน เป็นนักเรียนชาย 129 คน และนักเรียนหญิง 136 คน
 3. ผู้วิจัยประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากตารางของยามาเน่ (Yamane. 1970 : 80 – 81) พบว่า ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 267 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้สัดส่วนประชากร : กลุ่มตัวอย่าง = 3 : 1 ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างได้ดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้จำนวน 84 คน เป็นนักเรียนชาย 39 คน และนักเรียนหญิง 45 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้จำนวน 95 คน เป็นนักเรียนชาย 45 คน และนักเรียนหญิง 50 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้จำนวน 88 คน เป็นนักเรียนชาย 43 คน และนักเรียนหญิง 45 คน
- ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ระดับชั้น	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชั้น ม. 1	118	39	135	45	253	84
ชั้น ม. 2	137	45	150	50	287	95
ชั้น ม. 3	129	43	136	45	265	88
รวม	384	127	421	140	805	267

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อน
- ตอนที่ 5 แบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ 60
- ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
- ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
- ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน
- ตอนที่ 9 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสภาพครอบครัว

ตัวอย่างของแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความลงไปในช่วงว่าง.....ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ () ชาย
() หญิง
2. เกรดเฉลี่ยสะสม.....
3. รายได้ของผู้ปกครองรวมกัน.....บาทต่อเดือน
4. สภาพครอบครัว () บิดามารดาอยู่ด้วยกัน
() บิดามารดาหย่าร้างกัน
() บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบ เอ และบุคลิกภาพแบบ บี และนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามบุคลิกภาพแบบ เอ และบุคลิกภาพ บี ของ ลดาวัลย์ พรอนันตชัย (2548 : 106-107) และศิริวรรณ สุวินท์ (2548 : 127-128)

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามบุคลิกภาพตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 2.1 และข้อ 2.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale Type) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้อ่านข้อความแล้วพิจารณาว่า เป็นจริงตรงกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่มากน้อยเพียงใด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่วงว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	นักเรียนเป็นคนที่เริ่มต้นทำ สิ่งใดแล้วต้องทำให้เสร็จ					
00	นักเรียนรู้สึกไม่สบายใจ ถ้า งานของนักเรียนดำเนินไป อย่างล่าช้า					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)		ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของอัจฉรา วงษ์วัฒนามงคล(2533 : 32) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนน 51 - 100	หมายถึง	มีบุคลิกภาพแบบ เอ
ผู้ที่ได้คะแนน 20 - 50	หมายถึง	มีบุคลิกภาพแบบ บี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ และนิยามศัพท์เฉพาะ

3.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ ของสกุณา ถาวรกาญจน์ (2543 : 118 – 125)

3.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 3.1 และข้อ 3.2 ลักษณะ

แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ

ลิเคิร์ท (Likert scale Type) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามอัตมโนทัศน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความรู้สึกต่อตนเองตามความเป็นจริงมากที่สุด ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	<u>ด้านร่างกาย</u> นักเรียนเป็นคนหน้าตาดี					
00	นักเรียนภูมิใจในรูปร่างหน้าตาของตนเอง					
0	<u>ด้านความสามารถ</u> นักเรียนประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่					
00	นักเรียนมักยอมแพ้ง่ายๆไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม					

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ด้านสังคม ไม่มีใครหัวเราะเมื่อนักเรียนเล่า เรื่องตลก					
00	นักเรียนเป็นคนมีเพื่อนมาก					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก		ข้อความที่มีความหมายทางลบ	
	(คะแนน)		(คะแนน)
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์(2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีอัตมโนทัศน์ดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีอัตมโนทัศน์ดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีอัตมโนทัศน์ไม่ดี

ตอนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อน มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการคบเพื่อน และนิยามศัพท์เฉพาะ

4.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อนตามแนวคิดข้อ 4.1

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale Type) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อน

ก. ด้านความคิด

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง

ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	การช่วยเหลือเพื่อนแสดงถึง ถึงความห่วงใยที่เพื่อนมีให้กัน					
00	เพื่อนมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนมาก					

ข. ด้านความรู้สึก

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง

ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	นักเรียนดีใจที่มีเพื่อนสนิท					
00	นักเรียนชอบไปไหนมาไหนกับเพื่อนมากกว่าไปคนเดียว					

ค. ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง

ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

เป็นประจำ หมายถึง พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต
ของนักเรียนทุกครั้ง

บ่อยครั้ง หมายถึง พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต
ของนักเรียนบ่อยมากแต่ไม่ทุกครั้ง

บางครั้ง หมายถึง พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นใน
อนาคตของนักเรียนบ้างบางครั้งและบางครั้งก็ไม่ตรงกับพฤติกรรมที่
เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียน

นานๆครั้ง หมายถึง พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต
ของนักเรียนน้อยครั้ง

ไม่เคยเลย หมายถึง พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต
ของนักเรียนน้อยครั้งจนเกือบจะไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
0	นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนเสมอเมื่อเพื่อนมีความทุกข์					
00	นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อนเป็นประจำ					

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มากที่สุด	เป็นประจำ	ให้คะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วย	มาก	บ่อยครั้ง	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ปานกลาง	บางครั้ง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	น้อย	นานๆครั้ง	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	น้อยที่สุด	ไม่เคยเลย	ให้คะแนน	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มากที่สุด	เป็นประจำ	ให้คะแนน	1	คะแนน
เห็นด้วย	มาก	บ่อยครั้ง	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ปานกลาง	บางครั้ง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	น้อย	นานๆครั้ง	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	น้อยที่สุด	ไม่เคยเลย	ให้คะแนน	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์(2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีทัศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อน
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีทัศนคติปานกลางต่อการคบเพื่อน
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีทัศนคติทางลบต่อการคบเพื่อน

ตอนที่ 5 แบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ 60

ผู้วิจัยใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิตไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ 60) เป็นแบบคัดกรองสุขภาพจิต ของโกลด์เบิร์ก และพอลวิลเลียม (David Goldberg and Paul Wialliams) แปลเป็นไทยโดย นายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ (2539) ประกอบด้วย คำถาม 60 ข้อ เป็นแบบคัดกรองสุขภาพจิตเบื้องต้น ไม่สามารถวินิจฉัยโรคได้

ตัวอย่างแบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ 60

คำชี้แจง สุขภาพโดยทั่วไปของนักเรียนในระยะ 2 – 3 สัปดาห์ที่ผ่านมา เป็นอย่างไรบ้าง กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้ โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ใกล้เคียงกับสภาพของนักเรียนในปัจจุบัน หรือในช่วง 2 – 3 สัปดาห์ที่ผ่านมามากที่สุด โดยไม่รวมถึงปัญหาที่นักเรียนเคยมีในอดีต และ กรุณาตอบคำถามทุกข้อ

ในระยะที่ผ่านมา นักเรียน.....

1. สามารถมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ได้

() ดีกว่าปกติ () เหมือนปกติ () แย่กว่าปกติ () แย่กว่าปกติมาก

2. นอนไม่หลับเพราะกังวลใจ

() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ที่ตอบ 2 ข้อแรก จะได้คะแนน 0 คะแนน

ผู้ที่ตอบ 2 ข้อหลัง จะได้คะแนน 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายของ (ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคนอื่นๆ . 2539)

ในการวิจัยครั้งนี้แปลได้ผลดังนี้

มีคะแนนตั้งแต่ 0 – 11

หมายถึง มีสุขภาพจิตดี

มีคะแนนตั้งแต่ 12 ขึ้นไป

หมายถึง มีสุขภาพจิตบกพร่อง

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

6.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

6.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ของศิริวรรณ

สุวินท์(2548 : 83 – 84)

6.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 6.1 และข้อ 6.2 ลักษณะ

แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale Type) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	<u>การปฏิบัติตนของ</u> <u>นักเรียนต่อผู้ปกครอง</u> นักเรียนช่วยเหลืองาน ภายในบ้าน					
00	<u>การปฏิบัติตนของ</u> <u>ผู้ปกครองต่อนักเรียน</u> ผู้ปกครองให้ความอบอุ่น แก่นักเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก		ข้อความที่มีความหมายทางลบ	
	(คะแนน)		(คะแนน)
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์(2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองไม่ดี

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

7.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

7.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ของศิริวรรณ สุวินท์ (2548 : 85 – 86)

7.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 7.1 และข้อ 7.2 ลักษณะแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale Type) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู นักเรียนเชื่อฟังครู					
00	การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน นักเรียนสามารถปรึกษาครูได้ทุกเรื่อง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก
(คะแนน)

จริงที่สุด	5
จริง	4
จริงบ้าง	3
จริงน้อย	2
จริงน้อยที่สุด	1

ข้อความที่มีความหมายทางลบ
(คะแนน)

1
2
3
4
5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์(2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูไม่ดี

ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

8.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน

8.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน ของ

ศิริวรรณ สุวินท์ (2548 : 84 – 85)

8.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 8.1 และข้อ 8.2 ลักษณะแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale Type) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน แล้วโปรดทำเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด

ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	สถานที่เรียน อากาศในห้องเรียน ถ่ายเทดี					

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
00	สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอน ที่ครูใช้มีสภาพที่ดี ในการใช้งาน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)		ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์(2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนไม่ดี

ตอนที่ 9 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

9.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

9.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของศิริวรรณ สุวินท์ (2548 : 84 – 85) และ ศรินทิพย์ พงษ์ศาสด์ (2546 : 145)

9.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 9.1 และข้อ 9.2 ลักษณะแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale Type) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	นักเรียนเข้ากับเพื่อนไม่ได้					
00	นักเรียนสามารถปรึกษาเพื่อนได้ทุกเรื่อง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก
(คะแนน)

จริงที่สุด	5
จริง	4
จริงบ้าง	3
จริงน้อย	2
จริงน้อยที่สุด	1

ข้อความที่มีความหมายทางลบ
(คะแนน)

1
2
3
4
5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของวิเชียร เกตุสิงห์(2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่ดี

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1.หาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพรรณ พลอยเลื่อมแสง อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ ตรวจสอบหาความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2. หาค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Discrimination) ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 100 คนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t – test จากนั้นคัดเลือกเฉพาะข้อที่ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย ได้ผลดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีจำนวน 20 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.311 – 7.668

ตอนที่ 3 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ มีจำนวน 20 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.786 - 13.154

ตอนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อน มีจำนวน 26 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.288 - 12.415

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีจำนวน 15 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 4.743 - 7.869

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูมีจำนวน 11 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.973 - 10.213

ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนมีจำนวน 11 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 5.297 - 7.856

ตอนที่ 9 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีจำนวน 15 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 3.353 - 9.369

2.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้เฉพาะข้อที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2.1 ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ผลดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .842

ตอนที่ 3 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .926

ตอนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .927

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .911

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .870

ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .901

ตอนที่ 9 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .906

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อไปขออนุญาตจากนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ ในการขอใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ 60.

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 2 – 5 มกราคม 2550 จำนวน 267 ฉบับ ได้รับคืนมาครบทุกฉบับ

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่นักเรียนตอบมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือ ตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

3.วิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t – test

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐาน ได้แก่

3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

3.2 วิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F – distribution
df	แทน	ระดับขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Mean Squares)
r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
$\hat{Y}$	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนมาตรฐาน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของการพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
X_1	แทน	เพศ : นักเรียนชาย
X_2	แทน	เพศ : นักเรียนหญิง
X_3	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
X_4	แทน	ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
X_5	แทน	สภาพครอบครัว : ผู้ปกครองอยู่ด้วยกัน
X_6	แทน	สภาพครอบครัว : ผู้ปกครองหย่าร้างกัน
X_7	แทน	สภาพครอบครัว : ผู้ปกครองถึงแก่กรรม

X_8	แทน	บุคลิกภาพ
X_9	แทน	อัธมโนทัศน์
X_{10}	แทน	ทัศนคติต่อการคบเพื่อน
X_{11}	แทน	สุขภาพจิต
X_{12}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
X_{13}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
X_{14}	แทน	ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน
Y	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
3. วิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามองค์ประกอบเพศ และสภาพครอบครัวของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว บุคลิกภาพ อัธมโนทัศน์ ทัศนคติต่อการคบเพื่อน และสุขภาพจิต องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยจำแนกตามองค์ประกอบเพศ และสภาพครอบครัวของผู้ปกครอง ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยจำแนกตามองค์ประกอบเพศ และสภาพครอบครัวของผู้ปกครอง

องค์ประกอบ	ระดับขององค์ประกอบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	127	47.6
	หญิง	140	52.4
	รวม	267	100.0
สภาพครอบครัวของผู้ปกครอง	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	206	77.2
	บิดามารดาหย่าร้างกัน	44	16.5
	บิดามารดาถึงแก่กรรม	17	6.3
	รวม	267	100.0

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 267 คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.4 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.6

จำแนกตามองค์ประกอบด้านสภาพครอบครัวของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 77.2 รองลงมาผู้ปกครองหย่าร้างกัน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และผู้ปกครองถึงแก่กรรม คิดเป็นร้อยละ 6.3

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว บุคลิกภาพ อัตมโนทัศน์ ทศนคติต่อการคบเพื่อน และสุขภาพจิต องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบด้านส่วนตัวด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	2.940	.681	สูง
2. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	13913.15	14915.19	ปานกลาง
3. บุคลิกภาพ	3.031	.341	แบบ เอ
4. อัตมโนทัศน์	3.400	.463	ดีพอใช้
5. ทศนคติต่อการคบเพื่อน	4.038	.426	ทางบวก
6. สุขภาพจิต	5.240	6.285	ดี
7. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง	3.769	.562	ดี
8. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู	3.772	.516	ดี
9. ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน	3.438	.673	ดีพอใช้
10. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	3.763	.531	ดี

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง มีบุคลิกภาพแบบเอ มีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับดีพอใช้ มีทศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อน มีสุขภาพจิตอยู่ในระดับดี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองอยู่ในระดับดี มีสัมพันธภาพ

ระหว่างนักเรียนกับครูอยู่ในระดับดี มีลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนอยู่ในระดับดีพอใช้ และมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับดี

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทรีบุรี อำเภออินทรีบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

องค์ประกอบ	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	Y
X1	1.000	-1.000**	-.338**	.093	-.053	.042	.028	-.088	-.168**	-.250**	.038	-.181**	-.233**	-.047	-.167**
X2		1.000	.338**	-.093	.053	-.042	-.028	.088	.168**	.250**	-.038	.181**	.233**	.047	.167**
X3			1.000	0.65	.173**	-.111	-.129*	.290**	.203**	.288**	-.016	.271**	.273**	.102	.249**
X4				1.000	.109	-.048	-.114	.109	.102	.053	-.040	.130*	.039	-.051	.141*
X5					1.000	-.816**	-.479**	.143*	.002	.072	-.013	.267**	.135*	.158**	.137*
X6						1.000	-.116	-.155*	-.026	-.045	.012	-.234**	-.127*	-.130*	-.154*
X7							1.000	-.010	.036	-.055	.005	-.104	-.039	-.074	-.001
X8								1.000	.408**	.187**	-.096	.421**	.327**	.291**	.317**
X9									1.000	.244**	-.203**	.315**	.354**	.152*	.440**
X10										1.000	-.222**	.422**	.522**	.159**	.561**
X11											1.000	-.277**	-.197**	-.144*	-.151*
X12												1.000	.580**	.289**	.540**
X13													1.000	.361**	.561**
X14														1.000	.315**
Y															1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (X_4) และสภาพครอบครัว : บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (X_5) และองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ : นักเรียนหญิง (X_2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_3) บุคลิกภาพ (X_8) อึดทนในทัศน (X_9) ทักษะติดต่อการคบเพื่อน (X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{12}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน (X_{14})

องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพครอบครัว : บิดามารดาหย่าร้างกัน (X_6) และสุขภาพจิต (X_{11}) และองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ : นักเรียนชาย (X_1)

องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพครอบครัว : บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม (X_7)

ตอนที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	5	38.456	7.691	55.139**
Residual	261	36.406	.139	
total	266	74.862		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับ
 องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์
 เชิงเส้นตรงได้ จึงได้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ดังรายละเอียดในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

องค์ประกอบ	b	SE _b	β	R	R ²	F
X ₁₀	.397	.064	.319	.561	.315	121.698**
X ₁₀ X ₉	.257	.062	.224	.643	.413	93.021**
X ₁₀ X ₉ X ₁₂	.204	.054	.215	.685	.469	77.425**
X ₁₀ X ₉ X ₁₂ X ₁₃	.153	.052	.149	.709	.503	66.163**
X ₁₀ X ₉ X ₁₂ X ₁₃ X ₁₄	.090	.037	.114	.717	.514	55.139**

a = .369
 R = .717
 R² = .514
 SE = .3735

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของ
 นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .01 มี 5 องค์ประกอบโดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปหาองค์ประกอบ
 ที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ได้แก่ ทศนคติต่อการคบเพื่อน (X₁₀) อัตมโนทัศน์ (X₉) สัมพันธภาพระหว่าง
 นักเรียนกับผู้ปกครอง (X₁₂) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X₁₃) และลักษณะทางกายภาพ
 ด้านการเรียน (X₁₄) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนสัมพันธ
 ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
 ได้ร้อยละ 51.4 จึงนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน
 อินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = .369 + .397 X_{10} + .257 X_9 + .204 X_{12} + .153 X_{13} + .090 X_{14}$$

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .319 X_{10} + .224 X_9 + .215X_{12} + .149X_{13} + .114X_{14}$$

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
2. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 805 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 253 คน เป็นนักเรียนชาย 118 คน และนักเรียนหญิง 135 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 287 คน เป็นนักเรียนชาย 137 คน และนักเรียนหญิง 150 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 265 คน เป็นนักเรียนชาย 129 คน และนักเรียนหญิง 136 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 267 คน เป็นนักเรียนชาย 127 คน และนักเรียนหญิง 140 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1970 : 80 – 81) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นและเพศเป็นชั้น (Strata)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสภาพครอบครัวของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.311 – 7.668 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .842

ตอนที่ 3 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.786 – 13.154 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .926

ตอนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 26 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.288 – 12.415 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .927

ตอนที่ 5 แบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ 60 เป็นแบบสอบถามของนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 4.743 – 7.869 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .911

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.973 – 10.213 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .870

ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 5.297 – 7.856 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .901

ตอนที่ 9 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.353 – 9.369 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .906

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อไปขออนุญาตจากนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ ในการขอใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ 60.
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 2 – 5 มกราคม 2550 จำนวน 267 ฉบับ ได้รับคืนมาครบทุกฉบับ
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่นักเรียนตอบมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือ ตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. วิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี

อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (X_4) และสภาพครอบครัว : บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (X_5)

1.2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ : นักเรียนหญิง (X_2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_3) บุคลิกภาพ (X_8) อัตมโนทัศน์ (X_9) ทศนคติต่อการคบเพื่อน (X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{12}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน (X_{14})

2. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพครอบครัว : บิดามารดาหย่าร้างกัน (X_6) และสุขภาพจิต (X_{11})

2.2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ : นักเรียนชาย (X_1)

3. องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพครอบครัว : บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม (X_7)

4. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 องค์ประกอบโดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปหาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลน้อย

ที่สุด ได้แก่ทัศนคติต่อการคบเพื่อน (X_{10}) อึดทนในทัศน (X_9) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ
ผู้ปกครอง (X_{12}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน
(X_{14}) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนสัมพันธภาพ
ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้
ร้อยละ 51.4

5. สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน
อินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = .369 + .397 X_{10} + .257 X_9 + .204X_{12} + .153X_{13} + .090X_{14}$$

5.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .319 X_{10} + .224 X_9 + .215X_{12} + .149X_{13} + .114X_{14}$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (X_4) และสภาพครอบครัว :
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (X_5) อภิปรายได้ดังนี้คือ

1.1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพ
ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีมีสัมพันธ
ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีโอกาสและเวลาที่
จะเอาใจใส่อบรมสั่งสอนลูกและอยู่ใกล้ชิดสนิทสนมกับลูกได้มากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ
ไม่ดี ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความสุข เกิดความสบายใจ กล้าที่จะพูดคุยปัญหาต่างๆหรือ
เล่าสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นให้บุคคลในครอบครัวฟัง ทำให้นักเรียนกล้าที่จะสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น
ขึ้นมา และครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีทั้งบิดาและมารดา ก็สามารถสรรหาสิ่งต่างๆมาบำบัด

ความต้องการของนักเรียนซึ่งอยู่ในวัยที่อยากจะได้อะไรสิ่งนี้ ซึ่งทำให้นักเรียนไม่มีความกดดัน มองโลกในแง่ดี และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มีความพร้อมที่จะสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น และสามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี เนื่องจากปราศจากความกดดันทางฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ พันทิพา อุทัยสุข (2525 : 201 – 202) ได้ศึกษาเรื่องสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียน คือ นักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะยากจนจะรู้สึกต่ำต้อย รู้สึกท้อถอย นักเรียนมักจะเป็นคนไม่จริงจัง รู้สึกอับอายเพื่อนฝูง และไม่มีความภาคภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ซึ่งส่งผลทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นไม่ได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.1.2 สภาพครอบครัว : บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนที่มีสภาพครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะสภาพครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน จะทำให้นักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งบิดามารดาในทุกเรื่อง ทำให้นักเรียนรู้สึกได้รับความรัก ความอบอุ่นและความไว้วางใจจากบิดาและมารดาทั้งสองฝ่าย และเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาต่างๆขึ้นมานักเรียนก็กล้าที่จะมาปรึกษาปัญหาต่างๆเหล่านั้นกับทั้งบิดาและมารดาทำให้นักเรียนคลายความกังวลและความกดดันที่เกิดจากปัญหาต่างๆ ทำให้นักเรียนมีความมั่นคงทางอารมณ์ มองโลกในแง่ดี และพร้อมที่จะสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ซึ่งตรงกันข้ามกับนักเรียนที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกคับข้องใจ รู้สึกกดดัน ไม่มั่นใจในตัวเอง รู้สึกว่าเหว รู้สึกมีปมด้อยในจิตใจ รู้สึกท้อถอยและอับอายเพื่อนฝูง ทำให้ไม่กล้าเข้าสังคมกับบุคคลอื่น ทำให้มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นไม่ได้ ดังที่ จรรยา สุวรรณทัต (2510 : 19) กล่าวว่า ผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัวจะกระทบกระเทือนต่อการเกิดเจตคติ การมองดูโลกและชีวิตของนักเรียนเป็นอย่างมาก เด็กที่ประสบปัญหาจากการหย่าร้างของบิดามารดา มักมีปัญหามากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ : นักเรียนหญิง (X_2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_3)

บุคลิกภาพ (X_8) อึดทนในทัศน (X_9) ทักษะคิดต่อการคบเพื่อน (X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ
ผู้ปกครอง (X_{12}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน
(X_{14}) ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1.2.1 เพศ : นักเรียนหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนหญิงมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะเพศหญิง
เป็นผู้ที่พร้อมจะปรับตัวเข้ากับทุกคนอยู่แล้ว และเพศหญิงเป็นเพศที่มีความละเอียดอ่อนและสามารถ
สร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ง่าย เนื่องจากเพศหญิงมีความสุภาพ อ่อนโยน มีบุคลิกภาพท่าทีที่
เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีการแสดงออกอย่างเหมาะสมจึงทำให้เพศหญิงมีสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนกับเพื่อนดี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี จะมีความภาคภูมิใจในตนเอง
และมีความมั่นใจในตนเอง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีจะตั้งใจเรียนและเอาใจใส่ในการ
เรียน มีความกระตือรือร้น ขยันอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียน พยายามปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ดีขึ้น
ขึ้น ปรึกษาครูเมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียน หรือปรึกษาพ่อแม่หรือเพื่อนเพื่อทำความเข้าใจใน
บทเรียน ทำให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมีการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ
และบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีจะไม่มีความกดดันในเรื่องการเรียน และพร้อมที่จะแสดงให้
บุคคลต่างๆได้เห็นว่าคุณมีความรู้ในเรื่องใดบ้าง และจะมีการชวนช่วยหาความรู้อยู่เสมอๆ ทำให้ได้
ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอยู่เป็นประจำ ทำให้พัฒนาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆไปในทางที่ดีขึ้น
เรื่อยๆ ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดี จะมีความกดดันในเรื่องการเรียน กลัวที่
จะตอบคำถามที่ครูถามในชั้นเรียน หรือหลีกเลี่ยงในการเข้าเรียนหรือพบปะกับอาจารย์ในวิชาที่ตนเอง
ได้คะแนนน้อย ทำให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี
ไม่ดีด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพ
ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.2.3 บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้
เพราะนักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอจะเป็นคนที่รักความก้าวหน้าและเป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไป และ
เป็นที่น่าคบหามากกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบอื่นๆ และบุคลิกภาพแบบเอได้แก่ลักษณะบุคลิกภาพ
ของนักเรียนที่รักความก้าวหน้า ชอบฝ่าฟันอุปสรรค มีความก้าวหน้า ชอบทำงานให้ประสบผลสำเร็จ
และสัมฤทธิ์ผล และชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว จะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ดี ซึ่งการมี
บุคลิกภาพแบบเอนั้น ทำให้เป็นที่ชื่นชอบและยอมรับกับบุคคลอื่นๆทั่วไป ดังที่ รัชนิ ลาโซโรจน์ (2527
: 293 – 294) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพที่ดีนั้น จะต้องสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.2.4 อึดมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีอึดมโนทัศน์ดี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะ
นักเรียนที่มีอึดมโนทัศน์ต่อตนเองดี คือ นักเรียนที่มีความรู้สึกนึกคิดว่ารูปร่าง หน้าตา บุคลิกลักษณะ
ท่าทาง และการแต่งกายของตนเองดี จะมีความมั่นใจในตนเอง และมักจะเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลอื่น
เพราะนักเรียนที่มีอึดมโนทัศน์ต่อตนเองดี จะมองโลกในแง่ดี ไม่มีความกดดันหรือคิดว่าตนเองด้อยกว่า
บุคคลอื่น ทำให้ชอบเข้าสังคม และพบปะกับบุคคลอื่นๆเสมอ นอกจากนี้ยังส่งผลให้นักเรียนมีความ
มั่นใจในความสามารถในด้านการเรียนและการทำงานด้วย ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองมาก
และส่งผลให้มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นดี เนื่องจากผู้ที่มีความสามารถในด้านการเรียนและการทำงาน
จะเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลอื่น และบุคคลที่มีความสามารถในด้านการเรียนและด้านการงานจะเป็น
บุคคลที่ขอบชวนหาความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลอื่นๆอยู่เสมอทำให้นักเรียนที่มีอึด
มโนทัศน์ต่อตนเองดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอึดมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.2.5 ทศนคติต่อการคบเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีทศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อน มีสัมพันธภาพ
ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่มีทศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อน คือ นักเรียนที่มี
ความคิดว่า การพูดคุยกับเพื่อนด้วยถ้อยคำไพเราะ การแสดงออกถึงความห่วงใย และการให้ความ

ช่วยเหลือแก่เพื่อน ในด้านการเรียนและด้านการทำงานเป็นสิ่งที่ดี ก็จะมีความรู้สึกพอใจ และให้ความสนใจต่อการคบหาเพื่อน ดังนั้นนักเรียนจึงมีการแสดงออกกับเพื่อนดี และปฏิบัติตนกับเพื่อนดี ซึ่งเป็นผลให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทัศนคติต่อการคบเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.2.6 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับผู้ปกครองดี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติตนของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกันทั้งในและนอกบ้านเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันด้านการเรียน การที่ผู้ปกครองให้ความเห็นและคำปรึกษาทางด้านการเรียนแก่นักเรียน ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จด้านการเรียนและทำให้สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองแน่นแฟ้นขึ้น ก็ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีความสุข เกิดความสามัคคีในบ้าน นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง และการที่ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามความสามารถ และโอกาส นักเรียนสามารถที่จะปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับผู้ปกครองได้ เป็นการเสริมสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้นในบ้าน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเห็นแบบอย่างการมีสัมพันธภาพที่ดี ส่งผลให้นักเรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.2.7 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับครูดี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะการที่ครูกับนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู ได้แก่ การให้ความเคารพนับถือ เชื่อฟังครูผู้สอน ตั้งใจและสนใจกระทำในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน และซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัยทั้งในด้านการเรียน และด้านส่วนตัว และการที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียน ได้แก่ การให้ความสนใจต่อนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง และให้ความรักความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และข้อชี้แนะแก่นักเรียนในด้านการเรียน และด้านส่วนตัว ก็ย่อมส่งผลให้บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นไปด้วยดี เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และนักเรียนสามารถปรับตัวทางการเรียนได้ดี ส่งผลให้ลดความกดดัน ความตึงเครียด

ที่จะเกิดขึ้นในห้องเรียน ลดความเป็นอคติของครูที่มีต่อนักเรียน และครูให้ความสนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง สิ่งเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความสุขสบายใจ มีความตั้งใจ และสนใจเรียน การสอนก็จะเป็นไปอย่างราบรื่น ดังที่ พรพนี (ชูชัย) เชนจิต (2532:361) กล่าวว่า การที่ครูมีความเมตตากรุณาเห็นอกเห็นใจนักเรียน สนใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความยุติธรรม ตลอดจนมีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน ทำให้นักเรียนรักที่จะเรียน ส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และส่งผลให้นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี เนื่องจากเมื่อสภาพบรรยากาศภายในห้องเรียนไม่มีความกดดัน นักเรียนก็เกิดความสุขสบายใจ กล้าคิดกล้าพูด และมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.2.8 ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนดี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะลักษณะทางกายภาพทางด้านการเรียนที่ดี ประกอบด้วย สถานที่เรียน ได้แก่ สภาพห้องเรียนมีบรรยากาศทางการเรียนที่ดี มีห้องเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีความสะอาด มีความเป็นระเบียบของห้องเรียน มีการถ่ายเทของอากาศ มีแสงสว่าง ปราศจากเสียงและกลิ่นรบกวน และมีสื่อและอุปกรณ์การเรียน ได้แก่ มีความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์การเรียน มีความทันสมัยและมีคุณภาพการใช้งาน ทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียน ดังที่ สุพิชญา ธีระกุล และคนอื่นๆ (2524 : 182 – 187) ได้กล่าวถึงลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน อาทิเช่น สื่อ อุปกรณ์การเรียน ห้องปฏิบัติการการเรียน และปัจจัยอื่นๆ ที่ดีมีความพร้อมจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ นักเรียนไม่มีความกดดัน และเกิดความสุขสบายใจ ส่งผลให้นักเรียนมีจิตใจที่แจ่มใส ร่าเริง มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดี ดังนั้นการที่โรงเรียนมีลักษณะทางกายภาพที่ดี จึงส่งผลให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

2. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่

2.1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพครอบครัว : บิดามารดาหย่าร้างกัน (X_6) และสุขภาพจิต (X_{11}) ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1.1 สภาพครอบครัว : บิดามารดาหย่าร้างกันมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนที่มีสภาพครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่มีสภาพครอบครัวที่ผู้ปกครองหย่าร้างกัน เป็นนักเรียนที่ไม่มีความมั่นใจในตนเองและมีความว่าเหวเป็นพื้นฐาน จึงพร้อมที่จะสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เพื่อสร้างความมั่นใจ และเพื่อหาบุคคลอื่นมาเป็นที่พึ่งแทนที่ผู้ปกครองที่หย่าร้างกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้างกันมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

2.1.2 สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดี(มีคะแนนสุขภาพจิตน้อย) เป็นผู้ที่มีมองโลกในแง่ดี พึ่งตนเองได้ รวมทั้งเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ สามารถปรับตัวเข้ากับปัญหาและอุปสรรคของชีวิตได้ มีการแสดงออกและการควบคุมอารมณ์ของตนเองดี ซึ่งผู้ที่มีสุขภาพจิตดีย่อมจะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นดีด้วย เนื่องจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลคือความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และสามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ และให้ความสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (สมพงษ์ รังสีพรหมมณกุล. 2525 : 1)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

2.2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ : นักเรียนชาย (X_1) แสดงว่า นักเรียนชายมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่ดี ทั้งนี้เพราะในช่วงพัฒนาการที่เป็นวัยรุ่น นักเรียนชายมีบุคลิกภาพทำที่ที่แข็งแกร่ง ไม่อ่อนหวานนุ่มนวลเหมือนนักเรียนหญิง ชอบเล่นรุนแรง ชอบแกล้งเพื่อน ขาดมนุษยสัมพันธ์

กับบุคคลรอบข้าง เพราะนักเรียนชายติดการเล่นเกมส์คอมพิวเตอร์มากกว่านักเรียนหญิง จึงส่งผลให้มีการแสดงออกอย่างไม่เหมาะสม จึงทำให้มีสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับเพื่อน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนชายมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

3. องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีมี 1 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพครอบครัว : บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม (X_7) แสดงว่า นักเรียนบางคนที่มีสภาพครอบครัวที่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่ดี ทั้งนี้เพราะ นักเรียนไม่มีผู้ปกครองที่จะให้ความรักและความอบอุ่นแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจ และไม่กล้าคุยกับบุคคลอื่น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนที่มีสภาพครอบครัวที่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม จะมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่ดี

นักเรียนบางคนที่มีสภาพครอบครัวที่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรมบางครอบครัว มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรมอาจเกิดความรู้สึกว่าเหว ไม่มั่นคง เลยทำให้นักเรียนพยายามสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเพื่อให้ตนเองเกิดความรู้สึกดีมั่นคง และความสบายใจ ทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพครอบครัวที่บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรมไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

4. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 องค์ประกอบโดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปหาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ได้แก่ ทศนคติต่อการคบเพื่อน (X_{10}) อัตมโนทัศน์ (X_9) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{12}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน (X_{14}) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้ร้อยละ 51.4 ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

4.1 ทศนคติต่อการคบเพื่อน (X_{10}) มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับหนึ่ง แสดงว่านักเรียนที่มีทศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อน ทำให้มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่มีทศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อน ได้แก่ ความคิดเกี่ยวกับการพูดคุยกับเพื่อน การแสดงความห่วงใย และให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนในด้านการเรียน

และการทำงาน ความพอใจ และความสนใจต่อการคบเพื่อน ทำให้มีการพูดคุยกับเพื่อน และการแสดงออกเพื่อให้เพื่อนทราบว่าตนเองชื่นชมเพื่อน จึงทำให้เพื่อนก็มีความคิด ความรู้สึกและมีการแสดงออกต่อนักเรียนเช่นเดียวกันจึงทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดี

4.2 อัตมโนทัศน์ (X_9) มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่ 2 แสดงว่า นักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ดี ทำให้มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะ การที่นักเรียนมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี ส่งผลให้นักเรียนมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในด้านดี เนื่องจากนักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง และมีความสุข ส่งผลให้เป็นคนร่าเริง มองโลกในแง่ดี บุคคลต่าง ๆ จึงอยากเข้าใกล้ เนื่องจากการที่นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายดี ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อรูปร่างของตนเองในด้านรูปร่าง หน้าตา น้ำหนัก ส่วนสูง บุคลิกลักษณะท่าทางต่าง ๆ และการแต่งกายของตนเองดี นักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ทางด้านความสามารถดี ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อความสามารถของตนเองในด้านการเรียน และการทำงานดี และนักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ทางด้านสังคมดี ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการประเมินค่าของตนเอง ในด้านการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในการทำงาน และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้นักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์ดี มีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีด้วย

4.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{12}) มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่ 3 แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพดีกับผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติตนกับผู้ปกครองนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการปฏิบัติตนกับผู้ปกครองได้ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้เกิดมีสัมพันธภาพที่ดี ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้นการปฏิบัติตนของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาส่งเสริมและกันด้านการเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จด้านการเรียน ก็ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีความสุข การที่นักเรียนสามารถที่จะปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับผู้ปกครองได้ เป็นการเสริมสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้น การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมของนักเรียนต่อผู้ปกครองคือ มีกิริยาอ้อมแอ้มแจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักรับอารมณ์ วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม มีความจริงใจ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความคิดและความรู้สึกที่ดีให้แก่กัน มีความเป็นอิสระในการเสนอความคิดเห็น แต่ถ้านักเรียนปฏิบัติต่อผู้ปกครองอย่างไม่เหมาะสม ก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับตนเองเช่น มีความรู้สึกต่อตนเอง

ในทางที่ไม่ดี เข้ากับผู้ปกครองไม่ได้ ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้นการที่นักเรียนมีสัมพันธภาพดีกับผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี

4.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่ 4 แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับครูดี ทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูเป็นการปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู และการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู ได้แก่ การให้ความเคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครู และการตั้งใจเรียน และการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน ได้แก่ การให้การอบรมสั่งสอน ทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว ความเมตตาปราณีตต่อนักเรียน รวมทั้งการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนทั้งเรื่อง การเรียนและเรื่องส่วนตัว การให้ความรักความอบอุ่น การเอาใจใส่ ตั้งใจอบรมสั่งสอนนักเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นและให้ความเป็นกันเอง การกระทำความดีทำให้นักเรียนมีความสุขและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตนดีกับเพื่อนด้วย

4.5 ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน (X_{14}) มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่ 5 ซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนดี ทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี ทั้งนี้เพราะลักษณะทางกายภาพทางด้านการเรียนที่ดี ประกอบด้วย สถานที่เรียน ได้แก่ สภาพห้องเรียน มีขนาดห้องเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีความสะอาด มีความเป็นระเบียบของห้องเรียน มีการถ่ายเทอากาศ มีแสงสว่าง ปราศจากเสียงและกลิ่นรบกวน และมีสื่อและอุปกรณ์การเรียน ได้แก่ มีความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์การเรียน มีความทันสมัยและมีคุณภาพการใช้งาน ทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียน ดังที่ สุพิชญา ธีระกุล และคนอื่นๆ (2524 : 182 – 187) ได้กล่าวถึงลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน อาทิเช่น สื่อ อุปกรณ์การเรียน ห้องปฏิบัติการการเรียน และปัจจัยอื่นๆ ที่ดีมีความพร้อมจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการที่นักเรียนได้รับลักษณะทางกายภาพดี จึงส่งผลให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว และผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลเพื่อนำไปประกอบการวางแผนพัฒนา หรือหาวิธีการในการส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่เหมาะสมและถูกต้อง โดยนำองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนโดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปหาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ได้แก่ ทศนคติต่อการคบเพื่อน อุดมโนทัศน์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน ไปพิจารณาในการจัดการพัฒนาหรือส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนด้วย

1.1 ทศนคติต่อการคบเพื่อน ทั้งผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครูผู้สอนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีทศนคติทางบวกต่อการคบเพื่อน ตั้งแต่เล็ก ๆ โดยการฝึกให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน เพื่อให้นักเรียนเกิดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี

1.2 อุดมโนทัศน์ ทั้งผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครูผู้สอนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีอุดมโนทัศน์ที่ดี ตั้งแต่เล็ก ๆ โดยการฝึกให้นักเรียนเข้าใจตนเองว่า กำลังทำอะไร คิดอะไร รู้สึกอย่างไร รวมทั้งสามารถประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและแก้ไขได้ ซึ่งในส่วนนี้จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียน ควรมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เกิดความรักความเข้าใจ กันมากขึ้น เช่น การจัดประชุมผู้ปกครอง การจัดงานวันแม่ และการจัดงานวันพ่อ เป็นต้น

1.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ครูผู้สอนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนควรมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเอง และกล้าที่จะปรึกษาปัญหาต่างๆกับครู ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี เช่น ครูจัดกิจกรรมโฮมรูมทุกวัน เป็นต้น

1.5 ลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน ครูและนักเรียนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน ให้ห้องเรียนมีความสะอาด เป็นระเบียบ มีแสงสว่างเพียงพอ และไม่ร้อนเกินไปอยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ มีความปลอดภัย ซึ่งจะส่งผล

ให้นักเรียนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี นอกจากนี้ครูควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาห้องเรียน และเพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนให้ดีขึ้น เช่น การจัดประกวดห้องเรียนที่น่าเรียนมากที่สุดและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนในระดับอื่น ๆ เช่น นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 และนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนระหว่างนักเรียนในโรงเรียนสังกัดภาครัฐกับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดภาคเอกชน

2.3 ควรพัฒนาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ได้แก่ทัศนคติต่อการคบเพื่อน อัตมโนทัศน์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู โดยนำไปทำการทดลองเพื่อพัฒนาองค์ประกอบดังกล่าวซึ่งจะช่วยแก้ปัญหา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยา เช่น การปรับพฤติกรรมและกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กันยา สุวรรณแสง. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.
- กันยา สุวรรณแสง. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.
- กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ 2537 ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนต่อเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- กาญจนา คำสุวรรณ. (2524). *จิตวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ทวีการพิมพ์.
- กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ. (2526). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา
- กุลลาบ รัตนสังฆธรรม และคนอื่นๆ. (2541). *สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- เกษม กลัดแพ. (2537). *ความคิดเห็นของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทและความต้องการในการทำงานของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิรพร ปัทมะสุคนธ์. (2543). *การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นทหารของนักเรียนทหาร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิราภรณ์ สุทธิสานนท์. (2529). *การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา
- จุไร ชุมรม. (2526). *สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยใน* กรุงเทพฯ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา
- จรรยา เกษศรีสังข์. (2537). *วิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนนายร้อยตำรวจ*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จิตรียา ไชยศรีพรหม. (2529). ลักษณะบุคลิกภาพการปรับตัวของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษา

(ม.1 – ม. 6) ในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. อัดสำเนา

ฉลอง ภิรมย์รัตน์. (2531). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์.

ชนิกา จึงเจริญพานิชย์. (2546). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาระดับ

ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวินิต กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม.

(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

ชัยพร วิชชาวุธ. (2530). เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยศาสตร์กับสังคม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2542, มีนาคม). “จิตวิทยา สำหรับพ่อแม่” 53(3) : 36 – 40.

ชูชัย สมิตินิกร. (2530). ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลต่อการ

รับรู้ของผู้รับการฝึก. เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ณรงค์ ย่อนาม. (2537, พฤศจิกายน - ธันวาคม). “หลักในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีและมนุษย์

สัมพันธ์ที่ดี,” เพิ่มผลผลิต. 33(6) : 5 – 6.

ทัศนนา บุญทอง. (2528). “กรณีเลือกสรรการพยาบาลมารดาและการพยาบาลจิตเวช,” เอกสารจัด

ประกอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ :

นำถึงการพิมพ์.

ทัศนวรรณ ปานศิริอาษา. (2547). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการสอบใบประกอบโรคศิลป์

ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยคริสเตียน จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา

การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทิตนา แหมมณี. (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนา นิลชัยโกวิท และคณะ (2539, มกราคม-มีนาคม). “GHQ ฉบับภาษาไทย” วารสารสมาคม

จิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 41 (1) : 11

ธวัชชัย ไชยวงศ์. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของพนักงาน

บริษัท อายิโนะโมะไต่ จำกัด สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

นุชนาฏ วรยศศรี. (2544). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครใต้. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2527). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพพร พานิชสุข. (2522). คู่มือการฝึกสอน (ED413). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิภา นิธยาน. (2530). การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

นิภา เมธาวิชัย. (2536). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : พิเศษจุฬารพิมพ์

บุญศรี จีงธนาเจริญเลิศ. (2530). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญส่ง นิลแก้ว. (2519). การวัดผลทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.

ประนอม สโรชมาน. (2522). เอกสารประกอบการบรรยายจิตวิทยาทั่วไป ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปราณี พรรณวิเชียร. (2534, กรกฎาคม). “ทำอะไรไม่ไร้เพื่อน” วารสารสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 9(1) : 76 – 78.

เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์. (2538). ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. จัดสำเนา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2539). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปัลลิต อุณหเลขกะ. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการกับความสามารถในการปฏิบัติงานตามการรับรู้ของตนเองและหัวหน้าหอผู้ป่วย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น = Introduction to behavior modification*. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- เพราพรรณ เปลี่ยนภู. (2542). *จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5 = Education psychology*.
กรุงเทพฯ : งานเอกสารและการพิมพ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- พรณี ชูทัย เจนจิต.(2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน : จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในชั้นเรียน*.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- พรทิพย์ เย็นจะมก และกมลรัฐ อินทร์ทัศน์. (2541). “ศิลปะการสื่อสาร,” *ศิลปะการดำเนินชีวิต*,
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พรทิพย์ เขียวไพลีสูง. (2542). *การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพของพยาบาลสภาวิชาชีพไทย ตามแนวคิดทฤษฎีของแคคเทค*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ ทองอุไร. (2529). *สัมพันธภาพระหว่างบุคคลทางการพยาบาลจิตเวช*. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริม.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2530). *เอกสารคำสอนวิชาวิจัย 521. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสิทธิ์ ประทุมบาล.(2532). *ผลของการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา
- ภัลลภา ฤศรี.(2543). *การศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทิวีเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี*. สารนิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณี ดีประสิทธิ์. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล อัตมโนทัศน์สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของพยาบาลประจำการกับความสามารถในการตัดสินใจทางการพยาบาล*
ฉุกเฉินของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.
วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มาลินี อยู่โพธิ์. (2525). *การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคม*
ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ยรรยง ผิวอ่อน. (2535). ผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนิสิต
ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
การแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รชรินทร์ ฉายแก้ว. (2536). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญแบบ
การเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ เขต
กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุจิราภา สิทธิปาน. (2531). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่าง
เพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย ลพบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลดาวลย์ พรอนันตชัย. (2548). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนัก
เรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน โรงเรียนวัดสร้อยทอง เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ
มหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ละอองทิพย์ พลาณภาพ. (2532). สุขภาพจิตกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่อยู่ใน
สภาพแวดล้อมต่างกัน. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุริยสาส์น.
- ลำเนาวิ เรืองยศ. (2545, มกราคม - เมษายน). “การพยาบาลผู้ป่วยที่มีอาการหาวระแวง”.
สวนปรุง. 17(1) : 67
- วิจิตร อวาทกุล. (2526). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : เจริญผล.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538) “คำเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้”
ข่าวสารการวิจัยศึกษา. 18(3) : 8-11.
- วิทยา เทพยา. (2520). มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิทยา นาควัชร. (2544). ตอบปัญหาการเลี้ยงลูกและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : good book.
- วิรัชาม์ กุลเพ็ญศิริ. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัดราชโอรส เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีระวัฒน์ บัณฑิตามย์. (2542, มกราคม-มิถุนายน). “ชาวน้ำอารมณ์ดีขึ้นวัดความสำเร็จในชีวิต”
วารสารแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. 1(2) : 11

วัชรวิ ทรัพย์มี.(2530). *ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2527). *รายงานการวิจัยเรื่อง นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

ศรินทิพย์ พงษ์ศาสตร์. (2546). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยวิธี สอบตรงของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศิริรัตน์ ผุดผ่อง. (2540). *ผลการฝึกสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนตามรูปแบบของจอยซ์และคณะ ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัด นครสวรรค์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2539). *“ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ รู้เขา รู้เรา,” หมอชาวบ้าน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

ศิริวรรณ สุรินทร์. (2548). *องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสาขางาน คอมพิวเตอร์ ธุรกิจของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2529). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2529.

สมประสงค์ โอวาทกา และฉวีวรรณ สัตยธรรม. (2539). *การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*. นนทบุรี : ยุทธรัตนการพิมพ์.

สันติพงษ์ เจริญศรี. (2543). *มูลเหตุจูงใจในการเลือกเรียนวิชาชีพพื้นฐานอาชีพอุตสาหกรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิริวรรณ ศรีพล. (2526). *“รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา” เอกสารการ สอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 10 – 15*. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุนีย์ ธีรดากร. (2526). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร.

สุพัตรา สุภาพ. (2529). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- สุพิชญา ธีระกุล และคนอื่นๆ. (2524). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์พิทยาการ.
- สุภาภรณ์ ธาตุดี.(2546). *การเปรียบเทียบค่าความเชื่อมั่นของมาตราวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบสำคัญแบบชั่วเดียวและแบบสองชั่วที่มีความยาวต่างกัน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาพรณ โคตรจรัส. (2527). *จิตวิทยาในการดำรงชีวิต*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัช โกติยะกุล. (2526). *การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกำแพงเพชร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, อุดลำนาค.
- สุรสิทธิ์ บุญสกุลณะ.(2531). *ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล.(2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรีย์ โกลากุล และคนอื่นๆ. (2529, มกราคม - มิถุนายน). “สุขภาพจิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรปราการ,” *วารสารจิตวิทยาคลินิก*. 17(1) : 18 -24.
- สุลักษณ์ มีชูทรัพย์. (2539). *การบริหารการพยาบาล*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จีรรัชการพิมพ์.
- แสงทอง ปุระสุวรรณ. (2541). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การบริหารการพยาบาล). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- อดิเทพ ศรีสุอาร์กซ์. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนากรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิญา สุทธิสิงห์. (2541). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของพฤติกรรมแบบเอและอัธมโนทัศน์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- อริศรา จารุรัตน์.(2547). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังสนา สารเชวตร.(2547). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเลือกเรียนในคณะครุศาสตร์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์

- กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจจรา สุขารมณ์ (2529). *จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญมณี สมตัว.(2544). *การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมสั่งสอนลูก เรื่องทางเพศ และการคบเพื่อนต่างเพศ : ศึกษาเฉพาะครอบครัวของนักเรียนหญิงในโรงเรียน บางละมุง จังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์ สส.ม. (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- อัสร อารรณ์ . (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยทางเชิงสังคมกับความสามารถในการดูแลสุขภาพของตนเองของผู้สูงอายุ ในชมรม ผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- อารี พันธุ์มี. (2546). *จิตวิทยาสร้างสรรคการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ไยใหม่.
- อารีย์ ลีลา. (2535). *ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ.(2543). *ปัญหาการเรียนและเทคนิคช่วยให้ลูกเรียนดี*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- Ahmad, Raza Riahincjed and Albert B. Hood. (1984, November) “ The Development of Interpersonal Relationship in Collage,” *Journal of Collage Student Personal*. 25(6) : 498 – 502
- Allport, G.W. (1961). *Pattern and Growth in Personality*. New York : Holt Printchart and Winston.
- Carkhuff, R.R. and Berenson, B.G.(1977). *Beyond Counseling and Therapy*. 2nd ed. pp.203 – 207 New York : Holl, Printchart and Winston .
- Cattell, Raymond B. (1970). *Personality*. New York : McGraw Hill.
- Chickering, S.W. (1969). *Education and Identity*. Sanfrancisco : Jossey Bass : 94.
- Cumming, H.H(1949). *Improving Human Relation*. pp. 145 - 146 Washington D.C. : National Council for the Social Student.
- Egbert E. (1980, September). “Concept of Wellness.” *Journal of Psychiatric Nursing and*

Mental Health Service. 18 (8) : 9 – 12.

Eysenck, H.J. (1970). *The Structure of Human Personality*. pp. 114 – 131 New Jersey : Barnes Nobel. Inc.

Good, V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw Hill Book Company, Inc.

Johnson, D.W. (1972) . *Reaching Out : Interpersonal Effectiveness and Self – Actualization*. pp. 43 – 46 New York : Prentice – Hall.

Kaplan, Louis and others. (1980). *Comprehensive Textbook of Psychiatry*. Baltimore : William and Wilkins.

Rogers, C. (1969). *Freedom to learn*. pp. 157 - 164 Columbus, Ohio : Charles E. Merrill.

Sasse, Connie R. (1975). *Person to Person*. pp. 115 - 117 Texas : Chas A Bennett, Samuel. 1981 : 190 – 191 ; Citing Kretschmer. 1921

Schultz, William C. (1966). *FIRE : A three dimension theory of interpersonal Behavior*. New York : Rinehart

Strom, Robert D. (1969). *Psychology for the classroom*. Englewood Cliffs : Prentice – Hall.

Watson, R. L. and Henry Clay Lindgren. (1973). *Psychology of the Child*. 3rd ed, pp. 326 – 327. New York : John Wiley & Son.

Yamane, Taro. (1970). *Statistic : An Introductory Analysis*. New York : Harper and Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความลงไปในช่องว่าง.....ให้ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบันให้ครบถ้วน

1. เพศ ☐ ชาย
☐ หญิง
2. เกรดเฉลี่ยสะสม.....
3. รายได้ของผู้ปกครองรวมกัน.....บาทต่อเดือน
4. สภาพครอบครัว ☐ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน
☐ บิดามารดาหย่าร้างกัน
☐ บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้อ่านข้อความแล้วพิจารณาว่า เป็นจริงตรงกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่มากน้อยเพียงใดแล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
1	นักเรียนเป็นคนที่เริ่มต้นทำสิ่งใดแล้วต้องทำให้เสร็จ					
2	นักเรียนรู้สึกไม่สบายใจ ถ้างานของนักเรียนดำเนินไปอย่างล่าช้า					
3	นักเรียนรู้สึกว่าต้องทำทุกสิ่งอย่างรวดเร็ว เพื่อแข่งกับเวลา					
4	นักเรียนเป็นคนที่จริงจังกับการทำงาน					
5	เมื่อนักเรียนต้องทำสิ่งซ้ำซาก นักเรียนจะรู้สึกหงุดหงิด					
6	เมื่อนักเรียนมีนัด นักเรียนชอบไปถึงที่นัดหมายก่อนกำหนด					
7	นักเรียนรู้สึกโมโห ถ้ามีคนมาขัดจังหวะในขณะที่นักเรียนทำสิ่งที่ตั้งใจไว้					
8	เมื่อนักเรียนกำลังฟังคนพูดเรื่องไร้สาระ นักเรียนรู้สึกเบื่อและหาทางเลี้ยวออกมา					
9	นักเรียนชอบทำงานที่รับผิดชอบให้เสร็จก่อนกำหนด					
10	นักเรียนคิดว่าเวลาช่างผ่านไปอย่างรวดเร็ว จนไม่สามารถทำสิ่งที่นักเรียนตั้งใจไว้ได้					
11	นักเรียนเป็นคนที่ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความรวดเร็วว่องไว					
12	นักเรียนรู้สึกหงุดหงิดที่ต้องเข้าคิว เพื่อรอรับบริการ เช่น ธนาคารหรือที่ทำการไปรษณีย์ เป็นต้น					
13	นักเรียนรู้สึกทนไม่ได้ ถ้าต้องทำงานร่วมกับคนที่ทำงานอย่างขี้เกียจ					
14	เพื่อนๆ ส่วนใหญ่เห็นว่า นักเรียนเป็นคนที่จริงจังกับการทำงาน					
15	ถ้าต้องฟังคนที่พูดไม่รู้จบ นักเรียนจะรู้สึกทนไม่ได้					
16	นักเรียนเป็นคนที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้ง่าย					
17	นักเรียนชอบแสวงหาความรู้ให้กับตนเองตลอดเวลา					
18	นักเรียนไม่กระตือรือร้นในการเรียน					
19	นักเรียนคิดว่าคนรอบข้างทำงานไม่ถูกใจนักเรียน					
20	นักเรียนชอบทำงานให้ได้มากแต่ใช้เวลาน้อย					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความรู้สึกต่อตนเองตามความเป็นจริงมากที่สุด ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
1	ด้านร่างกาย นักเรียนมีบุคลิกลักษณะดี					
2	นักเรียนมีรูปร่างหน้าตาดี					
3	นักเรียนแต่งกายได้เหมาะสมกับรูปร่าง					
4	นักเรียนยืน เดิน นั่ง ได้สง่า					
5	นักเรียนแต่งกายได้เหมาะสมกับกาลเทศะ					
6	นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง					
7	ด้านความสามารถ นักเรียนจำสิ่งต่างๆได้แม่นยำ					
8	เวลาอ่านหนังสือนักเรียนสามารถจับใจความสำคัญๆได้					
9	นักเรียนเป็นคนเรียนเก่ง					
10	นักเรียนสามารถเป็นผู้นำกลุ่มได้					
11	นักเรียนรู้สึกประหม่าเมื่อต้องพูดหน้าชั้นเรียน					
12	นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเรื่องต่างๆ					
13	ด้านสังคม นักเรียนมีเพื่อนมาก					
14	นักเรียนเป็นคนที่เพื่อนไว้วางใจ					
15	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองขาดลักษณะการเป็นผู้นำ หรือ หัวหน้า					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
16	นักเรียนรู้สึกว่าคุณสามารถทำประโยชน์ให้เพื่อนได้					
17	เพื่อนๆส่วนมากนิยมชมชอบความสามารถของนักเรียน					
18	เพื่อนๆมักให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมต่างๆด้วย					
19	นักเรียนเป็นที่รู้จักของเพื่อนๆ					
20	นักเรียนร่วมมือได้กับทุกคนในการทำงาน					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อน

ก. ด้านความคิด

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนบางครั้ง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	การคบเพื่อนเป็นสิ่งที่เปล่าประโยชน์					
2	การพูดคุยกับเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพ เป็นสิ่งที่ดี					
3	การสนใจและการใส่ใจเพื่อน เมื่อเห็นว่าเพื่อนมีสีหน้าเศร้าหมองลอย เป็นสิ่งที่มีประโยชน์					
4	นักเรียนคิดว่าการดูหนังสือกับเพื่อนเป็นกลุ่ม เป็นสิ่งที่ไม่ มีประโยชน์					
5	การมีเพื่อนสนิทเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์					
6	การแสดงออกว่าห่วงใยเพื่อน เป็นสิ่งที่ดี					
7	การทำงานคนเดียว ดีกว่าการทำงานร่วมกับเพื่อน					

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
8	การช่วยเหลือเพื่อนทำงานกลุ่ม เป็นสิ่งที่เปล่าประโยชน์ และเสียเวลา					
9	การช่วยเหลือเพื่อนด้านการเรียนเป็นสิ่งที่เปล่าประโยชน์					
10	การคบเพื่อนคนเดียว ดีกว่าคบหลายคน					

ข. ด้านความรู้สึก

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่อง
หนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

การทำงานคนเดียว ดีกว่าการทำงานร่วมกับเพื่อน

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนบางครั้ง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนมีความสุขที่ได้แสดงออกว่าห่วงใยเพื่อน					
2	นักเรียนพอใจที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพกับเพื่อน เพื่อแสดง ความสนิทสนม					
3	นักเรียนไม่ชอบที่จะพูดคุยกับเพื่อน					
4	นักเรียนสนใจและตั้งใจฟัง เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็น					
5	นักเรียนมีความสุขที่ได้อยู่คนเดียว โดยไม่มีเพื่อน					
6	นักเรียนรู้สึกยินดี เมื่อเห็นเพื่อนได้รับรางวัลต่างๆ					
7	การมีเพื่อนมาก ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ					
8	การไปเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน ทำให้นักเรียนมีความสุข					
9	นักเรียนรู้สึกดีขึ้น เมื่อได้เล่าปัญหาต่างๆ ให้เพื่อนๆ ฟัง					
10	นักเรียนยินดีที่จะดูหนังสือกับเพื่อน					

ค. ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

เป็นประจำ	หมายถึง	พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนทุกครั้ง
บ่อยครั้ง	หมายถึง	พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ่อยมากแต่ไม่ทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ้างบางครั้งและบางครั้งก็ไม่ตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียน
นานๆครั้ง	หมายถึง	พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้ง
ไม่เคยเลย	หมายถึง	พฤติกรรมนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้งจนเกือบจะไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1	นักเรียนเดินโอบไหล่ กอดคอกับเพื่อนที่สนิทสนมกัน					
2	นักเรียนมักจะหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับเพื่อน					
3	นักเรียนให้ความร่วมมือ เมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือเรื่องการเรียนรู้					
4	นักเรียนกล่าวคำชื่นชมเพื่อน เมื่อเพื่อนได้รับรางวัลต่างๆ					
5	นักเรียนตักเตือนเพื่อน เมื่อเห็นว่าเพื่อนทำไม่ถูกต้อง					
6	นักเรียนซื้อของราคาแพงๆให้กับเพื่อน ที่นักเรียนชื่นชอบ					

ตอนที่ 5 แบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ 60

คำชี้แจง สุขภาพโดยทั่วไปของนักเรียนในระยะ 2 – 3 สัปดาห์ที่ผ่านมา เป็นอย่างไรบ้าง กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้ โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ใกล้เคียงกับสภาพของนักเรียนในปัจจุบัน หรือในช่วง 2 – 3 สัปดาห์ที่ผ่านมามากที่สุด โดยไม่รวมถึงปัญหาที่นักเรียนเคยมีในอดีต และ กรุณาตอบคำถามทุกข้อ

ในระยะที่ผ่านมา นักเรียน.....

1. รู้สึกสบายและมีสุขภาพดี

- ☐ ดีกว่าปกติ ☐ เหมือนปกติ ☐ แย่กว่าปกติ ☐ แย่กว่าปกติมาก

2. รู้สึกต้องการยาบำรุงให้มีกำลังวังชา

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

3. รู้สึกทรุดโทรมและสุขภาพไม่ดี

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

4. รู้สึกไม่สบาย

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

5. เจ็บหรือปวดบริเวณศีรษะ

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

6. รู้สึกตึงหรือคล้ายมีแรงกดที่ศีรษะ

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

7. สามารถมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ได้

- ☐ ดีกว่าปกติ ☐ เหมือนปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก

8. รู้สึกกลัวว่าตนเองจะเป็นลมหมดสติในที่สาธารณะ

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

9. มีอาการรบกวนหรือหนาว

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

10. มีเหงื่อออกมาก

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

11. ตื่นเช้ากว่าปกติและหลับต่อไม่ได้

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

12. หลังจากตื่นนอนแล้วรู้สึกนอนไม่เต็มอิ่ม

- ☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของผู้ปกครอง					
2	นักเรียนให้ความเคารพ และเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง					
3	นักเรียนขอความช่วยเหลืองานต่างๆภายในบ้าน					
4	นักเรียนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ปกครอง					
5	นักเรียนไม่สามารถพูดคุยกับผู้ปกครอง เพื่อปรึกษาปัญหาต่างๆ					
6	ผู้ปกครองรับรู้กิจกรรมทุกอย่าง ที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน					
7	การปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน ผู้ปกครองสอบถามเรื่องการเรียนของนักเรียนอยู่เสมอ					
8	ผู้ปกครองแสดงความรักนักเรียน โดยการพูดให้กำลังใจ					
9	ผู้ปกครองไม่สนใจว่านักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนหรือไม่					
10	ผู้ปกครองยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน					
11	ผู้ปกครองคอยให้กำลังใจแก่นักเรียน					
12	ผู้ปกครองไม่ไว้วางใจ ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนตามลำพัง					
13	ผู้ปกครองหวังให้นักเรียนสอบได้คะแนนดี					
14	เมื่อนักเรียนทำคะแนนสอบได้ไม่ดี ผู้ปกครองคอยปลอบใจ และให้กำลังใจแก่นักเรียน					
15	เมื่อนักเรียนทำความผิด ผู้ปกครองดุด่าโดยไม่ถามสาเหตุ					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู นักเรียนตั้งใจเรียน					
2	นักเรียนให้ความเคารพครูทั้งต่อหน้า และลับหลัง					
3	นักเรียนพยายามปฏิบัติตนให้ถูกระเบียบเพื่อให้ครูสบายใจ					
4	นักเรียนให้ความไว้วางใจปรึกษาปัญหาต่างๆกับครู					
5	นักเรียนไม่กล้าซักถามครู เมื่อไม่เข้าใจบทเรียน					
6	นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นกับครู					
7	การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน ครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน					
8	ครูให้ความเอาใจใส่และห่วงใยนักเรียน					
9	ครูให้คำปรึกษาและแนะนำเมื่อนักเรียนมีปัญหาส่วนตัว					
10	ครูไม่สนใจฟังปัญหาของนักเรียน					
11	ครูไม่สนใจนักเรียนนอกเวลาเรียน					

ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพด้านการเรียน แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
ได้แก่

- จริงที่สุด

หมายถึง

ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
- จริง

หมายถึง

ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
- จริงบ้าง

หมายถึง

ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
- จริงน้อย

หมายถึง

ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
- จริงน้อยที่สุด

หมายถึง

ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	สถานที่เรียน ห้องเรียนคับแคบ					
2	โต๊ะเก้าอี้ไม่พอกับจำนวนนักเรียน					
3	ห้องเรียนร้อนอบอ้าว					
4	ห้องเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อย					
5	ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ					
6	ห้องเรียนมีความเงียบสงบเหมาะสมแก่การเรียน					
7	สื่ออุปกรณ์การเรียน มีอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอ					
8	สื่อและอุปกรณ์การเรียนมีความทันสมัย					
9	อุปกรณ์การเรียนมีสภาพการใช้งานที่ดี					
10	โรงเรียนมีเอกสาร แบบเรียน ตำราเรียนที่ทันสมัย					
11	โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยเพื่อการค้นคว้าข้อมูล เพียงพอกับ จำนวนนักเรียน					

ตอนที่ 9 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	เพื่อนในห้องไม่สนใจซึ่งกันและกัน					
2	เพื่อนในห้องไม่ชอบพูดกับนักเรียน					
3	นักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อนไม่ได้					
4	นักเรียนเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี					
5	เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจบทเรียน เพื่อนที่เข้าใจช่วยอธิบายให้นักเรียน					
6	นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้					
7	นักเรียนปรึกษาปัญหาเรื่องการเงินกับเพื่อนได้					
8	เมื่อเลิกเรียนนักเรียนมีกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเสมอ					
9	เมื่อเพื่อนเกิดปัญหานักเรียนคอยให้กำลังใจและให้คำปรึกษา					
10	นักเรียนทำงานและกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ดี					
11	เพื่อนๆยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน					
12	เพื่อนๆคอยเป็นห่วงและดูแลนักเรียนเป็นอย่างดี					
13	นักเรียนกับเพื่อนทะเลาะกันบ่อยๆ					
14	นักเรียนรู้สึกว่าคุณเพื่อนไม่เข้าใจ					
15	นักเรียนรู้สึกว่าคุณเพื่อนส่วนใหญ่ไม่จริงใจกับนักเรียน					

ภาคผนวก ข
การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตาราง2 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	4.371
2.	2.881
3.	3.736
4.	6.759
5.	4.491
6.	2.426
7.	2.311
8.	2.544
9.	7.668
10.	2.373
11.	3.930
12.	4.261
13.	2.367
14.	5.504
15.	3.159
16.	3.098
17.	5.766
18.	3.970
19.	3.686
20.	2.846

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .842

ตาราง 3 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามอัตนัยในทัศน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
ด้านร่างกาย	
1.	4.829
2.	6.032
3.	7.120
4.	6.072
5.	4.436
6.	4.778
ด้านความสามารถ	
7.	5.178
8.	5.530
9.	4.589
10.	13.154
11.	2.843
12.	7.198
ด้านสังคม	
13.	4.281
14.	6.164
15.	2.786
16.	5.635
17.	7.394
18.	3.557
19.	5.309
20.	4.601

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .926

ตาราง 4 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามทัศนคติต่อการคบเพื่อน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
	ด้านความคิด		
1.	7.988	14.	3.207
2.	4.169	15.	7.315
3.	3.828	16.	4.185
4.	9.879	17.	3.865
5.	3.726	18.	3.944
6.	5.103	19.	2.435
7.	5.895	20.	2.288
			ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม
8.	12.415	21.	2.756
9.	10.000	22.	3.595
10.	7.630	23.	2.732
	ด้านความรู้สึก		
11.	4.056	24.	5.995
12.	6.531	25.	3.26
13.	9.741	26.	2.983

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .927

ตาราง 6 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับ ผู้ปกครอง

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	4.931
2.	6.239
3.	4.743
4.	5.392
5.	6.105
6.	4.916
7.	7.663
8.	7.597
9.	6.235
10.	4.748
11.	7.869
12.	5.067
13.	4.871
14.	7.592
15.	6.500

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .911

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับครู

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู	
1.	5.402
2.	4.931
3.	6.000
4.	6.383
5.	2.973
6.	4.629
การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน	
7.	6.480
8.	4.566
9.	5.989
10.	10.213
11.	9.046

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .870

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพ
ด้านการเรียน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
สถานที่เรียน	
1.	5.713
2.	7.856
3.	7.456
4.	5.297
5.	6.298
6.	5.988
สื่ออุปกรณ์การเรียน	
7.	6.940
8.	6.356
9.	6.166
10.	6.159
11.	6.052

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .901

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับเพื่อน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	9.369
2.	8.794
3.	6.382
4.	6.602
5.	4.784
6.	4.125
7.	5.092
8.	3.830
9.	3.353
10.	8.096
11.	5.769
12.	4.164
13.	5.411
14.	4.608
15.	7.212

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .906

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	อาจารย์ ช่างประดับ
วันเดือนปีเกิด	2 กันยายน พ.ศ. 2525
สถานที่เกิด	สิงห์บุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	2/4 หมู่ 2 ตำบลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี 16110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดพรหมสาคร
พ.ศ. 2543	มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสิงห์บุรี
พ.ศ. 2548	การศึกษาระดับบัณฑิต (สาขาวิชาคณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2550	การศึกษาระดับบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร